Vilket lands domstol är behörig?

Genom EU-rätten kan man fastställa vilken domstol som ska pröva ett mål när båda parter i en tvist inleder ett förfarande i olika EU-länder.

En trafikolycka mellan två personer bosatta i Tyskland respektive Frankrike kan leda till att var och en väcker skadeståndstalan mot den andra i sitt hemland. I EU-lagstiftningen fastställs vilka domstolar i vilka medlemsstater som ska pröva tvisten, för att undvika behörighetskonflikter. Generellt gäller att en person ska dras inför domstol i den stat där han eller hon är bosatt. Andra behörighetsregler kan åberopas alternativt i vissa fall. Till exempel kan talan mot en person som underlåter att fullgöra ett avtal väckas vid domstolen på den plats där skyldigheten i fråga skulle ha fullgjorts (exempelvis på den plats där de köpta varorna skulle ha levererats). Särskilda bestämmelser finns för att skydda grupper som konsumenter, arbetstagare och försäkringstagare.

På familjerättens område finns EU-bestämmelser som gör det möjligt att fastställa var en tvist om äktenskapsskillnad, föräldraansvar eller underhållsskyldighet ska prövas.

Om du vill läsa fördjupad information från ett visst land väljer du det landets flagga.

När du har fastställt rätt medlemsstat på grundval av behörighetsreglerna behöver du ta reda på vilken specifik domstol som är behörig i ditt fall.

I den europeiska civilrättsatlasen finns namn- och adressuppgifter för alla domstolar i medlemsstaterna som är behöriga att pröva tvistemål (underrätter, överrätter, etc.) samt uppgifter om domstolarnas domsområden.

Senaste uppdatering: 30/05/2023

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.

Vilket lands domstol är behörig? - Belgien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Se nedan.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Inledning

Med hänsyn till de särskilda inslagen i det belgiska rättssystemet kommer vi för tydlighetens skull att behandla frågorna 1 och 2.1 tillsammans.

Man bör först skilja mellan behörighet i sak (*compétence d'attribution*/*volstrekte bevoegdheid*, även kallad materiell behörighet *compétence matérielle*/*materiële bevoegdheid*) och territoriell behörighet (*compétence territoriale*/*territoriale bevoegdheid*).

I varje talan framställs ett yrkande, vilket i många fall även har ett penningvärde. Lagstiftaren avgör omfattningen av den materiella behörigheten genom att närmare ange arten och storleken av de yrkanden som domstolen får pröva.

Svaren på frågorna 1 och 2.1 avser materiell behörighet.

Domstolarna i lägre instans har inte behörighet i hela Belgien. Enligt lagen är landet uppdelat i domstolsområden (underdistrikt, distrikt osv.). Varje domstol har endast behörighet i sitt geografiska område. Detta kallas territoriell (eller geografisk) behörighet. En beskrivning av denna behörighet återfinns i svaret på fråga 2.2.

Obegränsad behörighet: distriktsdomstolen

Distriktsdomstolen (*tribunal de première instance*/*rechtbank van eerste aanleg*) har så kallad obegränsad behörighet (*plénitude de compétence*/*volheid van bevoegdheid*). Det innebär att denna domstol, till skillnad från andra domstolar, kan pröva alla mål, även de som faller inom andra domstolars behörighetsområde.

I artikel 568 i processlagen (*Code judiciaire*/*Gerechtelijk Wetboek*) föreskrivs att distriktsdomstolen är behörig att pröva varje talan, förutom en talan som väcks direkt till appellationsdomstolen (*cour d'appel*/*hof van beroep*) eller kassationsdomstolen (*Cour de cassation*/*Hof van Cassatie*). Distriktsdomstolens obegränsade behörighet är således villkorad, eftersom en svarande kan bestrida domstolens behörighet grundat på att en annan domstol har särskild behörighet. Distriktsdomstolen har dessutom ett antal exklusiva befogenheter. Vissa tvister ska hänskjutas till distriktsdomstolen även om tvisteföremålets värde understiger 2 500 euro, till exempel tvister som rör personers rättsliga ställning.

Övriga domstolar

Här följer en förteckning över övriga domstolar och en kort beskrivning av deras materiella behörighet.

a) Fredsdomaren

Enligt artikel 590 i processlagen har fredsdomaren (*juge de paix*/*vrederechter*) allmän behörighet för alla anspråk som understiger 2 500 euro, förutom om talan enligt lag uttryckligen ska prövas av en annan domstol. Förutom denna allmänna behörighet har fredsdomaren i vissa ärenden särskild behörighet (se artiklarna 591, 593 och 594 i processlagen) eller exklusiv behörighet (artiklarna 595 och 597 i processlagen) oberoende av tvisteföremålets storlek. Exempel på områden där fredsdomstolen har särskild behörighet är tvister om hyreskontrakt, gemensam egendom, ledningsrätter och andra servitut och underhållsbidrag. Fredsdomaren är behörig att upprätta adoptionshandlingar och faderskapsintyg. Brådskande ärenden om expropriationer och försegling av egendom hör också till fredsdomarens exklusiva behörighet.

b) Polisdomstolen

Enligt artikel 601 a i processlagen, prövar polisdomstolen (*tribunal de police*/*politierechtbank*) alla anspråk på ersättning för skador till följd av trafikolyckor, oavsett belopp. Detta är en exklusiv behörighet.

c) Handelsdomstolen

Enligt artikel 573 i processdomstolen prövar handelsdomstolen (*tribunal de commerce*/*rechtbank van koophandel*) i första instans tvister mellan näringsidkare, dvs. tvister mellan personer eller företag som bedriver näringsverksamhet och där tvisten rör sådana handlingar som utförts inom ramen för denna verksamhet som inte faller under en annan domstols särskilda behörighet.

Även en person som inte är näringsidkare kan välja att väcka talan vid handelsdomstolen. Handelsdomstolen prövar även tvister som rör växlar och skuldebrev.

Förutom dessa allmänna befogenheter har handelsdomstolen i vissa fall även särskild och exklusiv behörighet. De områden som omfattas av särskild behörighet anges i artikel 574 i processlagen. Det rör sig t.ex. om tvister som rör kommersiella företag, sjöfartsmål och mål som rör inlandssjöfart. Enligt

artikel 574.2 i processlagen har handelsdomstolen exklusiv behörighet vid varje talan och tvist som är en direkt följd av konkurs och ackordsuppgörelser enligt konkurslagen av den 8 augusti 1997 (*loi du 8 août 1997 sur les faillites*/*faillissementswet van 8 augustus 1997*) och lagen om företags kontinuitet av den 31 januari 2009 (*loi du 31 janvier 2009 relative à la continuité des entreprises*/*wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen*), när dessa omfattas av den särskilda lag som reglerar konkurs och ackordsuppgörelser.

d) Arbetsdomstolen

Arbetsdomstolen (*tribunal du travail*/*arbeidsrechtbank*) är den främsta specialdomstolen, och den har i huvudsak i behörighet i de ärenden som den särskilt tilldelas. Dessa beskrivs i artikel 578 och följande artiklar i processlagen och avser

arbetsrättsliga tvister,

arbetsplatsolyckor och yrkesskador, samt

socialförsäkringstvister.

Arbetsdomstolen har exklusiv behörighet att ålägga de administrativa påföljder som föreskrivs i de lagar och förordningar som det hänvisas till i artiklarna 578–582 i processlagen och i lagen om administrativa böter vid brott mot vissa socialförsäkringslagar (*loi relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales*/*wet betreffende de administratieve geldboeten in geval van inbreuk op sommige sociale wetten*), samt i en talan som avser kollektiv skuldreglering.

e) Underrätternas ordförande – interimistiska förfaranden

I artiklarna 584–589 i processlagen föreskrivs att ordförandena för distriktsdomstolen, handelsdomstolen och arbetsdomstolen i brådskande fall får förordna om interimistiska åtgärder i frågor som faller under respektive domstols behörighet (det interimistiska förfarandet (*référé*/*kort geding*)). Villkoret är att saken är brådskande och att det interimistiska förordnandet endast är provisoriskt och därmed inte påverkar utgången i målet. Exempel på sådana förordnanden är beslut om sakkunnigutredningar, hörande av vittnen osv.

f) Utmätningsdomaren

Utmätningsdomaren (*juge des saisies*/*beslagrechter*, se artikel 1395 i processlagen) prövar alla yrkanden som rör kvarstad (*saisies conservatoires*/*bewarende beslagen*), verkställighet av domar och åtgärder som vidtagits av den avdelning för underhållskrav som inrättats genom lagen av den 21 februari 2003 om inrättande av en avdelning för underhållskrav vid den federala finansmyndigheten (*loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances*/*wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën*).

g) Ungdomsdomstolen

Även om skyddet av ungdomar är en fråga för de belgiska gemenskaperna (dvs. de enheter som tillsammans utgör den federala staten Belgien) är organisationen av ungdomsdomstolarna ändå en federal fråga, och regleras av den federala lagen om ungdomsskydd av den 8 april 1965 (*loi relative à la protection de la jeunesse du 8 avril 1965*/*wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965*). Ungdomsdomstolen (*tribunal de la jeunesse*/*jeugdrechtbank*) är en avdelning inom distriktsdomstolen som koncentrerar sig på ungdomsskyddsfrågor.

h) Familjedomstolen

Familjedomstolen (*tribunal de la famille*/*familierechtbank*) har behörighet i alla familjerättsliga tvister. De har framför allt (artikel 572 a i processlagen) behörighet vid

tvister mellan makar och personer som lever i ett registrerat samboförhållande,

tvister angående föräldraansvar,

tvister angående underhållsskyldigheter,

tvister angående makars förmögenhetsförhållanden.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Det belgiska rättssystemet bygger på principen att käranden har en valmöjlighet. Den allmänna regeln anges i artikel 624.1 i processlagen. Normalt väcker käranden talan vid domstolen på den ort där svaranden eller en av svarandena har sin hemvist (*domicile*/*woonplaats*).

Vad händer om svaranden är en juridisk person? En juridisk persons hemvist är den plats där den juridiska personen har sitt säte (*siège*/*hoofdzetel*), dvs. där företagets administrativa huvudkontor ligger.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I vissa fall kan käranden välja att väcka talan vid en annan domstol. Alternativen beskrivs framför allt i artikel 624.2–4 i processlagen. Förutom att väcka talan vid domstolen på den ort där svaranden eller en av svarandena har sin hemvist, kan käranden välja att väcka talan vid någon av följande domstolar:

Domstolen på den ort där de omtvistade förpliktelserna, eller en av dessa, har uppstått eller där de har fullgjorts, håller på att fullgöras eller ska fullgöras.

Domstolen på en ort som valts för fullgörandet av handlingen i fråga.

Domstolen på den ort där ett exekutionsbiträde (*huissier de justice*/*gerechtsdeurwaarder*) har talat med svaranden personligen, om svaranden eller svarandena saknar fast adress i Belgien eller utomlands.

Enligt rättspraxis har ordföranden vid domstolen på den ort där beslutet ska verkställas även territoriell behörighet vid interimistiska förordnanden.

Vad gäller underhållsbidrag föreskrivs i artikel 626 i processlagen att en talan om underhållskrav som rör rätten till socialt integrationsstöd kan väckas vid domstolen på den ort där käranden (dvs. den förälder som har rätt till underhållsbidrag) har sin hemvist.

Bestämmelserna i artiklarna 624 och 626 gäller dock endast så länge inte annat föreskrivs, vilket innebär att parterna kan avvika från dem. Parterna kan följaktligen avtala om behörig domstol i varje enskilt fall, vilket i sin tur innebär att en eventuell tvist endast kan tas upp av en viss distriktsdomstol.

Det finns dock några undantag från denna grundprincip om valfrihet.

I lagstiftningen anges ett antal fall där käranden inte kan välja domstol. Dessa förtecknas framför allt i artiklarna 627–629 i processlagen. Det rör sig till exempel om följande:

Tvister om anställningsavtal (artikel 627.9): Behörig domstol är domstolen på den ort där gruvan, fabriken, arbetsplatsen, butiken eller kontoret ligger och, generellt, där företagets verksamhet bedrivs, där yrket utövas eller där företaget, föreningen eller sammanslutningen har sitt driftställe.

Ansökningar om äktenskapsskillnad eller hemskillnad på grund av att det råder djup och varaktig söndring i äktenskapet (artikel 628.1): Behörig domstol är domstolen på den ort där makarna senast hade gemensam hemvist eller där svaranden har hemvist.

Även i dessa fall finns det fortfarande viss valfrihet. Artikel 630 i processlagen ger parterna möjlighet att komma överens om att avvika från dessa bestämmelser efter det att tvisten har uppstått. Överenskommelser som ingås innan tvisten uppstår är dock ogiltiga.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I vissa fall, framför allt i de fall som beskrivs i artiklarna 631–633 i processlagen, har en enda domstol exklusiv territoriell behörighet. Käranden har då inte något val, och det går inte att avtala om behörig domstol, vare sig innan eller efter att en tvist uppstår. Det rör sig bland annat om följande fall:

Konkurs (artikel 631.1 i processlagen): Handelsdomstolen på den ort där näringsidkaren hade sin huvudsakliga verksamhetsplats eller, om det är en juridisk person, sitt huvudkontor, den dag då konkursansökan ingavs eller talan väcktes. Sekundär konkurs: Handelsdomstolen på den ort där konkursgäldenären har sin verksamhetsplats. Om det finns flera verksamhetsplatser är den domstol där ansökan först ingavs behörig.
Ackordsuppgörelse (artikel 631.2 i processlagen): Behörig domstol är handelsdomstolen på den ort där gäldenären hade sin huvudsakliga verksamhetsplats eller, om det är en juridisk person, sitt huvudkontor, den dag då ansökan ingavs.
Tvister som rör tillämpningen av skattelagen (artikel 632 i processlagen): Behörig domstol är den domstol som har sitt säte på samma ort som appellationsdomstolen för den plats där det skattekontor ligger som fattade beslut om att skatten skulle eller ska uppbäras. Om tvisten inte avser uppbörd av skatt är det domstolen på den ort där det skattekontor ligger som fattade det omtvistade beslutet som är behörig domstol. Om förhandlingarna förs på tyska har distriktsdomstolen i Eupen dock ensam behörighet.
Yrkanden som avser kvarstad och verkställighetsåtgärder (artikel 633): Domstolen på den ort där säkerhetsåtgärden vidtas är behörig, om inte annat föreskrivs i lag. I händelse av ett beslut om utmätning av fordran på tredje man (*saisie-arrêt*/*beslag onder derden*) är behörig domstol domstolen på den ort där berörd tredje man (sekundogäldenären) har hemvist. Om sekundogäldenärens hemvist inte är känd eller om han eller hon har hemvist utomlands, är domstolen på den ort där åtgärden verkställs behörig (se även artikel 22.5 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område).

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Som redan påpekats är bestämmelserna i artiklarna 624 och 626 dispositiva, vilket innebär att de gäller så länge inte annat avtalats och att parterna därför kan avvika från dem. Parterna kan följaktligen avtala om behörig domstol i varje enskilt fall, vilket i sin tur innebär att en eventuell tvist endast kan tas upp av en viss distriktsdomstol.
När det gäller de fall som anges artiklarna 627–629 i processlagen kan avtal om domstols behörighet inte ingås innan tvisten har uppstått. Av artikel 630 framgår emellertid att sådana avtal är tillåtna om de ingås efter det att en tvist har uppstått.
I de fall som beskrivs i artiklarna 631–633 i processlagen får avtal om val av domstol inte ingås.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Denna fråga besvaras i svaret på frågorna 1 och 2.

Länkar

Relevanta artiklar i processlagen: Federala justitiemyndigheten
Klicka på *Législation consolidée*/*Geconsolideerde wetgeving* (konsoliderad lagstiftning).
Under *Nature juridique*/*Juridische aard*, välj *Code judiciaire*/*Gerechtelijk Wetboek* (processlagen).
Skriv in ’624’ i fältet *Mot(s)*/*Woord(en)* (ord).
Klicka på *Recherche*/*Opzoeking* (sök).
Klicka på *Liste*/*Lijst* (lista).
* Klicka på *Justice de A à Z*/*Justitie van A tot Z* (lagstiftning från A till Ö).
* Välj: *Cours: compétence*/*Hoven: bevoegdheid* (Domstolar: behörighet).
För hjälp med att hitta den domstol som har territoriell behörighet: Federala justitiemyndigheten
Klicka på *Compétence territoriale*/*Territoriale bevoegdheid* (territoriell behörighet).

Senaste uppdatering: 25/09/2019

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Bulgarien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I civilrättsliga förfaranden är det de allmänna domstolarna som behandlar och fattar beslut i tvister och andra rättsliga frågor som uppstår i civilrättsliga förhållanden (artikel 14.1 i civilprocesslagen [*Grazjdanski protsesualen kodeks*]). Vissa stora regionaldomstolar har särskilda avdelningar för handelstvister som är skilda från brottsmåls- och civilrättsavdelningarna.
Ett undantag från denna regel är talan om ersättning för skada som enskilda eller juridiska personer har lidit till följd av olagligt handlande, åtgärder eller underlåtenheter av verkställande myndigheter och deras tjänstemän under eller i samband med utförandet av förvaltningsverksamhet. Sådana ärenden omfattas av förvaltningsdomstolarnas ursprungliga behörighet. Förvaltningsdomstolarna prövar alla förvaltningsärenden som rör utfärdande, ändring, återkallande eller upphävande av förvaltningsåtgärder och förvaltningsavtal samt skydd mot felaktigt handlande och underlåtenheter från myndighetens sida, med undantag av ärenden som omfattas av behörigheten för högsta förvaltningsdomstolen (*Varhoven administrativen sad*). Inga andra specialdomstolar har upprättats på det civilrättsliga området.
Enligt Bulgariens lagstiftning kan ett brottsoffer väcka talan om skadestånd både i civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden som inletts mot den åtalade. En talan om enskilt anspråk (anspråk om skadestånd) i ett straffrättsligt förfarande kan väckas både mot svaranden och mot andra personer som är ansvariga för den skada som brottet orsakat. Domstolen kan dock vägra att behandla talan om enskilt anspråk i det straffrättsliga förfarandet. I sådana fall kan brottsoffret väcka talan och hävda sin rätt i ett ordinarie civilrättsligt förfarande.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Distriktsdomstolen (*rayonen sad*) är huvuddomstolen med ursprunglig behörighet för civilrättsliga förfaranden, förutom de förfaranden som omfattas av regionaldomstolens ursprungliga behörighet (*okrazjen sad*) (artikel 103 i civilprocesslagen).
Enligt artikel 104 i civilprocesslagen har regionaldomstolarna ursprunglig behörighet för
fastställande eller bestridande av föräldraskap, avslutande av ett adoptivförhållande eller omyndigförklaring eller upphävande av omyndigförklaring av en person,
äganderätt eller sakrätt till egendom om fordrans värde överstiger 50 000 BGN,
en civil- eller handelsrättslig tvist avseende ett belopp på mer än 25 000 BGN (förutsatt att ärendet inte handlar om underhållsbidrag, en arbetsrättslig fordran eller indrivning av icke godkända utgifter),
fordringar, oavsett värde, som sammanställts i en enda ansökan och som omfattas av en regionaldomstols behörighet, om de ska prövas inom samma förfarande,
en tvist som ska prövas av regionaldomstol enligt annan lagstiftning.

Om man väcker talan inom ramen för handelslagen (*Targovski Zakon*) för att försvara sina rättigheter som kompanjon i ett företag, bestrida ett beslut som fattats av företagets aktieägare, se till att en aktiebolagsbildning annulleras eller att ett företag läggs ner eller inleda insolvensförfaranden, behandlas talan enligt den lagen vid den regionaldomstol där företaget har sitt säte. Den behöriga insolvensdomstolen är den behöriga regionaldomstolen på den plats där näringsidkaren har sitt huvudkontor när han eller hon ansöker om att inleda ett insolvensförfarande.
Förvaltningsdomstolar har ursprunglig behörighet för ärenden som gäller ersättning för skada som orsakats av olagliga åtgärder, handlande eller underlåtenheter av förvaltningsmyndigheter och deras tjänstemän.
En talan om enskilt anspråk som väcks i straffrättsliga förfaranden behandlas av den domstol som har behörighet för det brott som begåtts.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Talan väcks vid den domstol som har behörighet i det distrikt (*rayon*) där svaranden bor eller har sitt säte eller huvudkontor.
Talan mot juridiska personer ska väckas vid den domstol som har behörighet där dessa personer har sitt säte. I tvister som uppstår i direkta förbindelser med juridiska personers avdelningar eller filialer kan talan även väckas vid den behöriga domstolen där dessa avdelningar eller filialer ligger.
Talan mot staten och offentliga myndigheter, inklusive deras avdelningar och filialer, ska väckas vid den domstol som har behörighet där det rättsförhållande som gett upphov till tvisten upprättades. Om detta rättsförhållande bildades utomlands ska talan väckas vid den behöriga domstolen i Sofia.
En talan mot en person med okänd adress ska väckas vid den behöriga domstolen på den ort där dennes advokat eller juridiska ombud finns eller, om detta inte är möjligt, på den ort där sökanden bor. Detta gäller även om svaranden bor i ett annat land än Bulgarien. Om sökanden också bor i ett annat land än Bulgarien ska talan väckas vid den behöriga domstolen i Sofia.
Talan mot en minderårig eller någon som saknar rättskapacitet ska väckas vid den domstol som har behörighet på den ort där vederbörandes juridiska ombud finns.
Talan som avser ett arv, fullständig eller delvis arvsavsägelse, arvskifte eller annullering av frivillig uppdelning ska väckas på den plats där dödsboet öppnades. Om den avlidne är bulgarisk medborgare men dödsboet öppnas utanför Bulgarien, ska talan väckas vid den behöriga domstolen på den avlidnes senaste hemvist i Bulgarien eller på den plats där egendomen finns.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Talan för att gottgöra en finansiell fordran till följd av ett avtal kan väckas vid den behöriga domstolen på den ort där svaranden för närvarande har sin hemvist.
Talan som gäller underhållsbidrag kan också väckas vid den behöriga domstolen på den ort där svaranden har sin hemvist.
Arbetstagare kan också väcka talan gentemot arbetsgivaren på sin vanliga arbetsort.
Arbetsrättsliga tvister mellan utländska personer, företag eller samriskföretag som dels har sitt säte i Bulgarien, dels har utländska arbetstagare som arbetar för dem i Bulgarien ska behandlas av domstolarna på den ort där arbetsgivaren har sitt säte, om inte annat avtalats av parterna.
Arbetsrättsliga tvister mellan arbetstagare som har bulgariskt medborgarskap och arbetar utomlands för bulgariska arbetsgivare ska behandlas av domstolarna i Sofia, om talan väcks mot arbetsgivaren, och av domstolarna på den ort där arbetstagaren har sin hemvist i Bulgarien, om talan väcks mot arbetstagaren.
Talan om otillbörligt vållad skada kan väckas vid de domstolar där skadan uppkom.
Om talan ska väckas mot svarande från andra domkretsar eller rör egendom som finns i mer än en domkrets får sökanden välja vid vilken av domstolarna i dessa kretsar som talan ska väckas.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Talan som avser sakrätt till egendom, uppdelning av gemensam egendom eller fastställande av gränser eller återinförande av äganderätt till fast egendom, ska väckas vid domstolarna på den ort där egendomen finns. Talan som avser en handling som bekräftar sakrätten till egendom eller delgivning, upplösning eller ogiltigförklaring av en handling avseende fast egendom ska också väckas vid den domstol som har behörighet för egendomen.
Talan som väcks av, eller gentemot, konsumenter ska väckas vid den behöriga domstolen på konsumentens nuvarande adress eller, om en sådan adress saknas, på konsumentens permanenta adress.
Talan om skadestånd inom ramen för försäkringslagen (*Kodeks za zastrahovaneto*) som väcks av den skadelidande mot en försäkringsgivare, garantifonden (*Garantsionen fond*) och den nationella byrån för bulgariska trafikförsäkringsföretag (*Natsionalno byuro na balgarskite avtomobilni zastrahovateli*) ska väckas vid den behöriga domstolen på den ort där käranden hade sin permanenta adress eller sitt säte när den försäkrade händelsen inträffade eller vid den behöriga domstolen på den ort där den försäkrade händelsen inträffade.
Talan om ersättning för skada som uppstått till följd av ett brott ska väckas för samtidig behandling i de straffrättsliga förfarandena vid den domstol där brottmålet handläggs.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Behörighet som fastställs genom lag kan i regel inte omfördelas genom överenskommelse mellan parterna.
Parterna i en egendomstvist kan frångå reglerna om territoriell behörighet genom att underteckna ett avtal om att behörighet ska ges till en viss domstol. Detta är dock inte möjligt om talan avser sakrätt till egendom, uppdelning av gemensam egendom, fastställande av gränser eller återinförande av äganderätt till fast egendom, en handling som bekräftar sakrätten till egendom eller delgivning, upplösning eller ogiltigförklaring av en handling avseende fast egendom. I dessa fall är det nämligen lagen som anger vilken domstol som har territoriell behörighet.
I talan som rör konsumentskydd eller arbetsrättsliga frågor är överenskommelser mellan parterna om vilken domstol som ska ha behörighet endast giltiga om de ingicks efter att tvisten uppstod.
Parterna i en egendomstvist kan komma överens om att frågan ska avgöras genom skiljedom, förutsatt att fordran inte avser sakrätt eller fast egendom, underhållsbidrag eller arbetsrättsliga frågor. För att skiljedomsförfaranden ska kunna inledas måste alla berörda parter ingå ett visst processuellt avtal (*arbitrazjno sporazumenie* eller skiljeavtal). Skiljedomstolen får använda sig av relevanta källor för folkrätten och en särskild bulgarisk källa: lagen om skiljedom i internationella handelstvister (*Zakon za mezjdunarodniya targovski arbitrazj*).
Enligt lagen om skiljedom i internationella handelstvister innebär ett skiljeavtal att alla involverade parter begär att en skiljedomstol ska avgöra alla eller vissa av de tvister som kan uppstå eller har uppstått mellan dem inom ett visst avtalsförhållande eller utomobligatoriskt förhållande. Avtalet kan ta formen av en skiljedomsklausul i ett annat avtal eller i en separat överenskommelse. Ett skiljeavtal måste vara skriftligt. En skiljedomstol kan vara en permanent inrättning eller en inrättning avsedd att lösa en viss tvist. En skiljedomstol kan sammanträda utomlands om någon av parterna har sin vanliga hemvist, enligt stadgarna har sitt säte eller har sin centrala förvaltning utanför Bulgarien.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

De enda specialdomstolarna i Bulgarien med behörighet för civilrättsliga tvister är förvaltningsdomstolarna.

Skadeståndstalan gentemot de verkställande myndigheterna kan väckas vid den förvaltningsdomstol som har behörighet på den ort där skadan inträffade eller där den skadelidande partens nuvarande adress eller säte finns. Om det rör sig om sammanställda talan för att bestrida det administrativa avgörandet i sig måste de väckas vid den domstol som har behörighet där sökandens adress eller säte finns (artikel 133.5 i förvaltningsprocesslagen [*Administrativno protsesualen kodeks*]).

Alla förvaltningsärenden handläggs av förvaltningsdomstolarna, förutom sådana som omfattas av den högsta förvaltningsdomstolens behörighet. Högsta förvaltningsdomstolen har den ursprungliga behörigheten när det gäller bestridanden av en bestämmelse som utfärdats av en annan offentlig myndighet än kommunfullmäktige, en bestämmelse som utfärdats av ministerrådet, premiärministern, en vice premiärminister eller en minister, ett beslut som fattats av högsta rättsliga rådet, en bestämmelse som utfärdats av den bulgariska nationalbanken eller någon annan bestämmelse som högsta förvaltningsdomstolen enligt lag har ursprunglig behörighet för.

Senaste uppdatering: 10/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Tjeckien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Den tjeckiska civilrättslagstiftningen saknar processuella bestämmelser om att specifika domstolar ska handlägga specifika typer av mål. I tvistemål är i princip de allmänna domstolarna behöriga att pröva alla typer av civilrättsliga ärenden. Dessa definieras i sak på ett sådant sätt att i alla civilrättsliga förfaranden ska domstolarna handlägga och pröva tvister och andra privaträttsliga ärenden (§ 7.1 i lag nr 99/1963, civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse). Dessutom trädde en ny lag i kraft i Tjeckien den 1 januari 2014, lag nr 292/2013 om särskilda rättsliga förfaranden. Enligt denna lag ska domstolar handlägga och pröva de rättsärenden som anges i den lagen.

I vissa fall tilldelas administrativa myndigheter genom särskild lagstiftning befogenhet att pröva civilrättsliga ärenden. Den administrativa myndighetens beslut kan i så fall alltid vara föremål för en senare rättslig prövning i en tvistemålsdomstol enligt avsnitt fem i lag nr 99/1963, civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse (§ 244 och följande paragrafer).

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

I Tjeckien utgörs tvistemålsdomstolarna i första instans av distriktsdomstolarna (*okresní soud*) och regiondomstolarna (*krajský soud*), och i ett fåtal fall av Tjeckiens högsta domstol (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Distriktsdomstolarna är behöriga att pröva mål i första instans, om inte lagstiftningen uttryckligen föreskriver att denna behörighet tillkommer regiondomstolarna eller Högsta domstolen.

2.

a) Enligt lag nr 99/1963 är regiondomstolarna behöriga att pröva mål i första instans i följande fall:

I tvister rörande ömsesidiga uppgörelser om för stora utbetalningar av pensionsförsäkringsförmåner, sjukförsäkring, statligt socialt stöd och bidrag till materiella behov och i tvister rörande ömsesidiga uppgörelser om retroaktiv ersättning som betalats ut till följd av rätten till sjukförsäkringsförmåner.

I tvister rörande huruvida en strejk eller lockout är olaglig.

I tvister rörande en utländsk stat eller utländska personer som åtnjuter diplomatisk immunitet och privilegier om sådana tvister faller inom de tjeckiska domstolarnas behörighet.

I tvister om upphävande av ett skiljeutslag om verkställighet av skyldigheter som följer av ett kollektivavtal.

I ärenden som följer av ett rättsligt förhållande som är knutet till bildandet av kommersiella företag, stiftelser, kapital och kapitalfonder och i tvister mellan kommersiella företag, deras partner eller aktieägare samt i tvister mellan partner och aktieägare till följd av deras ägarintresse i det kommersiella företaget.

I tvister mellan företag, deras partner eller aktieägare och styrelseledamöter eller konkursförvaltare, om tvisten rör utövandet av uppdraget som styrelseledamot eller konkursförvaltare.

I upphovsrättstvister.

I tvister rörande skydd av rättigheter som det har gjorts intrång i eller som hotas av illojal konkurrens eller olagliga begränsningar av konkurrensen.

I ärenden rörande skydd av en juridisk persons heder och rykte.

I tvister rörande finansiell säkerhet och tvister som rör växlar, checkar och investeringsinstrument.

I tvister till följd av handel på råvarubörser.

I ärenden som rör bolagsstämmor och tvister som uppstår till följd av dessa.

I ärenden som rör omvandling av företag eller kooperativ, inbegripet eventuella förfaranden om ersättning, i enlighet med särskild lagstiftning.

I tvister rörande förvärv av en fabrik, hyra av en fabrik eller en del av en fabrik.

I tvister rörande offentliga byggkontrakt över ett visst värde, inklusive det material som krävs för att fullgöra sådana kontrakt.

b) Enligt lag nr 292/2013 är regiondomstolarna behöriga att pröva mål i första instans i följande fall:

I ärenden rörande juridiska personers ställning, inklusive deras upplösning och likvidation, utnämning och entledigande av styrelseledamöter eller konkursförvaltare, deras omvandling och frågor som rör deras allmänna förmånsställning.

I ärenden rörande juridiska personer som ställts under förvaltning.

I ärenden rörande depositioner för att fullgöra en skyldighet att betala ut ersättning eller kompensation till mer än en person till följd av ett domstolsutslag enligt lagen om kommersiella företag eller lagen om omvandling av företag eller kooperativ (nedan kallat *obligatorisk insättning*).

I ärenden rörande kapitalmarknaden.

I ärenden rörande preliminärt godkännande att genomföra konkurrensutredningar.

I ärenden rörande återkallelse av godkännandet från en företrädare för det tjeckiska advokatsamfundet eller kammaren för skatterådgivare om tillgång till innehållet i handlingar.

3. Tjeckiens högsta domstol har behörighet som domstol i första och enda instans i förfaranden om erkännanden av utländska domar om äktenskapsskillnad, hemskillnad, annullering av äktenskap och fastställande av huruvida det finns ett existerande äktenskap, om minst en av parterna är tjeckisk medborgare, enligt § 51 i lag nr 91/2012 om privaträtt. Detta förfarande tillämpas emellertid inte vid erkännande av domar från andra EU-medlemsstater i de fall då rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tillämpas, eller om det i ett bilateralt eller multilateralt avtal föreskrivs att ett annat förfarande än förfarandet enligt tjeckisk rätt ska tillämpas.

Högsta domstolen har även behörighet i frågor som rör erkännande av en utländsk dom om fastställande och nekande av föräldraskap, enligt § 55 i lag nr 91 /2012 om internationell privaträtt.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

De omständigheter som råder när förfarandet inleds är avgörande för att fastställa materiell behörighet (se fråga 2.1) och territoriell behörighet. Varje senare ändring av dessa omständigheter (t.ex. en ändring av svarandens hemvist) är med ett fåtal undantag irrelevanta (överföring av behörighet i mål som rör vård av minderåriga, vårdnad och rättskapacitet).

Enligt § 105.1 i lag nr 99/1963, civilprocesslagen, kan domstolen som regel göra en bedömning av huruvida territoriell behörighet föreligger endast i början av ett förfarande – fram till slutet av det förberedande förfarandet eller i avsaknad av förberedande förfarande, innan saken i målet prövas, dvs. tills domstolen under det inledande förfarandet uppmanar käranden att väcka talan, eller tills domstolen meddelar ett beslut om att ärendet kommer att avgöras utan huvudförhandling. Territoriell behörighet kan följaktligen endast prövas om förberedelsen inte har ägt rum och en part har invänt mot den lokala domstolens behörighet så snart denne hade möjlighet till detta. I vissa fall kan flera domstolar ha territoriell behörighet. Käranden kan välja mellan den allmänna domstolen och de domstolar som anvisas i § 87 i lag nr 99/1963 , civilprocesslagen (t.ex. grundat på var arbetsplatsen är belägen, vid ersättning om grundas på den plats där skadan skedde). Senast när talan väcks måste käranden välja om den domstol där förfarandet inleddes ska ha behörighet.

I vissa särskilda rättsärenden fastställs territoriell behörighet enligt lag nr 292/2013 om särskilda rättsliga förfaranden.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

De grundläggande reglerna för territoriell behörighet anges i §§ 84–86 i lag nr 99/1963, civilprocesslagen, och i § 4 i lag nr 292/2013. Kom dock ihåg att i vissa fall kan den territoriella behörigheten regleras direkt av tillämplig EU-lagstiftning (se vissa bestämmelser i förordning nr 44/2001, som inte bara reglerar internationell behörighet utan även territoriell behörighet). Detta innebär att de tjeckiska reglerna om territoriell behörighet inte alltid gäller.

Huvudregeln i lag nr 99/1963, civilprocesslagen, är att den domstol som har allmän behörighet är den allmänna domstolen på den ort där svaranden har hemvist. Den allmänna domstolen är alltid distriktsdomstolen. Om en regiondomstol är behörig i första instans (se fråga 2.1) har den regiondomstol i vars domkrets partens allmänna (distrikts)domstol är belägen territoriell behörighet. Om en talan väcks mot flera svaranden har den domstol i vars domkrets någon av svarandena har hemvist behörighet.

Den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser fysiska personer är den distriktsdomstol i vars domkrets dessa har hemvist och om en part saknar hemvist den domstol i vars domkrets han eller hon uppehåller sig. Med hemvist avses den ort där en person är varaktigt bosatt (en person kan vara bosatt på flera orter, och i så fall är alla dessa domstolar allmän domstol).

Den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser fysiska personer som bedriver näringsverksamhet är, i mål som följer av näringsverksamheten, den distriktsdomstol i vars domkrets de bedriver sin näringsverksamhet (verksamhetsstället är den adress som förts in i det offentliga registret). Om en person saknar verksamhetsställe är den allmänna domstolen den distriktsdomstol i vars domkrets han eller hon har hemvist, och om en part saknar hemvist den distriktsdomstol i vars domkrets han eller hon uppehåller sig.

Kriteriet för att fastställa vilken allmän domstol som är behörig i ärenden som avser en juridisk person är platsen för den juridiska personens säte (se §§ 136–137 i lag nr 89/2012, civillagen).

Den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser en konkursförvaltare när denne utövar sitt uppdrag är den distriktsdomstol i vars domkrets han eller hon har sitt säte.

Särskilda regler gäller för den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser staten (den domstol i vars domkrets den statliga organisatoriska enhet som har behörighet enligt en särskild lagbestämmelse har sitt säte, och om det inte går att fastställa vilken domstol som har territoriell behörighet, den domstol i vars domkrets de händelser som ligger till grund för talan ägde rum), en kommun (den domstol i vars domkrets kommunen är belägen) och en regional myndighet (den domstol i vars domkrets dess administrativa organ har sitt säte).

Om svaranden är tjeckisk medborgare och det inte går att fastställa vilken allmän domstol som är behörig i ärenden som avser honom eller henne, eller om det inte går att fastställa vilken allmän domstol i Tjeckien som är behörig i ärenden som avser honom eller henne, är den domstol behörig i vars domkrets han eller hon senast hade hemvist i Tjeckien. Gentemot någon för vilken det inte har gått att fastställa behörig domstol i Tjeckien kan äganderätter göras gällande vid den domstol i vars domkrets hans eller hennes tillgångar finns.

En talan mot en utländsk person kan även väckas vid en domstol i vars domkrets dennes fabrik i Tjeckien är belägen, eller där en del av fabrikens organisatoriska enheter är belägna (genom att inge en stämningsansökan).

I bestämmelserna i § 4 i lag nr 292/2013. om särskilda förfaranden anges att behörigheten tillkommer den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser den person i vars intresse förfarandet har inletts, om inte annat föreskrivs i den lagen. Den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser en minderårig som inte har full rättskapacitet är domstolen i vars domkrets den minderårige har hemvist, i enlighet med en överenskommelse mellan föräldrarna eller ett domstolsutslag eller på grund av andra avgörande omständigheter.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Förutom den territoriella behörighet som tillkommer den allmänna domstolen på den ort där svaranden bor finns det även andra exempel på särskild territoriell behörighet, nämligen a) särskild territoriell behörighet genom val av domstol (se fråga 2.2.2.1 nedan) och b) exklusiv territoriell behörighet (se fråga 2.2.2.2 nedan). Ett avtal om val av domstol (prorogationsavtal) är även möjligt i handelsrättsliga ärenden (se fråga 2.2.2.3 nedan).

Enligt § 5 i lag nr 292/2013. om särskilda förfaranden gäller dessutom följande: Om de omständigheter som ligger till grund för fastställandet av behörigheten ändras i förfaranden om domstols förordnande av förmyndare för minderårig, vårdnadstvister och rättskapacitet har domstolen rätt att överföra behörigheten till en annan domstol, om detta ligger i den minderåriges, förmyndarens eller den person vars rättskapacitet ska avgöras intresse. Överföring av behörighet enligt denna paragraf är emellertid alltid avhängig domstolens bedömning av omständigheterna.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I detta fall gäller den s.k. särskilda territoriella behörighet genom val av domstol som regleras av § 87 i lag nr 99/1963, civilprocesslagen. Käranden kan välja att väcka talan i domstolen på den ort där svaranden bor eller vid en annan domstol med territoriell behörighet. De allmänna reglerna för territoriell behörighet måste emellertid iakttas – om en regiondomstol är behörig i första instans måste käranden väcka talan i regiondomstolen. När talan väl har väckts vid domstolen får käranden inte ändra sitt val. Om territoriell behörighet regleras av en direkt tillämplig EU-bestämmelse som har företräde framför nationell lagstiftning (se vissa bestämmelser i förordning nr 44/2001, som inte bara reglerar internationell behörighet utan även territoriell behörighet) kan de tjeckiska reglerna om territoriell behörighet genom val av domstol inte tillämpas.

I stället för den allmänna domstolen på den ort där svaranden bor kan käranden välja en domstol i vars domkrets

svaranden har sin fasta arbetsplats,

de omständigheter som ger rätt till kompensation har skett,

en fabriks organisatoriska enhet är belägen, om fabriken ägs av den fysiska eller juridiska person som är svarande och tvisten rör denna enhet,

en person som organiserar en reglerad marknad eller driver ett multilateralt handelssystem har sitt säte, vid en handelstvist

som rör en reglerad marknad som organiseras av denna person, eller avveckling av sådana affärstransaktioner, eller

i ett multilateralt handelssystem som drivs av denna person, eller avveckling av sådana handelstransaktioner,
betalningsstället är beläget, vid utövandet av en rättighet som följer av en växel, ett skuldebrev eller annan säkerhet,
en råvarubörs säte är beläget, vid en tvist rörande råvarubörshandel.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I detta fall gäller den s.k. exklusiva särskilda territoriella behörighet som regleras av § 88 i lag nr 99/1963, civilprocesslagen, och vissa bestämmelser i lag nr 292/2013 om särskilda förfaranden. Om exklusiv territoriell behörighet har fastställts för vissa ärenden får fastställandet av territoriell behörighet inte grundas på den allmänna domstolen på den ort där svaranden bor eller på ett val av domstol.

Om territoriell behörighet regleras av en direkt tillämplig EU-bestämmelse som har företräde framför nationell lagstiftning (se vissa bestämmelser i förordning nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, som inte bara reglerar internationell behörighet utan även territoriell behörighet) kan de tjeckiska reglerna om exklusiv territoriell behörighet inte tillämpas.

Enligt § 88 i lag nr 99/1963, civilprocesslagen, tillämpas exklusiv territoriell behörighet i första hand i följande fall:

Vid fördelning av makars gemensamma egendom eller andra tillgångar eller upplösning av samäganderätt till lägenhet efter en skilsmässa. Den domstol som prövade ansökan om äktenskapsskillnad har territoriell behörighet.

I tvister rörande äganderätt till fast egendom (förfarandet måste direkt röra äganderätten till egendomen – detta rör främst sakrätter eller hyresrätter). Den domstol i vars domkrets egendomen är belägen har territoriell behörighet, förutsatt att det inte rör sig om ett förfarande för att fördela makars gemensamma egendom eller andra tillgångar eller upplösning av samäganderätt till lägenhet efter en skilsmässa (i så fall har den domstol som prövade ansökan om äktenskapsskillnad territoriell behörighet – se ovan).

I arvstvister. Den domstol i vars domkrets förfarandet för att reglera arvet genomförs har territoriell behörighet.

I lag nr 292/2013 om särskilda förfaranden anges att särskild territoriell behörighet framför allt ska tillämpas i följande fall:

Vid skilsmässoförhandlingar, förfaranden för att fastställa huruvida äktenskapet existerar och huruvida äktenskapet är ogiltigt är behörig domstol enligt §§ 373 och 383 den domstol i vars domkrets makarna senaste hade gemensam hemvist i Tjeckien, förutsatt att åtminstone en av makarna fortfarande är bosatt där. Om en sådan domstol inte kan fastställas är behörig domstol den allmänna domstolen på den ort där den make som inte ansökte om att inleda förfarandet bor, och om inte heller en sådan domstol kan fastställas den allmänna domstolen på den ort där den make som ansökte om att inleda förfarandet bor.

I arvstvister. Enligt § 98 är behörig domstol domstolen på den ort där den avlidne var folkbokförd, den ort där han eller hon senast hade hemvist eller den ort där han eller hon bodde, den ort där den avlidnas fasta egendom är belägen eller den ort där han eller hon avled (dessa kriterier är hierarkiska).

*I tvister rörande internationellt bortförande av barn (återförande av barn). E*nligt § 479 har den domstol territoriell behörighet inom vars domkrets kontoret för internationellt rättsligt skydd för barn har sitt säte – dvs. stadsdomstolen i Brno.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Parterna har endast möjlighet att ingå ett avtal om att en annan domstol ska ha territoriell behörighet än den domstol som föreskrivs i lag (ett s.k. prorogationsavtal) enligt § 89a i lag nr 99/1963, civilprocesslagen, i ärenden som rör förhållanden mellan företag till följd av affärsverksamhet och endast på villkor att det i ett bestämt mål inte har fastställts exklusiv territoriell behörighet enligt § 88 i lag nr 99/1963, civilprocesslagen (se ovan). Ett prorogationsavtal måste ingås i form av ett skriftligt avtal. Om käranden väcker talan vid den anvisade domstolen och åberopar prorogationsavtalet bör avtalet (i en trovärdig form – helst originalavtalet eller en bestyrkt kopia av avtalet) bifogas ansökan, även om detta inte är obligatoriskt enligt gällande lagstiftning.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Det finns inte några specialdomstolar i Tjeckien (se svaret på fråga 1).

Senaste uppdatering: 16/09/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Tyskland

Tyska domstolars internationella behörighet avgörs antingen av relevanta EU-rättsakter eller av autonom internationell civilprocessrätt, som även omfattar internationella konventioner. Detta faktablad avser endast nationell behörighet.

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Civilrättsliga tvister handläggs vid två olika slags domstolar i Tyskland, civildomstolar (*Zivilgericht*) och arbetsdomstolar (*Arbeitsgerichte*).

Arbetsdomstolarna handlägger alla civilrättsliga tvister mellan arbetstagare och arbetsgivare och tvister mellan arbetsmarknadens parter.

Arbetsdomstolarnas övriga ansvarsområden grundas på §§ 2 och 2a i lagen om arbetsdomstolar (*Arbeitsgerichtsgesetz*, ArbGG). Enligt § 5.1 andra meningen ArbGG har arbetsdomstolarna även behörighet i tvister mellan personer som kan likställas med arbetstagare och deras kunder. Alla övriga civilrättsliga tvister handläggs av civildomstolarna, som hör till de allmänna domstolarna.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Både *Amtsgericht* (distriktsdomstol) och *Landgericht* (delstatsdomstol) kan vara första instans i tvistemål.

1. *Amtsgericht* handlägger enligt huvudregeln civilrättsliga tvister där det värde som tvisten rör inte överstiger 5 000 euro och där *Landgericht* inte har exklusiv behörighet (§ 23 punkt 1 i lagen om domstolsväsendet (*Gerichtsverfassungsgesetz*, GVG)).

Amtsgericht har dessutom exklusiv behörighet i följande fall, oavsett tvisteföremålets värde (§§ 23 och 23a GVG).

Amtsgericht är behörig domstol för tvister som rör krav i samband med hyra av bostad (§ 23 punkt 2 a GVG).

Amtsgericht har även exklusiv behörighet i familjemål, liksom normalt även i ärenden som rör frivillig rättsvård (§ 23a.1 första meningen punkterna 1 och 2 GVG).

Övriga fall där *Amtsgericht* har exklusiv behörighet framgår av § 23 punkt 2b–d och g GVG).

2. *Landgericht* handlägger alla civilrättsliga tvister i första instans som inte handläggs av *Amtsgericht*. Det handlar främst om tvister som rör värden över 5 000 euro.

Framför allt har *Landgericht* exklusiv behörighet enligt § 71.2 GVG, oavsett tvisteföremålets värde,

– vid krav mot skattemyndigheterna enligt lagstiftningen om offentlig förvaltning,

– vid krav som grundas på falsk, vilseledande offentlig kapitalmarknadsinformation eller underlåtenhet att lämna sådan information, användning av falsk eller vilseledande offentlig kapitalmarknadsinformation eller underlåtenhet att informera allmänheten om att sådan offentlig kapitalmarknadsinformation är falsk eller vilseledande,

– vid tvister som rör köparens rätt att beställa och entreprenörens krav på justering av ersättningen för byggkontrakt i den mening som avses i § 650a i civillagen (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB),
– och vid krav som rör offentliga tjänstemäns ansvarsskyldighet.

Delstatsdomstolarna kan inrätta särskilda handelsavdelningar (§ 93 GVG). Dessa handlägger bl.a. tvister mellan enskilda och näringsidkare samt tvister som rör växlar och checkar. I § 95 GVG finns en uppräkning av dessa avdelningars behörighet. Käranden måste i stämningsansökan ange att målet ska handläggas av en handelsavdelning (§ 96.1 GVG).

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

I Tyskland är huvudregeln, enligt bestämmelserna om domstolarnas allmänna behörighet i civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung*, ZPO) (§§ 12–18), att den behöriga domstolen är den där svaranden är bosatt (har hemvist). Om en person saknar fast bostad ska man utgå ifrån den ort i Tyskland där personen normalt vistas eller, om denna inte är känd, den ort där personen senast var bosatt (§ 16 ZPO). För juridiska personer är bolagets säte avgörande (§ 17 ZPO).

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I vissa fall kan käranden välja en domstol med särskild men inte exklusiv behörighet, dvs. en annan domstol än den där svaranden är bosatt. Nedan anges några exempel på sådana fall:

* Vid tvister som rör avtalsförhållanden kan förfarandet även inledas vid domstolen på den ort där den omtvistade skyldigheten ska fullgöras (särskild behörighet på fullgörandeorten, § 29.1 ZPO). En överenskommelse om var ett avtal ska fullgöras är endast relevant i processrättsligt hänseende om parterna tillhör den grupp av personer som enligt § 38.1 ZPO har rätt att ingå avtal om behörig domstol (se punkt 2.2.2.3 i detta faktablad).

Med avtalsförhållande avses alla obligationsrättsliga avtal, oavsett vad förpliktelsen avser. Detta gäller även i tillämpliga delar när arbetsdomstolarna har behörighet.

Vid mål som rör utomobligatoriskt skadeståndsansvar är även den domstol behörig inom vars domkrets den skadevållande handlingen har begåtts (§ 32 ZPO).

* Enligt § 20 i vägtrafiklagen (*Straßenverkehrsgesetz*, StVG) är även den domstol inom vars domkrets den skadevållande händelsen, dvs. trafikolyckan, inträffade behörig att pröva krav som grundas på den lagen.
* Ett brottsoffer kan under handläggningen av ett brottmål ansöka om skadestånd för de ekonomiska förluster som han eller hon lidit till följd av brottet vid den domstol där brottmålet handläggs (föra talan om enskilt anspråk i en brottmålsprocess enligt §§ 403 och 404 i strafflagen (*Strafprozessordnung*, StPO)).
* Territoriell behörighet i skilsmässomål regleras av § 122 i lagen om förfaranden i familjemål och mål som avser frivillig rättsvård (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG). Territoriell behörighet tillkommer således endast den familjedomstol (*Familiengericht*, en avdelning vid distriktsdomstolen) inom vars domkrets en av makarna och alla parets minderåriga barn stadigvarande vistas (har sin faktiska gemensamma anknytningspunkt). Om en sådan stadigvarande vistelseort tillsammans med parets samtliga minderåriga barn saknas när målet anhängiggörs (dvs. när ansökan delges), är endast den familjedomstol inom vars domkrets den ena av makarna stadigvarande vistas tillsammans med några av makarnas minderåriga barn behörig att handlägga målet, förutsatt att inga av parets barn stadigvarande vistas tillsammans med den andra maken. Om det inte heller på detta sätt går att fastställa behörig domstol är endast den familjedomstol inom vars domkrets båda makarna senast hade sin gemensamma stadigvarande vistelseort behörig, om någon av makarna fortfarande stadigvarande vistas där när målet anhängiggörs (se ovan). Om så inte är fallet ska den ort där motparten stadigvarande vistas vara avgörande, förutsatt att denna ligger i Tyskland. Om motparten inte vistas stadigvarande i Tyskland ska i stället den ort där sökanden stadigvarande vistas vara avgörande.

Om inte heller detta resulterar i någon behörig domstol är endast familjedomstolen vid *Amtsgericht* i Berlin-Schöneberg behörig.

* Territoriell behörighet i underhållsärenden grundas på § 232 FamFG. Den domstol vid vilken äktenskapsmål har anhängiggjorts i första instans har exklusiv behörighet i fråga om underhållsbidrag till makar och barn, så länge dessa mål pågår.

Om ett äktenskapsmål inte längre pågår har domstolen inom vars domkrets barnet eller den förälder som är bemyndigad att agera för det minderåriga barnets räkning stadigvarande vistas exklusiv behörighet i underhållsärenden som rör minderåriga barn. Detta gäller inte om barnet eller föräldern stadigvarande vistas i utlandet.

I alla andra underhållsärenden (underhåll till makar eller till barn som inte omfattas av ovannämnda bestämmelser, men även underhåll till barnbarn, föräldrar eller ensamstående mödrar) gäller fortfarande de allmänna bestämmelserna, dvs. talan ska i första hand väckas där motparten stadigvarande vistas. I vissa specialfall kan man enligt § 232.3 FamFG även välja vilken domstol som ska vara behörig.

* Enligt § 152 FamFG gäller detsamma för ärenden som rör vårdnad eller umgängesrätt, dvs. om ett förfarande om äktenskapsskillnad har anhängiggjorts fortsätter den domstolen att vara behörig. Om inget äktenskapsmål pågår avgörs behörigheten av var barnet stadigvarande vistas. Vilken domstol som är behörig fastställs utifrån de förhållanden som råder den dag då talan väcks.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

När en domstol enligt lag uttryckligen har exklusiv behörighet kan talan inte prövas vid någon annan domstol, dvs. talan får endast väckas vid den domstol som har exklusiv behörighet. Bestämmelser om exklusiv behörighet finns framför allt i civilprocesslagen men även i speciallagar (t.ex. § 22 FamFG).

Om målet rör en fastighet eller likvärdig rättighet (t.ex. ärftlig nyttjanderätt till fastighet) finns det vissa fall där endast den domstol är behörig inom vars domkrets objektet är beläget. Detta gäller vid tvister om äganderätt, inteckningar i fast egendom, befrielse från inteckningar i fast egendom, besittningsrätt, gränsdragning och avstyckning (§ 24 ZPO).

Vid tvister som rör hyra eller arrende av fastighet är endast den domstol behörig inom vars domkrets den hyrda eller arrenderade fastigheten är belägen (§ 29a.1 ZPO). Detta gäller emellertid inte vid hyra av tillfälliga bostäder (semesterbostäder, hotellrum etc.), möblerade bostäder för enskilt bruk eller hus och lokaler för offentliga uppdrag (§ 29a.2 ZPO).

Vid mål mot ägare av en anläggning i Tyskland, där skadestånd yrkas för en miljörelaterad förlust, är endast den domstol behörig inom vars domkrets den miljörelaterade effekten har uppstått (§ 32a ZPO).

I mål om ersättning till följd av falsk eller vilseledande offentlig kapitalmarknadsinformation eller underlåtenhet att lämna sådan information till allmänheten, eller om fullgörande av ett avtal som grundas på ett erbjudande i enlighet med lagen om värdepappersförvärv och övertagande (*Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz*), är domstolen med exklusiv behörighet domstolen på den ort där emittenten, erbjudaren av andra former av kapitalinvesteringar eller målföretaget har sitt säte, om sätet är beläget i Tyskland och klagomålet även riktas mot emittenten, erbjudaren eller målföretaget (§ 32b ZPO).

I ärenden som rör betalningsförelägganden är endast den *Amtsgericht* behörig som generellt är behörig att pröva mål som rör sökanden, med andra ord vanligtvis den domstol där sökanden är bosatt, eller, när det rör sig om juridiska personer, domstolen där dessa har sitt säte (§ 689.2 första meningen ZPO). Om sökanden inte har en behörighetsgrundande plats i Tyskland har *Amtsgericht Wedding* i Berlin exklusiv behörighet. Detta gäller även om en annan domstol har tilldelats exklusiv behörighet i annan lagstiftning.

I utsökningförfaranden är endast den *Amtsgericht* behörig inom vars domkrets utsökningen ska ske eller har skett (§ 764.2 och § 802 ZPO). Vid indrivning av fordringar och verkställighet av andra egendomsrättigheter har domstolen på gäldenärens hemvistort behörighet (§ 828.2 ZPO). Vid tvångsförsäljning (exekutiv auktion) och tvångsförvaltning av fast egendom har den *Amtsgericht* inom vars domkrets egendomen är belägen exklusiv territoriell behörighet som verkställighetsdomstol (§§ 1.1 och 146 i lagen om tvångsförsäljning och tvångsförvaltning (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung*, ZVG) och §§ 802 och 869 ZPO).
Om en tredje man gör gällande en äganderätt i ett objekt som förhindrar detta från att bli föremål för tvångsverkställighet har domstolen inom vars domkrets tvångsverkställigheten begärs exklusiv behörighet (§ 771 ZPO).
Om en förpliktelse inte kan fullgöras av någon annan än den förpliktade parten (en *unvertretbare Handlung*) är den domstol som prövar målet i första instans behörig att verkställa förpliktelsen. Detta gäller oavsett om det rör sig om en förpliktelse att göra något, tillåta att något görs eller avstå från att göra något (§§ 894, 895, 888, 890 ZPO). Den domstol som prövar målet i första instans är även behörig att pröva invändningar mot det krav som har fastställts genom dom (§ 767 ZPO).

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

a) Avtal

Enligt civilprocesslagen finns det möjlighet att ingå avtal om behörig domstol, så kallade prorogationsavtal. Enligt § 38.1 ZPO kan en domstol i första instans som inte i sig är behörig få behörighet genom en uttrycklig eller tyst överenskommelse mellan parterna, om parterna är näringsidkare, offentligrättsliga juridiska personer eller särskilda offentligrättsliga fonder. En domstol i första instans som normalt inte skulle vara behörig att handlägga ett mål kan även ges behörighet om minst en av avtalsparterna inte omfattas av någon tysk domstols allmänna behörighet (§ 38.2 ZPO). Avtalet ska då vara skriftligt eller, om det har ingåtts muntligen, bekräftas skriftligen. Om det finns en eller flera allmänna domstolar (eller domstolar med särskild behörighet) i Tyskland som är behöriga att pröva mål som rör en av parterna kan, vad gäller Tyskland, endast någon av dessa domstolar väljas.
Enligt § 38.3 i ZPO är ett prorogationsavtal i övrigt endast giltigt om det uttryckligen och skriftligen har ingåtts, antingen efter det att tvisten uppstått, eller för att den framtida svaranden planerar att bosätta sig eller stadigvarande börja vistas utomlands efter det att avtalet ingåtts, eller för att det när förfarandet inleds inte är känt var denne bor eller stadigvarande vistas.
Ett prorogationsavtal måste alltid avse ett visst rättsförhållande och rättstvister till följd av detta, annars är det ogiltigt (§ 40.1 ZPO). Ett prorogationsavtal är dessutom ogiltigt om det rör andra krav än betalningsanspråk som ska handläggas av *Amtsgericht*, oavsett tvisteföremålets värde. Det är inte heller möjligt att ingå ett prorogationsavtal om en domstol enligt lag har exklusiv behörighet (§ 40.2 ZPO).
Ett giltigt prorogationsavtal är bindande för domstolarna. Huruvida avtalet avser exklusiv behörighet beror på innehållet.

b) Inga invändningar under förfarandet

En domstol i första instans kan även bli behörig om svaranden yttrar sig i målet under den muntliga förhandlingen, utan att invända att talan väckts vid fel domstol (§ 39 ZPO). I denna instans måste domstolen före förhandlingen informera svaranden om denna rättsföljd för att den ska kunna åberopas (§ 504 ZPO).
Behörig domstol kan dock inte fastställas på detta sätt i sådana fall där ett prorogationsavtal inte skulle vara tillåtligt (dvs. i tvister som omfattas av exklusiv behörighet respektive inte rör betalningsanspråk, se ovan).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Arbetsdomstolarnas särskilda behörighet ger upphov till vissa särdrag, inte enbart när det gäller deras materiella behörighet enligt §§ 2–3 i lagen om arbetsdomstolar (*Arbeitsgerichtsgesetz*, ArbGG).
Även när det gäller dessa domstolars territoriella behörighet finns det vissa särdrag. I mål som ger upphov till en dom i den mening som avses i § 2 ArbGG hänvisas först till de allmänna reglerna i §§ 12–40 ZPO (§ 46.1 ArbGG). I § 48.1a ArbGG fastställs emellertid att domstolen på arbetsorten har särskild behörighet (se punkt 2.2.2.1 i detta faktablad) och att en talan kan väckas vid denna domstol. De allmänna reglerna i fråga 2 gäller för prorogationsavtal. Det bör dock noteras att arbetsmarknadens parter i vissa tvister enligt § 48.2 ArbGG har rätt att som behörig domstol ange en domstol som i sig inte har territoriell behörighet, utan att behöva iaktta § 38.2 och 38.3 i ArbGG.
För mål som ger upphov till ett beslut i den mening som avses i § 2a ArbGG anges i § 82.1 i samma lag att domstolen på företagets verksamhetsort eller säte har exklusiv behörighet.

Senaste uppdatering: 31/07/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på et av den här sidan. Våra
översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.
Översättningen till en är dock redan färdig.

Vilket lands domstol är behörig? - Estland

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Tvistemål faller inom ramen för distriktsdomstolarnas behörighet (*maakohus*). Distriktsdomstolarna prövar tvistemål i första instans. Tvistemål innefattar en rad olika områden och gäller tvister som har sin grund i avtal och skyldigheter, familje- och arvsrättsliga frågor, sakrättsliga tvister, frågor gällande företags och icke vinstdrivande organisationers verksamhet och ledning, konkursärenden och arbetsrättsliga frågor. För att ett tvistemålsförfarande ska inledas måste en stämning inges till en distriktsdomstol. Stämningsansökan till domstolen måste innehålla uppgifter om vem kärandens anspråk riktar sig mot, vilka anspråken är, på vilken rättslig grund anspråken görs samt bevis till stöd för anspråken.
Genomförandet av rättegångar i tvistemål regleras i civilprocesslagen.
Även om det inte finns några specialdomstolar i Estland kan vissa tvister tas upp i utomrättsliga nämnder innan rätten att väcka talan i domstol utnyttjas. Exempelvis kan arbetstvister lösas av arbetstvistsnämnden (*töövaidluskomisjon*). Arbetstvistsnämnden är ett oberoende organ som före rättegång löser enskilda arbetstvister. Både anställda och arbetsgivare har rätt att vända sig till nämnden utan att åläggas statliga avgifter. Arbetstvistsnämndens lösning av arbetstvister regleras i lagen om lösning av arbetsrättsliga tvister. Arbetstvistsnämndens förfaranden utgör inte en obligatorisk förundersökning. Ett beslut från arbetstvistsnämnden som har trätt i kraft är bindande för parterna. Det går att vända sig till arbetstvistsnämnden för att lösa följande tvister som har sitt ursprung i förhållanden på arbetsmarknaden: 1) en arbetstvist som har sitt ursprung i arbetsförhållandet mellan en anställd och en arbetsgivare som är registrerad i Estland eller en utländsk arbetsgivare med verksamhet i Estland genom en filial och från förberedelserna för ett sådant arbetsförhållande (enskild arbetstvist); 2) en arbetstvist som har sitt ursprung i § 7 i lagen om arbetsvillkor för anställda som är utsända till Estland mellan en anställd utsänd till Estland och dennes arbetsgivare (enskild arbetstvist); 3) en kollektiv arbetstvist som har sitt ursprung i genomförandet av ett kollektivavtal (kollektiv arbetstvist). Arbetstvistsnämnden löser inte tvister om ersättning för skador orsakade av hälsoskada, kroppsskada eller dödsfall på grund av en

arbetsrelaterad olycka eller sjukdom. En ansökan som lämnas till arbetstvistsnämnden ska innehålla en redogörelse för de omständigheter som är relevanta för tvisten. Exempelvis ska ansökan om det rör sig om ett ifrågasättande av en uppsägning av ett anställningsavtal innehålla uppgifter om tidpunkt och skäl för uppsägningen. Bakgrunden till meningsskiljaktigheten mellan parterna, dvs. den försummelse eller olagliga handling som den anställde eller arbetsgivaren uppges ha gjort sig skyldig till, måste beskrivas. Varje utsaga måste underbyggas och därför ska varje omständighet som kan styrkas med skriftlig bevisning (anställningsavtal, överenskommelser eller korrespondens mellan den anställde och arbetsgivaren osv.) eller varje hänvisning till annan bevisning eller vittnen inkluderas. Den skriftliga bevisningen till stöd för den anställdes eller arbetsgivarens anspråk ska lämnas in tillsammans med ansökan. Om den sökande anser det nödvändigt att kalla ett vittne till sammanträdet ska vittnets namn och adress uppges i ansökan. Anspråk som uppstått till följd av ett avtal mellan en konsument och en näringsidkare kan avgöras av konsumenttvistnämnden (*tarbijavaidluste komisjon*). Nämndens lösning av konsumenttvister regleras i lagen om konsumentskydd. Konsumenttvistnämnden är behörig att lösa både inhemska och gränsöverskridande konsumenttvister som uppstår till följd av avtal mellan konsumenter och näringsidkare och som inleds av en konsument om en av parterna i tvisten är en näringsidkare vars etableringsort är i Estland. Konsumenttvistnämnden är också behörig att avgöra tvister som gäller skador som förorsakats av en defekt produkt, förutsatt att förlusten går att fastställas. Om förlust har fastställs, men någon belopp inte går att kvantifiera (t.ex. icke-monetära förluster eller framtida förluster), avgörs storleken på gottgörelsen av domstol. Nämnden avgör inte tvister om tillhandahållande av icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse, utbildningstjänster som tillhandahålls av offentligrättsliga juridiska personer, hälso- och sjukvårdstjänster som hälso- och sjukvårdspersonal tillhandahåller patienter för att bedöma, upprätthålla eller återställa deras hälsa eller förskrivning, utfärdande eller tillhandahållande av läkemedel och medicintekniska produkter. Nämnden löser inte heller en tvist om fordran uppstår till följd av dödsfall, kroppsskada eller hälsoskada eller tvister för vilka resolutionsförfarandet föreskrivs i andra lagar. Dessa tvister avgörs av behörig institution eller av domstol. Konsumenttvistnämndens förfaranden utgör inte en obligatorisk förundersökning. En lista över de näringsidkare som inte har följt nämndens beslut publiceras på webbplatsen för myndigheten för konsumentskydd och teknisk tillsyn. Om parterna inte samtycker till nämndens beslut eller underlåter att följa det, kan de hänskjuta samma tvist till regiondomstolen för en förhandling.

Hyrestvister kan lösas i en hyresnämnd, vars förfaranden styrs av lagen om lösning av hyrestvister (*üürivaidluse lahendamise seadus*). En hyresnämnd kan bildas som ett oberoende organ inom en lokal myndighet som löser hyrestvister. Hyresnämnder löser inte tvister som rör finansiella fordringar som överstiger 3 200 euro. Hyresnämndens förfaranden utgör inte en obligatorisk förundersökning. Efter ikraftträdandet av ett beslut från hyresnämnden kan parterna inte anmäla en fordran på samma grund till en domstol, och ett beslut från hyresnämnden som har trätt i kraft är bindande för parterna.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

För att kunna avgöra vilken domstol som är behörig i ett visst ärende är det viktigt att känna till principerna för behörighet. Det finns tre typer av behörighet: 1) Allmän behörighet, som är avhängig personens bosättningsort. 2) Fakultativ behörighet. 3) Exklusiv behörighet (se § 2.2).

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Det görs skillnad mellan högre och lägre instanser bland domstolarna, eftersom det estniska rättssystemet har tre instansnivåer.

Distriktsdomstolarna (*maakohus*) behandlar alla tvistemål i första instans. Det kan fastställas i lag att vissa typer av ärenden ska hanteras endast av en särskild distriktsdomstol om detta bidrar till en snabbare behandling av ärenden eller på annat sätt gör processen effektivare.

En regiondomstol (*ringkonnakohus*) prövar överklaganden av avgöranden och domar i tvistemål som meddelats av distriktsdomstolarna.

Distriktsdomstolarna avgör också andra ärenden för vilka de enligt lagen har behörighet.

Högsta domstolen (*Riigikohus*) är behörig vid kassationstalan mot eller överklagande av avgöranden i tvistemål som meddelats av distriktsdomstolarna. Högsta domstolen hanterar också ansökningar om prövning av lagakraftvunna domstolsbeslut, beslutar, i de fall där lagen anger det, vilken domstol som ska ha behörighet att avgöra ett ärende samt avgör andra ärenden för vilka de enligt lag har behörighet. Högsta domstolen fungerar även som Estlands författningsdomstol.

Ett mål avgörs och en dom meddelas först av en distriktsdomstol i första instans. Om en person finner att förstainstansdomstolens dom bygger på ett åsidosättande av en rättslig bestämmelse eller att, med hänsyn till omständigheterna och bevisen som måste beaktas vid överklagandeförfarandet, en annan dom än den dom som fattats av förstainstansdomstolen bör fattas i överklagandeförfarandet, har vederbörande laglig rätt att överklaga till en högre domstol, dvs. distriktsdomstolen. Distriktsdomstolarna är domstolar i andra instans och prövar därför överklaganden av avgöranden som meddelats av distriktsdomstolar och förvaltningsdomstolar. Distriktsdomstolarna avgör tvistemål som kollegiala domstolar – ett överklagande prövas av en panel bestående av tre domare.

Högsta domstolen är den högsta instansen. Högsta domstolen är behörig vid kassationstalan mot eller överklagande av avgöranden i tvistemål som meddelats av distriktsdomstolarna. Högsta domstolen hanterar också ansökningar om prövning av lagakraftvunna domstolsbeslut, beslutar, i de fall där det föreskrivs i lag, vilken domstol som ska ha behörighet att avgöra ett ärende samt avgör andra ärenden för vilka de enligt lag har behörighet. Kassationstalan innebär en ansökan om att det ska prövas huruvida ett domstolsavgörande som inte vunnit laga kraft har kommit till i enlighet med lagen; den högre instansen gör ingen ny utvärdering av fakta i målet. Resning mot domstolsbeslut innebär en förnyad prövning av ett beslut eller en dom som redan har vunnit laga kraft i fall där nya omständigheter har framkommit och på grundval av ansökan från någon av parterna.

En part i överklagandeförfaranden kan överklaga en dom från distriktsdomstolen till Högsta domstolen om distriktsdomstolen i väsentlig grad har överträtt en bestämmelse i processrätten eller felaktigt tillämpat en bestämmelse i materiell rätt. I en talan vid Högsta domstolen får en deltagare i förfarandet endast utföra processhandlingar och inge framställningar och ansökningar genom advokat. I ansökningsförfaranden i Högsta domstolen kan en deltagare i förfaranden utföra processhandlingar och inge framställningar och ansökningar personligen eller genom advokat. Högsta domstolen godkänner kassationstalan om den är lagenlig, har lämnats in i rätt tid och, om:1) distriktsdomstolen tydligt har tillämpat en bestämmelse i materiell rätt felaktigt i sin dom och en felaktig tillämpning av en sådan bestämmelse kunde ha resulterat i en felaktig dom;

2) distriktsdomstolen väsentligt har brutit mot en bestämmelse i processrätten i sin dom och detta kan ha resulterat i en felaktig dom.Därutöver tar högsta domstolen upp ärendet om ett kassationsförfarande skulle vara av stor vikt för att garantera rättssäkerheten och enhetligheten i rättsutövningen eller för lagstiftningens vidare utveckling.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

Domstolarnas behörighet styr en persons rätt och skyldighet att utöva sina processuella rättigheter vid en specifik domstol. Det finns allmän, fakultativ och exklusiv behörighet.

Genom allmän behörighet fastställs vid vilken domstol talan kan väckas mot en person och andra processuella handlingar utföras med anknytning till en person, såvida det inte i lag stadgas att talan måste väckas eller handlingen måste utföras vid en annan domstol.

Den fakultativa behörigheten avgör vid vilken domstol, utöver den domstol som har allmän behörighet, talan kan väckas mot en person och var andra processuella handlingar med anknytning till en person kan utföras. Detta innebär till exempel att talan i ett ärende som innefattar ett äganderättsligt anspråk

gentemot en fysisk person också kan väckas vid den domstol inom vars domkrets personen har sin vistelseort. Om en person är bosatt utomlands kan talan mot denne gällande ett äganderättsligt anspråk väckas även vid den domstol inom vars domkrets den egendom som anspråket gäller finns eller vid den domstol inom vars domkrets annan egendom som tillhör personen finns.
Den exklusiva behörigheten anger en enda domstol, som är den enda där det går att väcka talan i ett visst tvistemål. Vid ansökningsärenden gäller exklusiv behörighet om inte annat anges i lag. Exklusiv behörighet kan exempelvis avgöras av var fast egendom är belägen eller var en juridisk person har sitt säte osv.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Talan mot en fysisk person kan väckas vid den domstol inom vars domkrets personen har sin hemvist, och talan mot en juridisk person vid den domstol inom vars domkrets personen har sitt säte. Om en fysisk persons hemvist är okänd kan talan väckas vid den domstol inom vars domkrets personens senaste kända hemvist är belägen.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Talan mot en estnisk medborgare som är bosatt i främmande land och som omfattas av extraterritoriell rättstillämpning eller mot en estnisk medborgare som arbetar i främmande land och som är statstjänsteman kan väckas i den domstol inom vars domkrets personens senaste hade sin hemvist i Estland. Om personen inte varit bosatt i Estland kan talan väckas mot honom eller henne vid Harju distriktsdomstol (*Harju Maakohus*). Talan mot Republiken Estland eller en lokal myndighet kan väckas vid den domstol inom vars domkrets myndigheten i fråga har sitt säte. Om det inte går att avgöra vilken statlig myndighet ärendet gäller ska talan väckas vid Harju distriktsdomstol. Om det inte går att avgöra vilken lokal myndighet ärendet gäller ska talan väckas vid den domstol inom vars domkrets kommunstyrelsen i den aktuella kommunen har sitt säte.
En kärande kan också väcka talan mot Republiken Estland och en lokal myndighet i den domstol inom vars domkrets han eller hon själv har sin hemvist eller sitt säte.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I de fall där lagen så föreskriver kan en domstol väljas vid vilken talan kan väckas mot en person eller där andra processhandlingar kan utföras med anknytning till en person vid en annan domstol än den som har allmän behörighet.
Behörighet på grundval av vistelseort – i ett ärende som innefattar ett äganderättsligt anspråk kan talan väckas mot en fysisk person även vid den domstol inom vars domkrets personen vistas, om han eller hon har vistats där under en längre tid till följd av anställning, tjänstgöring, studier eller liknande.
Behörighet på grundval av verksamhetsställe – ett ärende som är relaterat till svarandens ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet kan också lämnas in till domstolen vars domkrets omfattar vederbörandes verksamhetsställe.
Behörighet på grundval av en juridisk persons säte – juridiska personer som bygger på medlemskap, inbegripet företag, eller medlemmar, delägare eller aktieägare i en sådan juridisk person kan i ett ärende som har sin grund i medlemskapet eller ägandet väcka talan mot en person som är medlem, delägare eller aktieägare i den juridiska personen även vid den domstol inom vars domkrets den juridiska personen har sitt säte.
Behörighet på grundval av egendoms belägenhet – om en person har sin hemvist eller sitt säte utomlands kan talan mot denne i ett ärende som innefattar ett äganderättsligt anspråk väckas även vid den domstol inom vars domkrets den egendom som anspråket gäller finns eller vid den domstol inom vars domkrets annan egendom som tillhör personen finns. Om egendomen har registrerats i ett offentligt register kan talan väckas vid den domstol inom vars domkrets detta register finns. Om egendomen är en fordran enligt obligationsrätten kan talan väckas vid den domstol inom vars domkrets gäldenären har sin hemvist eller sitt säte. Om en tillgång ställts som säkerhet för fordran kan talan väckas vid den domstol inom vars domkrets tillgången är belägen.
Talan i syfte att driva in en fordran som säkrats genom inteckningslån eller som på annat sätt är sakrättsligt belastad, eller annan talan med anknytning till liknande fordran, kan också väckas vid domstolen på den ort där den fasta egendomen är belägen, förutsatt att gäldenären äger den registrerade fasta egendomen som säkrats genom inteckningslån eller på annat sätt är sakrättsligt belastad.
Behörighet vid talan om ägandeskap av en lägenhet – talan mot en lägenhetsägare med anledning av ett rättsförhållande som rör ägandeskap av en lägenhet kan väckas även vid behörig domstol på den ort där den aktuella fasta egendomen är belägen.
Behörighet på grundval av uppfyllelseort – talan som har sin grund i ett avtal eller en talan som syftar till ogiltigförklaring av ett avtal kan också väckas vid den domstol inom vars domkrets den omtvistade avtalsförpliktelsen ska uppfyllas. Som uppfyllelseort betraktas när det gäller avtal om försäljning av lös egendom den plats dit den lösa egendomen har levererats eller skulle ha levererats till köparen och, när det gäller avtal om tillhandahållande av tjänst, den plats där tjänsten har utförts eller skulle ha utförts. I alla övriga fall betraktas gäldenärens verksamhetsställe eller om sådant saknas, gäldenärens bosättningsort eller säte, som uppfyllelseort för förpliktelsen. Dessa bestämmelser gäller såvida parterna inte har avtalat något annat.
Behörighet på grundval av en konsuments bostadsort – talan som har sin grund i ett avtal eller ett förhållande av den typ som anges i artiklarna 35, 46, 52, 208.4, 379, 402, 635.4, 709, 734 och 866 i obligationsrättslagen (*võlaõigusseadus*) eller talan som har sin grund i ett annat avtal med en verksamhet som har sitt säte eller ett verksamhetsställe i Estland kan också väckas vid den domstol inom vars domkrets konsumenten är bosatt. Ovanstående gäller ej talan om transportavtal.
Behörighet vid talan om försäkringsavtal – en försäkringstagare, förmånstagare eller annan person som har rätt till en prestation från försäkringsgivarens sida på grundval av ett försäkringsavtal kan väcka talan i samband med detta även vid den domstol inom vars domkrets personen är bosatt eller har sitt säte. När det gäller ansvarsförsäkring eller försäkring av byggnadsverk, fast egendom eller lös egendom tillsammans med byggnadsverk eller fast egendom kan talan väckas mot försäkringsgivaren även vid den domstol som har behörighet på platsen för den handling eller händelse som orsakat skadan eller på den plats där skadan uppkommit.
Behörighet vid talan om ett avtal om immateriella rättigheter – en talan om ett avtal om överlåtelse av ett föremål för upphovsrätt, närstående rättigheter eller industriell äganderätt eller ett licensavtal eller en talan för att fastställa om ett sådant avtal är ogiltigt kan också lämnas in till Harju distriktsdomstol.
Behörighet på grundval av en anställds bosättningsort eller arbetsplats – en anställd kan väcka talan i ett ärende med anknytning till hans eller hennes anställningsavtal även vid den domstol som är behörig på den ort där den anställde är bosatt eller har sin arbetsplats.
Behörighet vid talan om växel eller check – talan om växel eller check kan väckas även vid den domstol inom vars domkrets platsen för inlösen av växeln eller checken är belägen.
Behörighet vid talan om ersättning för skadegörelse – talan om ersättning för skadegörelse kan väckas även vid den domstol som har behörighet på platsen för den handling eller händelse som orsakat skadan eller på den plats där skadan uppkommit.
Behörighet vid talan om sjöfordran, räddningsarbete eller räddningsavtal – talan som har sin grund i en eller flera sjöfordringar i enlighet med vad som anges i den sjörelaterade egendomslagen (*laeva asjaõigusseadus*) kan väckas även vid den domstol som är behörig där fartyget finns eller har sin hemmahamn. Talan som har sin grund i räddningsarbete eller räddningsavtal kan väckas även vid den domstol som är behörig där räddningsarbetet utförts.
Behörighet vid talan om skifte av dödsbo – talan som syftar till att fastställa arvsrätt, arvtagares anspråk på ägare av dödsboet, anspråk med grund i legat eller arvsavtal eller anspråk på laglott eller krav på skifte av dödsbo kan väckas även vid den domstol som har behörighet där arvlåtaren vid sitt frånfälle

hade sin hemvist. Om arvlåtaren var estnisk medborgare men vid tiden för sitt frånfälle inte hade någon hemvist i Estland kan talan väckas även vid den domstol som är behörig på den ort där arvlåtaren hade sin sista hemvist i Estland. Om arvlåtaren inte haft någon hemvist i Estland kan talan väckas vid Harju distriktsdomstol (*Harju Maakohus*).
Talan mot medsvarande och talan i flera mål mot samma svarande – talan mot flera svarande kan väckas vid den domstol som är behörig där en av medsvarandena (käranden väljer vilken av svarandena) har sin hemvist eller sitt säte. Om talan ska väckas i flera mål mot samma svarande på grundval av samma omständigheter kan talan i samtliga mål väckas vid en domstol där talan om något eller några av de anspråk som omständigheterna givit upphov till kunde ha väckts.
Behörighet vid genkäromål och talan från tredje part med oberoende anspråk – genkäromål kan inges till den domstol där talan ursprungligen väcktes, förutsatt att villkoren för att inkomma med genkäromål följs och att genkäromålet inte omfattas av exklusiv behörighet och det är inte fastställt att ärenden av denna typ endast granskas av en viss regiondomstol. Detta gäller också fall där genkäromålet, i enlighet med de allmänna bestämmelserna, skulle inges till en utländsk domstol.
Talan från tredje part med ett oberoende anspråk kan väckas vid den domstol som handlägger huvudmålet.
Behörighet vid konkursförfarande – talan om konkursförfarande eller konkursbo mot en person som försatts i konkurs, en konkursförvaltare eller en medlem i konkurskommitté, inbegripet talan i syfte att få egendom utesluten ur ett konkursbo, kan väckas vid den domstol som meddelat beslutet om konkurs. Talan i syfte att få en fordran godkänd kan också väckas vid den domstol som meddelat beslutet om konkurs. En person som försatts i konkurs kan också väcka talan gällande konkursboet, även talan om återvinning, vid den domstol som meddelat beslutet om konkurs.
Om fler än en estnisk domstol har behörighet i ett ärende har den sökande rätt att välja vilken domstol ansökan ska inges till. I sådana fall avgörs ärendet av den domstol som först mottar ansökan.
Om talan väcks vid den domstol som är behörig där svaranden har sin hemvist eller sitt säte eller vid den domstol som har exklusiv behörighet handläggs ärendet av den domstolsavdelning som har territoriell behörighet på den ort där svaranden har sin hemvist eller sitt säte, alternativt på den ort som ligger till grund för fastställandet av den exklusiva behörigheten. Om flera orter som ligger till grund för fastställande av behörighet är belägna inom en och samma distriktsdomstols domkrets, men i olika domstolsavdelningars verksamhetsområde väljer käranden vilken domstolsavdelning som ska höra ärendet. Om käranden underlåter att göra ett sådant val ska domstolen i stället välja var ärendet ska prövas.
Domstolarna exakta domkretsar och arbetsuppgifter anges i lagen om domstolarna.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I de fall där lagen föreskriver det tillämpas exklusiv behörighet. Den exklusiva behörigheten anger en enda domstol, som är den enda där det går att väcka talan i ett visst tvistemål.
1) *Behörighet på grundval av fast egendoms* belägenhet – talan ska väckas vid den domstol inom vars domkrets den fasta egendomen är belägen när talan gäller något av följande:
anspråk gällande erkännande av äganderätt, begränsad sakrätt eller annan sakrättslig belastning av fast egendom alternativt erkännande av avsaknad av sådana rättigheter eller belastningar eller anspråk gällande andra rättigheter till fast egendom,
fastställande av gränser för eller skifte av fast egendom,
skydd av ägande av fast egendom,
anspråk gällande sakrätt som uppkommit genom lägenhetsägande,
anspråk gällande utmätning av fast egendom,
anspråk gällande uthyrningsavtal för fast egendom, annat avtal om nyttjande av fast egendom enligt obligationsrätten eller sådana avtals giltighet.
Talan gällande servitut, sakrättslig belastning eller förköpsrätt ska väckas vid behörig domstol inom vars domkrets den tjänande eller sakrättsligt belastade fasta egendomen är belägen.
2) *Krav om att tillämpningen av standardvillkor ska upphöra* – talan om att tillämpningen av ett orimligt standardvillkor ska upphöra eller om att rekommendationen om tillämpning av villkoret ska dras tillbaka av den person som står bakom rekommendationen (artikel 45 i obligationsrättslagen) ska väckas vid den domstol inom vars domkrets svarandens verksamhetsställe är beläget eller, om inget sådant finns, vid den domstol inom vars domkrets svaranden har sin hemvist eller sitt säte. Om svaranden saknar verksamhetsställe, hemvist och säte i Estland ska talan väckas vid den domstol som har territoriell behörighet på den plats där standardvillkoret tillämpats.
3) *Behörighet i ärenden gällande upphävande eller ogiltigförklarande av beslut fattat av ett organ tillhörande en juridisk person* – talan om upphävande eller ogiltigförklarande av beslut fattat av ett organ tillhörande en juridisk person väcks vid den domstol som är behörig där den juridiska personen har sitt säte.
4) *Behörighet i äktenskapsmål*
Äktenskapsmål betraktas som tvistemål där avgörande fälls efter talan när föremålet för ärendet är:
skilsmässa,
annullering av äktenskap,
fastställande av äktenskaps befintlighet,
bodelning eller andra frågor i samband med makars egendomsförhållanden,
andra anspråk med grund i äktenskapet som en av makarna ställer på den andra maken.
En estnisk domstol är behörig att avgöra ett äktenskapsmål om
minst en av makarna är estnisk medborgare eller var det vid äktenskapets ingående,
båda makarna har sin hemvist i Estland,
en av makarna har sin hemvist i Estland, med undantag för när domslutet uppenbarligen inte skulle erkännas i något av de länder där makarna är medborgare.
I ett äktenskapsmål som ska avgöras av en estnisk domstol väcks talan vid den domstol som är behörig där makarna har sin gemensamma hemvist eller om sådan saknas den domstol som är behörig där svaranden har sin hemvist. Om svaranden inte har sin hemvist i Estland ska talan väckas vid den domstol som är behörig där ett gemensamt minderårigt barn till parterna har sin hemvist och, om det inte finns något minderårigt barn, vid den domstol som är behörig där käranden har sin hemvist.
Om en frånvarande persons egendom omhändertagits på grund av att denne är saknad, om en person satts under förvaltarskap på grund av dennes begränsade partsbehörighet eller om en person frihetsberövats som straff kan talan om skilsmässa mot personen i fråga också väckas vid den domstol som är behörig där käranden har sin hemvist.
5) *Behörighet i ärenden gällande förhållandet föräldrar–barn och underhåll* – ett ärende gällande förhållandet föräldrar–barn är ett tvistemål där beslut fattas efter talan i syfte att fastställa föräldraskap eller motsätta sig uppgifter om en förälder i barnets födelseattest eller i folkbokföringen. En estnisk domstol kan avgöra ett ärende gällande förhållandet föräldrar–barn om minst en av parterna är estnisk medborgare eller har en bostad i Estland. I ett ärende gällande förhållandet föräldrar–barn som ska avgöras av en estnisk domstol ska talan väckas vid den domstol som är behörig där barnet har sin bostad. Om barnet

inte har sin hemvist i Estland ska tala väckas vid den domstol som är behörig där svaranden har sin hemvist. Om svaranden inte har sin bostad i Estland ska tala väckas vid den domstol som är behörig där käranden har sin hemvist.
Dessa bestämmelser tillämpas även på underhållsärenden. Ett underhållsärende är ett tvistemål där beslut fattas gällande talan med anspråk på
förälders uppfyllande av lagstadgad underhållsskyldighet för ett minderårigt barn,
uppfyllande av underhållsskyldighet mellan föräldrar,
uppfyllande av underhållsskyldighet mellan makar,
uppfyllande av annan lagstadgad underhållsskyldighet.
6 Behörighet i ansökningsärenden
Vid ansökningsärenden gäller exklusiv behörighet om inte annat anges i lag.
Skyndsam handläggning av betalningsförelägganden – den skyndsamma handläggningen av betalningsförelägganden handhas av Haapsalu lokala domstolsavdelning inom Pärnu distriktsdomstol (*Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja*). För att inleda ett förfarande för skyndsam handläggning av betalningsförelägganden gällande en fordran eller ett anspråk på underhåll kan distriktsdomstolens avdelning för betalningsförelägganden kontaktas via webbplatsen https://www.e-toimik.ee/. Förfarandet för skyndsam handläggning av betalningsförelägganden tillämpas inte vid anspråk på belopp över 6 400 euro (fordringar). Detta belopp omfattar både huvudfordran och underordnade fordringar. Detsamma gäller vid anspråk på underhåll som överstiger 1,5 gånger den lägsta underhållsnivån. Den 1,5 gånger lägsta underhållsnivån 2020 uppgår till 438 euro per månad. Förfarandet för skyndsam handläggning av betalningsförelägganden tillämpas inte om gäldenären i födelseattesten inte uppges vara förälder till barnet.
En dödförklaring och fastställande av dödstidpunkten – en estnisk domstol kan dödförklara en person och fastställa tidpunkten för personens död om: 1) den saknade personen, då man senast hörde talas om vederbörande, var medborgare i Estland eller hade bosatt sig i Estland vid denna tidpunkt; 2) det finns ett annat rättsligt intresse för en estnisk domstol att dödförklara personen eller fastställa tidpunkten för vederbörandes död.
En framställning om att dödförklara en person och fastställa tidpunkten för hans eller hennes död inlämnas till domstolen där den försvunna personen senast hade sin bostad. Om en person har försvunnit i samband med en förlisning av ett fartyg som är registrerat i Estland, lämnas framställningen in till domstolen i fartygets hemmahamn. I andra fall inlämnas en framställning för att dödförklara en person eller fastställa tidpunkten för hans eller hennes död till domstolen där framställaren har sin hemvist eller säte. Om framställarens hemvist eller säte inte är i Estland lämnas framställningen in till Harju distriktsdomstol. En framställning om ändring av tidpunkten för dödsfallet eller en ogiltigförklaring av en dödförklaring lämnas in till domstolen som fastställde tidpunkten för dödsfallet eller dödförklarade personen.
Förmynderskapsärenden – detta är ett ärende relaterat till förordnande av förmyndare för en person eller ett annat ärende som rör förmynderskap. En estnisk domstol kan avgöra ett förmynderskapsärende om: 1) personen som behöver en förmyndare eller som är ställd under förmyndare är medborgare i Estland, eller har sin hemvist i Estland; 2) personen som behöver en förmyndare eller som är ställd under förmyndare behöver skydd av en estnisk domstol av annan anledning, bl.a. om personens egendom är belägen i Estland.
En förmyndare behöver inte utses i Estland om en estnisk domstol och en utländsk domstol samma behörighet att avgöra saken och en förmyndare redan har utsetts i en utländsk stat eller om en utländsk domstol handlägger ärendet för förordnande av förmyndare, förutsatt att den utländska domstolens beslut kan antas erkännas i Estland och det faktum Estland inte förordnat förmyndare i Estland ligger i den persons intresse som behöver en förmyndare.
Ett förmyndarskapsärende avgörs av domstolen på den ort där den person som behöver en förmyndare har sin hemvist. Utnämningen av en förmyndare för ett barn före barnets födelse avgörs av domstolen där modern har sin hemvist. Om en syskonkull e som är bosatta eller vistas inom flera domstolars domkretsar ska ställas under förmyndare förordnas förmyndare av domstolen på den ort där det yngsta barnet har sin hemvist. Om ärendet som rör förmyndarskap redan är föremål för domstolsförfaranden avgörs det berörda ärendet i ett sådant fall av den domstolen. Om en person som behöver en förmyndare inte har någon hemvist i Estland eller om hemvisten inte kan fastställas kan ärendet avgöras i den domstol som har territoriell behörighet på den plats där personen eller personens egendom är i behov av skydd, eller av Harju distriktsdomstol. Ett ärende som rör en person ställd under förmyndare eller hans eller hennes egendom avgörs av domstolen som utsåg förmyndaren. Sådana ärenden kan också av goda skäl avgöras av domstolen där personen under förmyndarskap är bosatt eller av domstolen där den personens egendom ligger.
Placering av en person i en sluten institution – frågan om att placera en person i en sluten institution avgörs av domstolen som utsåg personens förmyndare eller den domstol som handhar förfarandet i fråga om förmyndarskap. I andra fall avgörs sådana ärenden av domstolen inom vars domkrets den slutna institutionen är belägen. Ärendet kan också avgöras av domstolen som tillämpade provisoriskt rättsligt skydd.
Provisoriskt rättsligt skydd kan tillgripas av alla domstolar inom vars domkrets relevant åtgärd måste vidtas. Andra ärenden som står i samband med placering av en person i en sluten institution, däribland om placeringen ska skjutas upp eller avslutas och frågor som rör en ändring av hur länge placeringen ska vara, avgörs av domstolen som beslutade att placera den aktuella personen i en sluten institution.
Beslut om förvaltning av en frånvarande persons egendom – ärenden om förvaltning av en frånvarande persons egendom avgörs av domstolen på den ort där den frånvarande personen har sin hemvist. Om en frånvarande person inte har någon hemvist i Estland avgörs ärendet om förvaltning av den frånvarande personens egendom av domstolen på den ort där egendomen som ska förvaltas är belägen. Övriga ärenden som står i samband med förvaltning av en frånvarande persons egendom, bl.a. om förvaltningen ska upphöra och byte av förvaltare och förändringar dennes uppgifter, avgörs av domstolen som utsåg förvaltaren.
Adoption – ett adoptionsärende kan avgöras av en estnisk domstol om adoptivföräldern, en av makarna som vill adoptera, eller barnet, är estnisk medborgare eller adoptivföräldern, en av makarna som vill adoptera eller barnet bor i Estland. En ansökan om adoption inges till domstolen på den ort där adoptivbarnet har sin hemvist. Om adoptivbarnet inte har någon hemvist i Estland lämnas ansökan in till Harju distriktsdomstol. Ett ärende om ogiltigförklarandet av en adoption avgörs av domstolen som beslutade om adoption.
Utökandet av en minderårings aktiva rättshandlingsförmåga – frågan om utökandet av en minderårings aktiva rättshandlingsförmåga kan avgöras av en estnisk domstol om den minderårige är medborgare i Estland eller har sin hemvist i Estland. En framställning om utökandet av en minderårings aktiva rättshandlingsförmåga eller en framställning om ogiltigförklarandet av ett beslut om att förlänga den minderåriges aktiva rättshandlingsförmåga lämnas in till domstolen där den minderårige har sin hemvist. Om den minderårige inte har någon hemvist i Estland, lämnas ansökan in till Harju distriktsdomstol.
Fastställande av föräldraskap och bestridande av uppgifter om en förälder efter att personen har avlidit – om en person försöker fastställa sitt släktskap med en person som är död eller en person motsätter sig uppgifter om en förälder i ett barns födelseattest eller i folkbokföringen efter att den person som har registrerats i födelseattesten eller i folkbokföringen har avlidit som förälder, lämnas en sådan framställning in till domstolen där den person, vars släktskap man försöker fastställa eller vars uppgifter i födelseattesten eller i folkbokföringen man motsätter sig, senast hade sin hemvist. Om personens senast kända hemvist inte var i Estland eller om hemvisten är okänd lämnas framställningen in till Harju distriktsdomstol.
Övriga ansökningsärenden som rör familjefrågor – bestämmelserna om förmyndarskap gäller andra ansökningsärenden som rör familjefrågor, såvida inte annat föreskrivs i lag beroende på ansökningsärende. Ett ansökningsärende som rör det rättsliga förhållandet mellan makar eller frånskilda makar avgörs av domstolen inom vars domkrets makarna har gemensam hemvist eller där de senast hade sin gemensamma hemvist. Om makarna inte har haft gemensam hemvist i Estland eller om ingen av makarna för närvarande har hemvist inom den domstols domkrets där de senast hade gemensamma hemvist, avgörs

ärendet av domstolen på den ort där den make bor vars rättigheter skulle begränsas genom det begärda beslutet. Om makarnas hemvist inte är i Estland eller hemvisten inte kan fastställas avgörs ärendet av domstolen där framställaren har sin hemvist. Om behörigheten inte kan fastställas avgörs ärendet av Harju distriktsdomstol. I ett familjeärende kan provisoriskt rättsligt skydd tillämpas av alla domstolar inom vars domkrets den relevanta åtgärden måste tillämpas.
Tillämpning av förvaltningsåtgärder – en estnisk domstol kan tillämpa förvaltningsåtgärder på en fastighet belägen i Estland oavsett vilken stats lag som är tillämplig vid arvsrättsliga frågor och vilken stats myndighet eller tjänsteman som har allmän behörighet att handlägga ärenden som rör fastighetsförvaltning. Förvaltningsåtgärder tillämpas av domstolen där arvsförfarandet inleds. Om arvförfaranden inleds i en utländsk stat och fastigheten är belägen i Estland, kan fastighetsförvaltningsåtgärder tillämpas av domstolen där fastigheten är belägen.
Behörighet i kallelseärenden – en ansökan om ogiltigförklaring av värdepapper inges till domstolen på den ort där de löstes in och, i avsaknad av inlösenplats, enligt allmän behörighet såsom den är tillämplig för värdepapperets emittent. En ansökan om inledande av ett kallelseförfarande för preklusion av rättigheterna för ägaren till fast egendom inges av den fasta egendomens besittningshavare enligt § 124 i lagen om egendom (*asjaõigusseadus*) till den domstol inom vars domkrets den fasta egendomen är belägen. I det fall som avses i § 13 i lagen om sjörelaterad egendom om maritim egendom inger den berättigade personen en ansökan om inledande av ett kallelseförfarande till Harju distriktsdomstol för preklusion av fartygsägares rättigheter. En ansökan om inledande av ett kallelseförfarande för preklusion av en okänd inteckningsinnehavares rättigheter (§ 331 i lagen om egendom) inges av den intecknade fastighetens ägare till den domstol inom vars domkrets den intecknade fastigheten är belägen. En ansökan om preklusion av en okänd sjörelaterad långivares eller pantinnehavares rättigheter lämnas in av ägaren till det intecknade fartyget eller ägaren av det pantsatta föremålet som är intecknat med ett registrerat värdepapper för lös egendom enligt § 59 i lagen om sjörelaterad egendom till Harju distriktsdomstol.
Behörighet i ansökningsärenden som rör juridiska personer i privaträtt – ärenden utöver registerärenden, om framställningar, som står i samband med verksamheten i ett företag, en ideell förening och stiftelse, däribland frågor som rör utnämningen av en suppleant i styrelsen eller tillsynsnämnden, revisor, revisor för en särskild revision och likvidator, samt frågor som rör fastställandet av ersättningsbeloppet till bolagets partner eller aktieägare avgörs av domstolen där den juridiska personen eller filialen till ett utländskt företag har sitt säte.
Ärenden om lägenhetsägande och gemensamt ägande – ett ansökningsärende som står i samband med lägenhetsägande eller gemensamt ägande avgörs av domstolen där den fasta egendomen är belägen.
Ärenden om tillträde till en allmän väg och tolerans av artificiella mottagare av system för markförbättring och för allmännyttiga tjänster – frågor om tillgång till en allmän väg och tolerans av artificiella mottagare av markförbättringssystem och allmännyttiga tjänster avgörs av domstolen där den fasta egendomen är belägen från vilken tillgång till en allmän väg efterfrågas eller för vilken man försöker bygga en artificiell mottagare av ett system för markförbättring eller på vilken allmännyttiga tjänster utövas.
Ärenden om erkännande, förklaring om verkställbarhet och verkställighet av beslut från domstolar i utländska stater – en framställning om erkännande och förklaring om verkställbarhet av ett beslut från en domstol i en utländsk stat, en framställning om vägran att erkänna eller verkställa eller för att avbryta verkställighet eller en annan framställning i förfaranden som rör verkställighet inlämnas enligt gäldenärens hemvist eller säte eller till domstolen inom vars domkrets genomförandet av verkställighetsförfarandet begärs, om inte annat föreskrivs i lag eller i ett internationellt avtal.
Ärenden om förklaring av ett förlikningsavtal som uppnåtts som ett resultat av att förlikningsförfarandet förklarats verkställbart – ett förlikningsavtal som uppnåtts till följd av förlikningsförfarandet som anges i § 14 (1) i lagen om förlikning (*lepitusseadus*) förklaras verkställbart av domstolen inom domkrets förlikningsförfarandet genomfördes.
Ärenden om erkännande och förklaring om verkställbarhet av beslut i skiljedomstolar – framställningar om erkännande och förklaring om verkställbarhet av skiljedomstolars beslut fattade i Estland eller beslut i skiljedomstolar i utländska stater och framställningar om vägran att erkänna eller verkställa dessa lämnas in till Pärnu distriktsdomstol (Pärnu Maakohus). En framställning om upphävande av verkställigheten av en skiljedomstols beslut i en utländsk stat eller en annan framställning i verkställighetsförfaranden lämnas in enligt gäldenärens hemvist eller säte eller till domstolen inom vars domkrets genomförandet av verkställighetsförfarandet söks, om inte annat föreskrivs i lag eller i ett internationellt avtal. Om en av parterna i ett avtal i ett skiljeförfarande är en konsument, lämnas en framställning om erkännande och förklaring av verkställbarhet av skiljedomsbeslutet eller en framställning om vägran att erkänna eller verkställa skiljedomsbeslutet in till domstolen inom vars domkrets skiljeförfarandet ägde rum.
Ansökningsärenden prövas av den lokala domstolsavdelning inom vars domkrets den ort ligger som använts för att fastställa behörigheten. Om flera orter som ligger till grund för fastställande av behörighet är belägna inom en och samma distriktsdomstols domkrets, men i olika lokala domstolsavdelningars domkretsar, väljer domstolen var ärendet ska prövas.
Domstolarna exakta domkretsar och arbetsuppgifter anges i lagen om domstolarna.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

En domstol kan också pröva ett ärende enligt behörighet i fall där denna domstols behörighet föreskrivs genom ett avtal mellan parterna och tvisten rör båda parternas ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet, eller tvisten avser en parts ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet och den andra parten är staten, en lokal myndighet eller en annan offentligrättslig juridisk person, eller om båda parterna är offentligrättsliga juridiska personer.
Ett avtal om behörighet kan också ingås om en eller båda parternas inte har sin hemvist eller sitt säte i Estland.
Trots det ovanstående gäller ett avtal om behörighet också om:1) ett sådant avtal ingicks efter det att tvisten uppstod;
2) ett avtal om behörighet ingicks i ett fall där svaranden bosätter sig i, eller flyttar arbetsplatsen eller sitt säte till en utländsk stat efter det att avtalet ingicks, eller om svarandens hemvist, verksamhetsort eller säte inte är känt vid den tidpunkt då talan väcks.
Behörighet som fastställs genom avtal är en exklusiv behörighet, såvida inte parterna har kommit överens om något annat.
Domstolen i första instans kan genom ett beslut hänskjuta ärendet till en annan domstol i första instans om parterna lämnar in en gemensam framställning om detta före den första domstolsförhandlingen eller, skriftligen, före utgången av perioden för inlämnande av anmärkningar.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Inga särskilda domstolar finns i Estland.

Relaterade länkar

Domstolsväsende

Senaste uppdatering: 02/01/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Irland

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Tvistemålsdomstolarna i Irland är behöriga att pröva tvister mellan enskilda, organisationer eller staten. Tvisterna kan röra allt från en skada till följd av en bilolycka till ett omtvistat företagsövertagande. I civilrättsliga mål stämmer käranden svaranden för att få ersättning för den lidna skadan. Ersättningen sker vanligtvis genom utbetalning av ett skadestånd.
Distriktsdomstolarna, grevskapsdomstolarna och High Court är alla domstolar i första instans. Högsta domstolen *(Supreme Court)* fungerar som appellationsdomstol och är endast behörig att pröva överklaganden, med undantag av i vissa författningsärenden. Appellationsdomstolen är endast behörig att pröva överklaganden.
Distrikts- och grevskapsdomstolarna är domstolar med lokal och begränsad behörighet, dvs. de kan endast pröva mål vars värde inte överstiger ett visst belopp och där parterna bor eller har sitt säte i ett visst geografiskt område, eller avtalet ingicks i ett visst geografiskt område. Överklaganden av avgöranden från distriktsdomstolarna prövas av grevskapsdomstolarna, och överklaganden av avgöranden från grevskapsdomstolarna prövas av High Court.
Småmålsdomstolen är en avdelning inom distriktsdomstolen. Den handlägger konsumenttvister där fordringarna inte överstiger 2 000 euro. Detta förfarande kan även tillämpas mellan företag.
Distriktsdomstolarna prövar mål där fordringarna inte överstiger 15 000 euro. Grevskapsdomstolarna prövar mål där fordringarna inte överstiger 75 000 euro (60 000 euro om talan rör personskador). Grevskapsdomstolarna har även behörighet i familjerättsliga mål, inbegripet mål som rör äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap. High Court prövar mål där fordringarna överstiger 75 000 euro (60 000 euro om talan rör personskador).
Arbetsrättsliga mål prövas av arbetsdomstolen *(Employment Appeals Tribunal)*. Arbetsdomstolen är ett oberoende organ som handlägger en mängd olika typer av arbetsrättsliga tvister. I vissa fall kan var och en av parterna överklaga arbetsdomstolens avgörande till grevskapsdomstolen inom sex veckor från meddelandet av avgörandet. Om inget överklagande inges till grevskapsdomstolen och arbetsgivaren inte verkställer avgörandet kan ministern för företag, näringsliv och innovation väcka talan vid grevskapsdomstolen på den anställdes vägnar. Var och en av parterna får överklaga ett avgörande från arbetsdomstolen till High Court, men endast avseende en rättsfråga.
Handelsdomstolen *(Commercial Court)* inrättades 2004. Den är en specialavdelning inom High Court och regleras framför allt av Order 63A of the Rules of the Superior Courts. Handelsdomstolen handlägger tvister där värdet på fordran uppgår till minst 1 miljon euro, immaterialrättsliga tvister och överklaganden till följd av eller ansökningar om rättslig prövning av regleringsbeslut. Handelsdomstolen prövar även andra mål som domaren anser lämpliga.
Det finns ingen automatisk rätt att få ett mål registrerat i registret över handelsmål vid High Court. Det är upp till en domare vid High Court att avgöra huruvida ett mål ska registreras. Domstolen använder ett detaljerat ärendehandläggningssystem som är utformat för att effektivisera rättegångsförberedelserna, avlägsna onödiga kostnader och möjligheten att fördröja förfarandet och säkerställa full tillgång till alla handlingar före rättegången.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Vid vilken domstol en talan ska väckas i första instans beror på ärendets natur (avtal, skadeståndsskyldighet etc.) och värde (se ovan).
Distriktsdomstolarna är fördelade på 24 distrikt. Varje distriktsdomstol har en eller flera permanenta domare. Arbetsbördan vid distriktsdomstolarna i de två största städerna, Dublin och Cork, gör att dessa har ett större antal permanenta domare. Grevskapsdomstolarna är fördelade på åtta administrativa områden. En domare har utsetts för varje grevskapsdomstol, förutom i Dublin och Cork, där arbetsbördan gör att grevskapsdomstolarna där har fler domare.
High Court sammanträder i Dublin när den prövar en talan i första instans. Vid vissa bestämda tidpunkter under året sammanträder den även på olika platser utanför Dublin för att pröva mål som rör personskador och dödsfall. Dessutom sammanträder den på olika platser utanför Dublin för att höra överklaganden av avgöranden från grevskapsdomstolen i civil- och familjerättsliga ärenden.
Distriktsdomstolen är behörig att pröva mål som rör avtal, vissa skadeståndsskyldigheter, hyrköpsavtal och kreditförsäljningsavtal, hyresärenden som t.ex. vräkning för att inte ha betalat hyran och mål som rör felaktigt kvarhållande av varor, om värdet på fordran inte överstiger 15 000 euro. Distriktsdomstolen har även en mängd befogenheter när det gäller att verkställa domstolsavgöranden om indrivning av skulder, beviljande av utskänkningstillstånd och andra licenser och vårdnad om och underhåll till barn.
Grevskapsdomstolen har behörighet i avtals- och skadeståndstvister, arvstvister i samband med bouppteckningar och förvaltning av kvarlåtenskap, aktietvister, avhysningstvister eller tvister i samband med ansökningar om nya nyttjanderätter grundat på hyrköps- eller kreditförsäljningsavtal, om värdet på fordran inte överstiger 75 000 euro (60 000 euro om talan rör personskador). Grevskapsdomstolen har behörighet i familjerättsliga mål (inbegripet mål om hemskillnad, äktenskapsskillnad och annullering av äktenskap) och är behörig att pröva överklaganden av skiljemäns avgöranden i tvister som rör markhyra enligt lagstiftningen beträffande hyresvärdar och hyresgäster.
Tvistemål i grevskapsdomstolen prövas av en ensam domare och utan jury. Om en distriktsdomstols avgörande överklagas sker prövningen vid en ny förhandling, och grevskapsdomstolens avgörande kan inte överklagas.
Enligt författningen är High Court behörig att avgöra alla typer av rätts- och sakfrågor. High Court är därför behörig att handlägga alla tvistemål där svaranden har hemvist i Irland, där det påstådda avtalet ingicks i Irland, där den påstådda skadevållande händelsen skedde i Irland eller där den fasta egendom som är föremål för förfarandet är belägen i Irland. High Court prövar överklaganden av avgöranden från grevskapsdomstolarna och utövar tillsyn över distriktsdomstolarna och andra underrätter. Överklaganden av avgöranden från High Court prövas av appellationsdomstolen och av Högsta domstolen.
Högsta domstolen beviljar prövningstillstånd om den anser att avgörandet innefattar en rättsfråga av synnerlig vikt och att det ligger i allmänintresset att Högsta domstolen prövar överklagandet. Ett avgörande från appellationsdomstolen kan överklagas till Högsta domstolen. Högsta domstolen beviljar prövningstillstånd om den anser att avgörandet innefattar en rättsfråga av synnerlig vikt och att det ligger i allmänintresset att Högsta domstolen prövar överklagandet. Överklagandet prövas inte genom att det hålls en ny förhandling, utan prövningen grundas på bevisningen i första instans och rättsliga argument.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Vid vilken domstol en talan i ett tvistemål ska väckas beror på var svaranden eller en av svarandena har hemvist eller bedriver yrkesverksamhet, affärsverksamhet eller förvärvsarbetar. I de flesta avtalstvister är behörig distrikts- eller grevskapsdomstol den domstol i vars domkrets det hävdas avtalet ingicks, i skadeståndstvister den domstol i vars domkrets det hävdas att den skadevållande händelsen skedde, i familjerättsliga förfaranden den domstol i vars domkrets käranden har hemvist och i tvister som rör hyra av eller äganderätt till fast egendom den domstol i vars domkrets de lokaler eller markfastigheter som är föremål för tvisten är belägna.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Inte tillämpligt.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Inte tillämpligt.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Inte tillämpligt.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

På det irländska domstolsverkets webbplats ges en ingående förklaring av hur det irländska domstolsväsendet är uppbyggt. Domstolsverket har också gett ut en informationsbroschyr med titeln *Explaining the Court*. Närmare uppgifter om domstolssystemet kan även fås från Citizen Information Board. Detta är ett genom lag inrättat organ som tillhandahåller information, råd och rekommendationer om en mängd olika offentliga och sociala tjänster. Det har en webbplats, en telefontjänst och en mängd drop in-kontor runt om i landet.

Länkar

Courts Service - Ireland

http://www.citizensinformation.ie/

Senaste uppdatering: 12/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Grekland

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Allmänna tvistemålsdomstolar är behöriga att pröva de flesta privaträttsliga mål i Grekland. Som ett undantag har man genom särskild lagstiftning inrättat specialavdelningar vid tvistemålsdomstolarna i de större städerna. Dessa har exklusiv behörighet att pröva vissa mål, beroende på rättsområde. Det rör sig om följande avdelningar: avdelningarna med behörighet att pröva gemenskapsvarumärkesmål i Aten och Thessaloniki och avdelningen med behörighet att pröva havsrättsliga mål i Pireus.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

I de flesta fall avgörs domstolarnas behörighet av värdet på föremålet för tvisten. För att beräkna värdet på föremålet för tvisten tas hänsyn till den fordran som framställts i talan, men inte accessoriska fordringar. Om samma talan innehåller flera fordringar slås dessa ihop.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Ärenden som faller inom tvistemålsdomstolarnas behörighet prövas i första instans av fredsdomstolar, även kallade småmålsdomstolar *(Irinodikia)*, förstainstansdomstolar med en ensam domare *(Monomeli Protodikia)* och förstainstansdomstolar med flera domare *(Polymeli Protodikia)*.

Småmålsdomstolarnas behörighet omfattar i första hand a) alla ekonomiska tvister där värdet på föremålet för tvisten inte överstiger tjugo tusen euro (20 000 euro), b) alla huvud- eller följdtvister till följd av ett leasingavtal, förutsatt att den avtalade månadshyran inte överstiger sex hundra euro (600 euro).

Småmålsdomstolarnas behörighet omfattar även, oavsett värdet på föremålet för tvisten, de flesta tvister som rör jordbruksverksamhet, försäljning av djur, tvister med grannar om äganderätten till egendom, tvister till följd av avtal med hotell och transportörer, föreningars och kooperativs fordringar gentemot sina medlemmar och vice versa, advokaters fordringar för sina tjänster vid förstainstansdomstolar och domstolar för förseelser *(Ptaismatodikia)*, samt rättigheter för, ersättning av eller kostnader för vittnen, tolkar, utmätningsmän eller vakter som har vittnat inför eller utnämnts av en domstol.

Behörigheten för förstainstansdomstolar med en domare omfattar alla ekonomiska tvister där värdet på föremålet för tvisten överstiger tjugo tusen euro (20 000 euro), men inte överstiger tvåhundrafemtio tusen euro (250 000 euro).

Behörigheten för en förstainstansdomstol med en domare omfattar även följande tvister, även om värdet på föremålet för tvisten överstiger tvåhundrafemtio tusen euro (250 000 euro): tvister till följd av leasing- eller hyresavtal, arbetsrättsliga tvister som rör anställda eller det arbete som utförs av eller föremål som tillverkas av yrkesutövare eller hantverkare, tvister beträffande kollektivavtal mellan socialförsäkringsorgan och försäkrade personer, tvister beträffande advokaters arvoden, ersättning och kostnader, utöver de arvoden, ersättningar och kostnader som angavs ovan och som prövas i småmålsdomstolarna, tvister beträffande personer som är anställda för att utföra rättsligt, medicinskt eller paramedicinskt arbete, eller arbeta som ingenjörer, kemister eller mäklare /ombud, och personer som utnämnts av en rättslig myndighet, t.ex. sakkunniga, expertskiljemän, skadereglerare, skiljemän, testamentsexekutorer, förvaltare och konkursförvaltare, tvister som rör alla typer av skadeståndsanspråk till följd av skador som orsakats av ett fordon, inbegripet anspråk med stöd av ett fordonsförsäkringsavtal, och tvister som rör bestridande av ägande- eller besittningsrätten till lös eller fast egendom.

Behörigheten för förstainstansdomstolar med en domare omfattar alltid, oavsett värde, tvister som rör äktenskapsskillnad, annullering av äktenskap, erkännande av att ett äktenskap existerar eller inte existerar, äktenskapliga förbindelser under och till följd av äktenskapet, inbegripet bestridande av faderskap, erkännande av huruvida det finns eller inte finns en förälder–barn-relation eller ett föräldraansvar, erkännande av faderskap beträffande ett barn som fötts utanför äktenskapet, erkännande av huruvida ett barn som fötts utanför äktenskapet erkänns frivilligt eller inte, huruvida ett sådant erkännande är ogiltigt, eller huruvida ett sådant barn har samma ställning som ett barn som fötts inom äktenskapet på grund av att barnets föräldrar står i begrepp att gifta sig, samt bestridande av det frivilliga erkännandet, erkännande av huruvida det har förekommit adoption eller upplösning av adoption, eller huruvida någon står under förmyndare. Behörigheten omfattar även tvister beträffande underhåll till följd av giftermål, äktenskapsskillnad eller släktskap, utövande av föräldraansvar, oenighet mellan föräldrarna när det gäller deras gemensamma föräldraansvar, liksom kommunikationen mellan föräldrar och andra släktingar i rakt uppstigande led och barnet, reglering av nyttjandet av det gemensamma hemmet och fördelningen av lös egendom mellan makar, liksom tvister beträffande det gemensamma hemmet och fördelningen av lös egendom mellan parter i ett samboförhållande när detta upphör, tvister beträffande äganderätten till våningar i en byggnad och tvister beträffande upphävande av beslut som fattas på föreningars och kooperativs årsmöten.

Behörigheten för förstainstansdomstolar med flera domare omfattar alla tvister där småmålsdomstolar och förstainstansdomstolar med en domare saknar behörighet.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Domstolen i den region där svaranden har hemvist har territoriell behörighet.

Om svaranden varken har hemvist i Grekland eller utomlands är domstolen i den region där svaranden bor behörig. Om svarandens bosättningsort inte är känd är domstolen i den region där svaranden senast hade hemvist i Grekland behörig, eller om hemvisten inte är känd domstolen i den region där svaranden senast bodde.

Vad gäller staten är behörig domstol domstolen i den region där den myndighet som enligt lag ska företräda staten har sitt säte.

Vad gäller juridiska personer med rättskapacitet är behörig domstol domstolen i den region där dessa har sitt säte eller sin filial, om tvisten rör verksamheten vid denna.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Om fler än en domstol har behörighet har käranden rätt att välja en av dem. Vilken domstol som ska prioriteras fastställs på grundval av vilket datum talan väcktes.
Om domstolen inte har materiell eller territoriell behörighet fattar domstolen på eget initiativ (ex officio) beslut om behörighet, anger vilken domstol som är behörig och hänskjuter målet till den domstolen. De rättsliga konsekvenserna av den talan som väckts kvarstår.
Avtalstvister
Tvister beträffande huruvida en rättshandling som utförs under en persons livstid är giltig, och alla rättigheter som uppkommer på grund av denna, kan också anhängiggöras vid domstolen i antingen den region där handlingen upprättades eller den region där handlingen ska utföras. Tvister som rör skador på grund av oaktsamhet vid ingående av avtal (direkt förlust) och kompensation på grund av fel som begåtts under avtalsförhandlingar kan också anhängiggöras vid samma domstol.
Utomobligatoriskt skadeståndsansvar
Tvister till följd av en skadegrundande handling kan också anhängiggöras vid domstolen på den ort där den händelse som orsakade, eller kommer att orsaka, skadan är belägen.
Civilrättslig talan
En civilrättslig talan om skadestånd och återställande av en tidigare situation i samband med ett brott, samt för kompensation för ideella skador eller psykiskt lidande, kan väckas vid den brottmålsdomstol som handlägger ärendet.
Frågor som rör underhåll, äktenskapsskillnad och föräldraansvar
Äktenskapstvister (tvister som rör underhåll på grund av äktenskap, äktenskapsskillnad eller släktskap, utövandet av föräldraansvar och kommunikationen mellan föräldrarna och andra släktingar i rakt uppstigande led och barnet och reglering av nyttjandet av det gemensamma hemmet och fördelningen av lös egendom mellan makar, liksom tvister beträffande det gemensamma hemmet och fördelningen av lös egendom mellan parter i ett samboförhållande när detta upphör) kan också anhängiggöras vid domstolen i den region där makarna senaste hade gemensam hemvist.
Tvister beträffande underhållskrav kan också anhängiggöras vid domstolen på den ort där den underhållsberättigade har hemvist eller bor.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Tvister beträffande sakrätter i fast egendom och tvister till följd av hyra av fast egendom omfattas av den exklusiva behörighet som tillkommer domstolen i den region där den fasta egendomen är belägen.
(Om den fasta egendomen är belägen i en region med fler än en domstol har käranden rätt att välja domstol.)
Tvister beträffande tvångsförvaltning på grund av ett domstolsbeslut omfattas av den exklusiva behörighet som tillkommer den domstol som utfärdade beslutet.
Arvstvister omfattas av den exklusiva behörighet som tillkommer domstolen i den region där den avlidne senast hade hemvist, eller om hemvisten inte är känd, där de var bosatta när de dog.
Om ett följdmål är knutet till huvudmålet, och framför allt om detta inbegriper accessoriska fordringar eller krav på en garanti omfattas sådana ingrepp och andra likande fordringar av den exklusiva behörighet som tillkommer den domstol som prövar huvudmålet.
Huvudmål som har anknytning till varandra omfattas av den exklusiva behörighet som tillkommer den domstol vid vilken målet först väcktes.
Den behörighet att pröva huvudmålet som tillkommer förstainstansdomstolen med flera domare omfattar eventuella följdmål som omfattas av den behörighet som tillkommer förstainstansrätten med en domare och fredsdomaren, och den behörighet att pröva huvudmålet som tillkommer förstainstansdomstolen med en domare omfattar eventuella följdmål som omfattas av fredsdomarens behörighet.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

En allmän förstainstansdomstol som inte har territoriell behörighet kan bli behörig om parterna i målet ger sitt uttryckliga eller tysta medgivande. Detta gäller inte om de berörda tvisterna inte rör egendom. En uttrycklig överenskommelse måste nås vid tvister som omfattas av exklusiv behörighet.
Ett tyst medgivande anses ha getts om svaranden närvarar vid huvudförhandlingen och inte inom den föreskrivna fristen gör gällande att domstolen saknar behörighet.
En överenskommelse mellan parterna, genom vilken en allmän domstol blir behörig för framtida tvister, är endast giltig om den är skriftlig och hänvisar till ett specifikt rättsligt förhållande som kan ge upphov till tvister.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

När det gäller de specialavdelningar som är behöriga i mål som rör gemenskapsvarumärken och havsrätt fastställs den materiella behörigheten i enlighet med reglerna för de allmänna tvistemåldomstolarna. När det gäller territoriell behörighet omfattar a) avdelningen med behörighet för gemenskapsvarumärken i Aten domkretsarna för appellationsdomstolarna i Aten, de egeiska öarna, Dodekanisos, Korfu, Kreta, Lamia, Nafplion, Patras och Pireus, b) avdelningen med behörighet för gemenskapsvarumärken i Thessaloniki domkretsarna för appellationsdomstolarna i Thessaloniki, Västra Makedonien, Thrakien, Ioannina och Larissa, och c) avdelningen med behörighet för havsrätt i Pireus hela prefekturen Attika.

Senaste uppdatering: 05/06/2018

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på es av den här sidan. Våra
översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Vilket lands domstol är behörig? - Spanien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Domstolarna i Spanien är organiserade enligt principen om enhetlig behörighet. De enda undantagen är militär behörighet i krigstider och vid belägringstillstånd och konstitutionsdomstolen *(Tribunal Constitucional)*, som är den främsta garanten för de grundläggande rättigheterna och allmänna friheterna och till vilken en ansökan om verkställighet av grundläggande rättigheter och allmänna friheter kan inges *(recurso de amparo)*.
Behörigheten är dock uppdelad på fyra typer av domstolar: tvistemålsdomstolar, brottmålsdomstolar, förvaltningsdomstolar och arbetsdomstolar.
Den viktigaste tvistemålsdomstolen är förstainstansdomstolen *(Juzgado de Primera Instancia)*, som prövar tvister i första instans och förfaranden som inte uttryckligen har anvisats en annan domstol. Förstainstansdomstolen kan därför betraktas som den allmänna eller normala domstolen.
En annan typ av tvistemålsdomstolar är familjedomstolarna *(Juzgados de Familia)*, som också är domstolar i första instans. På de platser där det finns familjedomstolar (i regel i de större städerna) ansvarar dessa för prövningen av familjerättsliga tvister rörande annullering av äktenskap, hemskillnad och äktenskapsskillnad, förälder–barn-relationer och skydd av personer med begränsad rättskapacitet. Om ett straffrättsligt förfarande inleds mot en av parterna i en domstol som handlägger ärenden om våld mot kvinnor *(Juzgado de Violencia sobre la Mujer)*, har den domstolen även behörighet i dessa civilrättsliga frågor.

Andra exempel på tvistemålsdomstolar är de särskilda handelsdomstolarna *(Juzgados de lo Mercantil)* och domstolarna för EU-varumärken *Juzgados de Marca Comunitaria).*
Arbetsdomstolarna *(Juzgados de lo Social)* handlägger arbetsrättsliga ärenden. Dessa inbegriper tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare om anställningsavtal, tvister i samband med kollektivförhandlingar, socialförsäkringsanspråk och skadeståndskrav mot staten om denna är ansvarsskyldig enligt arbetsmarknadslagstiftningen.
Brottmålsdomstolarna handlägger straffrättsliga ärenden.
Utmärkande för spansk rätt är att civilrättsliga förfaranden som inleds till följd av ett brott kan hanteras samtidigt som brottmålet. I så fall är det brottmålsdomstolen som fastställer vilket skadestånd som ska betalas för den skada som lidits på grund av brottet. Om den skadelidande parten inte har väckt en civilrättslig talan väcker den allmänna åklagaren en sådan talan på partens vägnar, om inte den skadelidande parten uttryckligen har avstått från sin rätt att väcka talan i brottmål.
Förvaltningsdomstolarna utreder slutligen huruvida åtgärder som vidtagits av myndigheter är lagliga, och undersöker ekonomiska krav som riktas mot myndigheter.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Se svaren nedan.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

I Spanien görs ingen skillnad mellan olika förstainstansdomstolar i fråga om hur stora fordringar eller hur allvarliga ärenden domstolarna får handlägga, och ingen förstainstansdomstol prövar överklaganden av andra förstainstansdomstolars avgöranden. Överklaganden i tvistemål prövas alltid av provinsdomstolarna *(Audiencias Provinciales).*

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

På domstolsområdet är Spanien indelat geografiskt i kommuner, distrikt, provinser och autonoma regioner. Ett distrikt är en territoriell enhet som består av en eller flera kommuner inom samma provins. Det är den viktigaste territoriella enheten eftersom den motsvarar en förstainstansdomstols domkrets. (För närmare detaljer se justitieministeriets webbplats på mjusticia.gob.es.)
För att minska arbetsbelastningen finns det vid behov mer än en domstol av samma typ. Detta är numera fallet i de flesta städer. Domstolarna är numrerade utifrån när de inrättades.
I princip har alla domstolar samma behörighet, och de fördelar arbetet sinsemellan i enlighet med nationella tilldelningsregler. I vissa situationer kan emellertid tilldelningsreglerna användas för att tilldela olika typer av mål till olika domstolar inom samma distrikt.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Om avtal eller obligatoriska regler saknas är huvudregeln att behörigheten tillkommer den förstainstansdomstol i det distrikt där svaranden har hemvist eller är bosatt. Om svaranden varken har hemvist eller är bosatt i Spanien är behörig domstol förstainstansdomstolen i det distrikt där svaranden uppehåller sig eller senast bodde. Om inga av dessa kriterier kan tillämpas kan käranden väcka talan vid förstainstansdomstolen i det distrikt där käranden har hemvist.
Följande gäller i så fall:
En talan mot företagsägare och yrkesutövare som väcks med anledning av deras näringsverksamhet eller yrkesutövning kan även väckas på någon av de orter där de bedriver sin verksamhet. Käranden väljer vilken.
En talan mot juridiska personer kan även väckas på den ort där den händelse eller rättsliga förhållande som är föremål för talan skedde eller ska ha verkan, förutsatt att den juridiska personen har ett driftställe eller en företrädare där.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Enligt de nuvarande spanska processuella bestämmelserna har käranden små möjligheter att välja vilken domstol som ska ha territoriell behörighet. Käranden kan endast göra detta i följande fall:
- När en talan rörande sakrätter i fast egendom omfattar antingen flera olika fasta egendomar eller en fast egendom belägen i flera olika distrikt. I sådana fall kan käranden välja i vilket distrikt han eller hon väcker talan.
- När en talan kräver att de som ansvarar för förvaltningen av en annan parts tillgångar ska lägga fram och godkänna räkenskaperna, om den ort där räkenskaperna ska läggas fram inte har fastställts. I sådana fall kan käranden välja mellan den ort där svaranden har hemvist eller den ort där tillgångarna förvaltas.
- Vid arvstvister: käranden kan välja mellan domstolarna på den ort där svaranden senast hade hemvist i Spanien och domstolarna där merparten av kvarlåtenskapen finns.
- Vid immaterialrättsliga tvister: käranden kan välja mellan den ort där intrånget skedde, den ort där det finns prima facie-bevisning för att intrånget skedde eller den ort där det finns olagliga kopior.
- I ärenden om illojal konkurrens där svaranden saknar driftställe, hemvist eller bosättningsort i Spanien. I sådana fall kan käranden välja antingen den ort där den illojala konkurrensen skedde eller där konsekvenserna av den illojala konkurrensen märks.
- Vid anspråk som enbart avser vård av minderåriga eller underhållskrav som en förälder framställer mot den andra föräldern för en minderårigs räkning, om föräldrarna är bosatta i olika domkretsar. I sådana fall kan käranden välja antingen den domstol i vars domkrets svaranden har hemvist eller den domstol i vars domkrets barnet har hemvist.
- I regel får en talan som rör utövandet av enskilda konsument- eller användarrättigheter prövas av den domstol i vars domkrets konsumenten, användaren eller svaranden har hemvist. Det är upp till konsumenten att välja vilken.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I följande fall finns det obligatoriska regler enligt vilka käranden är skyldig att väcka talan vid en annan domstol än den domstol i vars domkrets svaranden har hemvist. I dessa fall kan käranden, varken uttryckligen eller implicit, välja att väcka talan vid en bestämd domstol:
- Vid sakrätter i eller rätt att erhålla hyra för fast egendom och frågor som rör samäganderätt till fastighet *(propiedad horizontal)*: behörigheten ligger hos domstolarna i det distrikt där fastigheten är belägen.
- I arvsfrågor: behörigheten fastställs antingen grundat på var den avlidna senast hade hemvist i Spanien eller var merparten av kvarlåtenskapen är belägen. Käranden väljer själv vilket.
- I ärenden som rör bistånd till eller representation av personer som saknar rättskapacitet: sådana ärenden handläggs av domstolen på den ort där den berörda personen bor.
- Vid tvistemålsdomstolars skydd av grundläggande rättigheter: sådana ärenden handläggs av den domstol i vars domkrets svaranden har hemvist, eller om svaranden saknar hemvist i Spanien, domstolen i vars domkrets den handling som åsidosatte den aktuella rätten skedde.
- Vid skadeståndskrav i samband med användning av motorfordon: domstolen på den ort där skadan skedde är behörig.

- Vid bestridande av företagsbeslut: territoriell behörighet fastställs grundat på var företaget har sitt säte.
- Vid en fastställelsetalan om att vissa allmänna avtalsvillkor inte utgör en del av avtalet eller att en klausul är ogiltig: domstolen på den ort där käranden har hemvist är behörig.
- Vid en fastställelsetalan om att standardvillkor i ett avtal ska upphöra att gälla eller återkallas om svaranden saknar driftställe eller hemvist i Spanien: i sådana fall är domstolen på den ort där standardavtalet ingicks behörig.
- Vid en talan om att vissa standardvillkor i ett avtal ska upphöra att gälla för att skydda konsumenters eller användares kollektiva eller gemensamma intressen om svaranden saknar driftställe eller hemvist i Spanien: i sådana fall är domstolen på den ort där käranden har hemvist behörig.
- Vid en talan som kräver att följande personer ska fullgöra sina skyldigheter: ett försäkringsbolag, en person som har sålt personlig egendom till en annan person på avbetalning, eller finansierat den egendomen, en person som har gjort ett erbjudande till allmänheten om personlig egendom eller tjänster som en annan person har accepterat. I sådana fall är domstolen på den ort där käranden har hemvist behörig.
- Tredjepartstalan om bestridande av utmätning: domstolen på den ort där den enhet som beslutade om utmätning har hemvist är behörig.
- Ansökningar om hemskillnad, äktenskapsskillnad eller annullering av äktenskap: behörigheten ligger hos familjedomstolen – eller om det inte finns någon familjedomstol, hos förstainstansdomstolen på den ort där det gemensamma hemmet är beläget. Om det inte finns något gemensamt hem är behörig domstol domstolen på den ort där antingen det senaste gemensamma hemmet var beläget eller den ort där den andra maken har hemvist. Om inget av detta kan fastställas är domstolen på den ort där den berörda personen har hemvist behörig. Om parterna lämnar in en gemensam ansökan är behörig domstol domstolen på den ort där parterna senast hade sitt gemensamma hem eller där någon av makarna har hemvist.
- Anspråk som enbart rör vårdnad om minderåriga eller underhållskrav som en förälder framställt mot den andra föräldern för en minderårigs räkning: i sådana fall är behörig domstol domstolen på den ort där föräldrarna senast hade sitt gemensamma hem. Om föräldrarna är bosatta i olika domkretsar kan käranden välja mellan domstolen på den ort där svaranden har hemvist och domstolen på den ort där barnet har hemvist.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Huvudregeln är att territoriell behörighet kan ändras i Spanien. Detta innebär att parter i en tvist, antingen genom uttryckligt eller tyst medgivande, kan avtala att talan ska väckas i en viss domkrets, så länge de aktuella domstolarna är behöriga att pröva saken i målet.

Uttryckligt medgivande ges om parterna ingår en uttrycklig överenskommelse om i vilken domkrets en talan ska väckas.

Tyst medgivande ges i följande fall:

- För kärandens del, genom att inge en stämningsansökan till en domstol i ett visst distrikt eller genom att inge en ansökan eller en begäran som måste inges till den domstol som är behörig att pröva saken i målet.
- För svarandens del, om han eller hon har närvarat vid förhandlingen och därefter vidtar något annan processuell åtgärd än att inom den föreskrivna fristen bestrida domstolens behörighet.

Eventuella ändringar av parternas hemvist, platsen för föremålet för tvisten eller syftet med det förfarande som sker efter det att förfarandet inleddes medför inte någon ändring av behörigheten. Behörigheten ska fastställas i enlighet med den situation som rådde vid inledandet av förfarandet *(Perpetuatio Iurisdictionis)*.

Hänsyn ska emellertid tas till följande:

Uttryckligt medgivande är inte tillåtet i standardavtal, avtal där allmänna villkor har fastställts av en av parterna, eller konsument-/användaravtal. Tyst medgivande är dock tillåtet i dessa fall.

Ingen typ av medgivande får ges om obligatoriska regler om territoriell behörighet fastställts i lagstiftning.

Ingen typ av medgivande är tillåtet i ett påskyndat förfarande, ett förfarande för betalningsföreläggande eller ett förfarande för att driva in skulder.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

I Spanien finns följande specialdomstolar:

Familjedomstolarna, som handlägger ärenden i första instans. På orter där det finns en familjedomstol (i regel i de större städerna) har dessa ensam och exklusiv behörighet i familjeärenden. De prövar framför allt mål som rör

hemskillnad, äktenskapsskillnad och annullering av äktenskap, och

utövandet av föräldraansvar gentemot minderåriga.

Familjedomstolarna omfattas av samma regler om territoriell behörighet som de förstainstansdomstolar som prövar familjerättsliga ärenden i distrikt där det saknas en specialiserad familjedomstol.

Arbetsdomstolarna handlägger arbetsrättsliga ärenden. Dessa inbegriper tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare om anställningsavtal, tvister i samband med kollektivförhandlingar, socialförsäkringsanspråk och skadeståndskrav mot staten om denna är ansvarsskyldig enligt arbetsmarknadslagstiftningen. Huvudregeln är att den territoriella behörigheten ligger hos domstolen på den ort där arbetstagaren utför sitt arbete eller där svaranden har hemvist. Det är upp till käranden att välja vilken.

Handelsdomstolarna är verksamma på provinsnivå och handlägger handelsrättsliga tvister.

Dessa domstolar prövar alla insolvensrelaterade mål, förutom om det rör sig om en personlig konkurs snarare än om en företagskonkurs. I så fall är de allmänna förstainstansdomstolarna behöriga att pröva målet.

Handelsdomstolarna prövar även anknytande mål som rör

- civilrättsliga skadeståndskrav gentemot den insolventa personens tillgångar, förutom i mål rörande rättskapacitet, föräldraskap, äktenskap och minderåriga,
- ett företags talan om kollektivt avslutande, ändring eller tillfälligt upphävande av anställningsavtal om arbetsgivaren är den insolventa parten, eller en talan om att avsluta eller tillfälligt upphäva högre befattningshavares avtal,
- verkställighetsåtgärder eller interimistiska åtgärder mot den insolventa partens tillgångar och ekonomiska rättigheter, oavsett vilken domstol som fattade beslutet,
- skadeståndskrav mot ett företags direktörer, revisorer eller konkursförvaltare beträffande skador och förluster som den insolventa parten har lidit under insolvensförfarandet,
- en talan om

illojal konkurrens,

immateriella rättigheter och reklam,

den lagstiftning som bolag och kooperativ omfattas av,

nationell eller internationell transport,

havsrätt,

allmänna avtalsvillkor,

tillämpning av reglerna om skiljeförfarande i ovannämnda ärenden.

Behörigheten att inleda och handlägga ett insolvensförfarande ligger hos handelsdomstolen i vars domkrets gäldenärens huvudsakliga intressen finns. Om gäldenären har hemvist i Spanien och platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen och gäldenärens hemvist är belägna på olika platser har även den handelsdomstol i vars domkrets gäldenären har hemvist behörighet att pröva målet. Den borgenär som har ingett stämningsansökan väljer vilken domstol som ska vara behörig.
Om gäldenären är en juridisk person betraktas denna persons säte som platsen för det huvudsakliga intresset. Hänsyn tas inte till ändringar av sätet som har gjorts under de sex månader som föregick ansökan om att inleda insolvensförfarandet.
Handelsdomstolarna i Alicante fungerar som domstolar för EU-varumärken när de utövar sin exklusiva behörighet att som förstainstansdomstol pröva en tvist som anhängiggjorts vid dessa domstolar enligt rådets förordning nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken och rådets förordning nr 6 /2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning.
När varumärkesdomstolarna utövar sin behörighet på dessa områden gäller behörigheten i hela landet.
Utöver dessa specialdomstolar får det allmänna rättsrådet *(Consejo General del Poder Judicial)* enligt lag fastställa att om det finns flera domstolar av samma typ ska en av dem ges exklusiv behörighet att pröva vissa kategorier av mål eller att utöva tillsyn över verkställigheten på det berörda rättsområdet. Denna befogenhet har redan utövats på många platser, framför allt vid avsaknad av rättskapacitet och tvångsintagning på institution på grund av psykisk ohälsa, där familjedomstolarna normalt har behörighet.

Senaste uppdatering: 14/06/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Frankrike

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Det franska domstolssystemet består av två typer av domstolar: förvaltningsdomstolar och övriga domstolar.
Varje kategori består av tre nivåer.
I den första kategorin utgörs de allmänna domstolar som meddelar dom i första instans av allmänna förvaltningsdomstolar *(tribunaux administratifs)* och specialdomstolar för förvaltningsmål. Dessa domstolars avgöranden kan överklagas till appellationsdomstolar för förvaltningsmål *(cours administratives d'appel)*. Appellationsdomstolarnas avgöranden kan i sin tur överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen *(Conseil d'Etat)*.
I den andra kategorin utgörs de allmänna domstolar som meddelar dom i första instans av undre överrätter för tvistemål *(tribunaux de grande instance)*, tillsammans med rad andra domstolar vars behörighet har fastställts genom lagstiftning. Dessa domstolars avgöranden kan överklagas till appellationsdomstolar *(cours d'appel)*, som är indelade i olika avdelningar (avdelningarna för civilrättsliga *(civile)*, arbetsrättsliga *(sociale)*, handelsrättsliga *(commerciale)* och straffrättsliga *(criminelle)* mål). Appellationsdomstolarnas avgöranden kan överklagas till Högsta domstolen *(Cour de cassation)* (som är uppbyggd på samma sätt som appellationsdomstolarna och indelad i avdelningar för civilrättsliga, arbetsrättsliga, handelsrättsliga och straffrättsliga mål).
Inom respektive kategori fördelas domstolarna på följande sätt:
Förvaltningsdomstolar:
Högsta förvaltningsdomstolen (1)
Appellationsdomstolar för förvaltningsmål (8)
Förvaltningsdomstolar (42)
Övriga domstolar:
Högsta domstolen (1)
Appellationsdomstolar (36)
Högsta appellationsdomstolen *(Tribunal supérieur d'appel)* (1)
Övre underrätter för tvistemål (164) [av vilka 16 har behörighet i handelsrättsliga frågor]
Domstolar i första instans *(Tribunaux de première instance)* (4) [av vilka 2 har behörighet i handelsrättsliga frågor]
Ungdomsdomstolar *(Tribunaux pour enfants)* (155)
Socialförsäkringsdomstolar *(Tribunaux des affaires de sécurité sociale)* (114)
Underrätter för tvistemål *(Tribunaux d'instance)* (307)
Arbetsdomstolar *(Conseils de prud'hommes)* (210)
Arbetsöverdomstolar *(Tribunaux du travail)* (6)
Handelsdomstolar *(Tribunaux de commerce)* (134)
Ovannämnda domstolar har följande specialområden:
Underrätterna i tvistemål prövar de flesta tvister. Huvudregeln är att dessa domstolar prövar tvister beträffande belopp på upp till 10 000 euro. De har även behörighet att avgöra vissa andra specifika ärenden (obetald hyra, införsel i lön, val på arbetsplatsen, konsumenträttsliga kreditfrågor).
Handelsdomstolarna har behörighet i tvister mellan näringsidkare, mellan kreditinstitut och mellan näringsidkare och kreditinstitut, tvister rörande handelsföretag och tvister rörande handelsrättsligt reglerade transaktioner mellan alla slags parter och som rör handelsföretag som befinner sig i svårigheter etc.).
Partssammansatta domstolar för jordbruksarrenden *(tribunaux paritaires des baux ruraux)* prövar tvister mellan ägare av jordbruksfastigheter och arrendatorer (om arrende, delbruk etc.).
Arbetsdomstolarna handlägger alla tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare som följer av enskilda privaträttsliga anställningsavtal.
Fram till och med ett i lag fastställt datum och senast den 1 januari 2019 har socialförsäkringsdomstolarna *(tribunaux des affaires de sécurité sociale)* behörighet att pröva tvister som följer av den lagstiftning och de bestämmelser som reglerar socialförsäkringar och ömsesidiga jordbruksförsäkringar. Från och med ett i lag fastställt datum och senast den 1 januari 2019 faller sådana tvister inom behörigheten för särskilt anvisade övre underrätter i tvistemål.
Fram till och med ett i lag fastställt datum och senast den 1 januari 2019 prövar domstolarna för tvister om nedsatt arbetsförmåga *(tribunaux du contentieux de l'incapacité)* tvister rörande funktionsnedsättning eller grad av funktionsnedsättning och arbetsoförmåga. Från och med ett i lag fastställt datum och senast den 1 januari 2019 faller sådana tvister inom behörigheten för särskilt anvisade övre underrätter i tvistemål.
Militärpensionsdomstolar prövar tvister rörande militärpensioner.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Fördelningen av behörighet mellan de övre underrätterna för tvistemål, underrätterna för tvistemål och de lokala närdomstolarna *(juridictions de proximité)* anges ovan. Notera att om andra domstolar inte uttryckligen tilldelas behörighet är de övre underrätterna för tvistemål behöriga allmänna domstolar.
Underrätterna för tvistemål har behörighet att avgöra tvister beträffande belopp upp till 10 000 euro och tvister som rör konsumenträtt, förmyndarskap för vuxna och bostadshyresavtal, oavsett värdet på föremålet för tvisten.
De övre underrätterna för tvistemål har behörighet i alla andra civilrättsliga tvister som inte faller inom andra domstolars behörighet, framför allt när det gäller familjerättsliga ärenden.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Huvudregeln är att behörigheten ligger hos domstolen på den ort där svaranden har hemvist. Syftet med denna regel är att skydda svarandena, eftersom det är lättare för dem att försvara sig vid den domstol som ligger närmast deras hem.
Om svaranden är en fysisk person är därför den domstol behörig i vars domkrets svaranden har hemvist eller är bosatt. För en juridisk person (företag, förening) är behörig domstol domstolen på den ort där denna är etablerad, i regel där denna har sin fasta adress. I vissa fall är det främsta kända driftstället inte beläget på den registrerade adressen. I sådana fall kan stämningsansökan lämnas in till domstolen på den ort där driftstället är beläget. För stora företag med många filialer kan den domstol som stämningsansökan lämnas in till vara domstolen på en av de orter där företaget har filialer.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Vid avtal kan käranden väcka talan antingen på den ort där svaranden bor, eller beroende på avtalats karaktär, den ort som varorna ska levereras till eller tjänsterna utföras på.
Vid utomobligatoriskt skadeståndsansvar och i civilrättsliga förfarandena inom ramen för ett brottmål kan kravet framställas till domstolen på den ort där svaranden bor eller domstolen på skadeorten eller den ort där den skadevållande handlingen utfördes.
Vid ärenden som rör fast egendom kan käranden väcka talan vid domstolen på den ort där fastigheten är belägen.
Vid ärenden som rör underhåll eller bidrag till de gemensamma kostnaderna inom ett äktenskap har käranden ett val mellan domstolen på den ort där svaranden bor och domstolen på den plats där borgenären bor, dvs. domstolen på den ort där käranden bor.
I konsumenttvister kan konsumenter välja att lämna in en ansökan vid domstolen på den ort där de bodde när avtalet ingicks eller där den skadevållande handlingen utfördes.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I tvister som rör underhållsbidrag eller obligatoriska utbetalningar ligger behörigheten hos domstolen på den ort där den underhållsberättigades make bor eller där den förälder som är barnets huvudsakliga vårdnadshavare bor, även om dessa är vuxna.
Vid äktenskapsskillnad är behörig domstol domstolen på den ort där familjen har hemvist. Om makarna inte bor tillsammans är behörig domstol domstolen på den ort där deras barn bor. Om makarna inte har några barn är behörig domstol domstolen på den ort där svaranden bor.
Vid arv är behörig domstol domstolen på den ort där den avlidne senast bodde.
I ärenden som rör äganderätten till fast egendom är behörig domstol domstolen på den ort där fastigenhet är belägen.
Vid hyra av egendom är behörig domstol domstolen på den ort där egendomen är belägen.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Alla specialdomstolar har exklusiv behörighet, och domstolen måste automatiskt bestrida behörighet. Enda möjligheten att väcka talan vid en domstol som annars skulle vara obehörig är genom valet mellan de övre underrätterna för tvistemål och underrätterna för tvistemål i ärenden där dessa inte har exklusiv behörighet.
Huvudregeln är att en avtalsklausul som strider mot reglerna om territoriell behörighet och tilldelning av mål är ogiltig. Undantag görs för avtal som ingåtts mellan två näringsidkare, förutsatt att klausulen har avfattats på ett mycket tydligt sätt.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Handelsdomstolar: huvudregeln är att domstolen på den ort där svaranden bor är behörig domstol. Vid skadeståndskrav är behörig domstol domstolen på den ort där den skadevållande handlingen inträffade eller skadan leds.
Partssammansatta domstolar för jordbruksarrenden: behörig domstol är domstolen på den ort där jordbruksfastigheten är belägen.
Arbetsdomstolar: arbetstagare får inge ansökningar till arbetsdomstolen på den ort där deras arbetsplats är belägen, den ort där anställningsavtalet ingicks eller den ort där det företag som de är anställda hos har sitt säte. Om arbetet utfördes utanför något av företagets driftställen ska talan väckas på den ort där arbetstagaren bor.
Socialförsäkringsdomstolar (fram till ett i ett dekret fastställt datum och senast den 1 januari 2019): huvudregeln är att behörig domstol är domstolen på den ort där den förmånsberättigade eller den berörda arbetsgivaren har hemvist eller den ort där svarandeorganisationen har sitt säte, vid en tvist mellan organisationer med säte i olika domkretsar.

Länkar

Justitieministeriets webbplats
Webbplatsen Legifrance

Senaste uppdatering: 23/07/2018

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Kroatien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Talan ska väckas vid en domstol med territoriell eller speciell behörighet för det berörda målet, och, i händelse av en specifik tvist, vid en specialdomstol. Det är dock endast Zagrebs stad *(Grad Zagreb)* som har en lokal tvistemålsdomstol *(Općinski građanski sud)* och en lokal arbetsdomstol *(Općinski radni sud)* som specialdomstolar för dessa mål. På andra håll är de lokala allmänna domstolarna *(Općinski sudovi)* behöriga.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Reglerna för vilken domstol som är behörig finns i civilprocesslagen.
Mer bestämt ska talan väckas vid den domstol som har allmän territoriell behörighet för svaranden, dvs. med allmän territoriell behörighet baserad på den tillfälliga eller fasta hemvisten eller svarandens säte, om svaranden är en juridisk person. Om talan väcks mot en region, Zagrebs stad, städer och kommuner avgör orten för deras representativa organ vilken domstol som har allmän territoriell behörighet.

När talan väcks mot Republiken Kroatien avgör dock orten för kärandens fasta hemvist eller säte i Kroatien vilken domstol som har allmän territoriell behörighet. Om käranden inte har någon fast hemvist eller säte i Kroatien har domstolen med behörighet över det område där det kroatiska parlamentet är beläget *(Hrvatski Sabor)* allmän territoriell behörighet när talan väcks mot Republiken Kroatien.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Det görs skillnad mellan lägre och högre domstolar. Lokala domstolar *(Općinski sudovi)* och handelsdomstolar *(Trgovački sudovi)* är domstolar i första instans, och regionala domstolar *(Županijski sudovi)* och Kroatiens handelsöverdomstol *(Visoki trgovački sud RH)* är appellationsdomstolar. Mer bestämt prövar de regionala domstolarna överklaganden av beslut i de lokala domstolarna, medan Kroatiens handelsöverdomstol prövar överklaganden av beslut i handelsdomstolarna.

Endast i särskilt tillåtna mål kan de regionala domstolarna och Kroatiens handelsöverdomstol vara domstolar i första instans. I så fall får deras beslut överklagas vid Kroatiens högsta domstol *(Vrhovni sud RH).*

Det innebär att de högre domstolarna endast är behöriga för överklaganden i undantagsfall, då de lägre domstolarna förklarar att de inte är behöriga och hänskjuter målet för ytterligare prövning.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

Vilken domstol som är behörig i ett visst mål beror på olika faktorer. I regel är dock den domstol vars allmänna territoriella behörighet omfattar svaranden behörig i målet.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Enligt huvudregeln om territoriell behörighet ska talan väckas där svaranden har sin fasta eller tillfälliga hemvist eller där svaranden har sitt säte, om det är en juridisk person.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

I civilprocesslagen (artiklarna 50–66) beviljas undantag från huvudregeln om allmän territoriell behörighet i mål med speciell territoriell behörighet som gäller parter i processgemenskap, tvister om lagstadgat underhållsbidrag, tvister om skadestånd, äktenskapstvister, tvister om fastställande eller förnekande av faderskap eller moderskap, tvister om fast egendom och intrångstvister, tvister om flygplan och fartyg, fastställande av behörighet över personer som inte omfattas av någon allmän territoriell behörighet i Kroatien, behörighet enligt den ort där en filial till en juridisk person är belägen, behörighet enligt den ort där representationskontoret för ett utländskt företag är beläget i Kroatien, behörighet i tvister som uppstår i relationerna med organisatoriska enheter av Kroatiens försvarsmakt, behörighet i tvister som uppstår i arvsrättsliga relationer, behörighet för tvister i verkställighets- och konkursförfaranden, behörighet enligt betalningsorten, behörighet i anställningsrelaterade tvister och ömsesidig behörighet för klagomål mot utländska medborgare.

I dessa fall får käranden alltid, men måste inte, välja en annan domstol än den domstol som fastställs genom tillämpning av huvudregeln om svarandens hemvist.

Enligt artikel 70 i civilprocesslagen får slutligen parterna komma överens om den territoriella behörigheten för en annan domstol med speciell behörighet, men endast om det inte är en domstol med exklusiv behörighet.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Beroende på om det är en civilrättslig eller handelsrättslig tvist kan talan väckas vid en lokal domstol *(Općinski sud)* eller en handelsdomstol *(Trgovački sud)*, och i Zagrebs stad kan talan även väckas vid den lokala arbetsdomstolen *(Općinski radni sud)* om det rör sig om en arbetstvist.

Senaste uppdatering: 28/03/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Italien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I det italienska rättssystemet är huvudregeln att behörigheten ligger hos de allmänna domstolarna, eftersom dessa är behöriga i tvister som rör personliga rättigheter och anspråk. Fredsdomaren (*Giudice di Pace*), den allmänna underrätten (*Tribunale*) och appellationsdomstolen (*Corte di Appello*) är alla allmänna domstolar. Kassationsdomstolen (*Suprema Corte di Cassazione*) är domstol i sista instans, medan författningsdomstolen (*Corte Costituzionale*) fungerar som författningsdomstol. Utöver de allmänna domstolarna finns även förvaltningsdomstolar. Förvaltningsdomstolar är behöriga att pröva mål som rör legitima intressen och, på de särskilda områden som föreskrivs i lag, tvister som rör individuella rättigheter i samband med myndigheters utövande av eller underlåtenhet att utöva administrativa befogenheter i samband med åtgärder, beslut, avtal eller beteenden inom ramen för utövandet av sådana befogenheter. Rättsakter eller åtgärder som antas av regeringen i samband med politisk maktutövning kan inte överklagas till domstol. Behörigheten i förvaltningsrättsliga ärenden utövas av de regionala förvaltningsdomstolarna (*Tribunali Amministrativi Regionali* – TAR) och av Högsta förvaltningsdomstolen (*Consiglio di Stato*), i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen. Sista instans är kassationsdomstolen, men endast vid ett överklagande av en rättsfråga. Det finns även ytterligare en specialdomstol, nämligen skattedomstolen (*tributario*). Behörighet i skatterättsliga ärenden utövas av de lokala skattedomstolarna (*Commissioni Tributarie Provinciali* – CTP) och av de regionala skattedomstolarna (*Commissioni Tributarie Regionali* – CTR). Skattedomstolarna är behöriga att pröva alla tvister som rör alla typer av skatter, inbegripet regionala, lokala och kommunala skatter och avgifter som betalats till den nationella hälso- och sjukvården, skattetillägg och tilläggsskatter, tillhörande straffavgifter och räntor och andra biavgifter. I det italienska rättssystemet finns det ett antal ”specialiserade” avdelningar inom det allmänna domstolsväsendet. Några av de viktigaste specialavdelningarna är a) de avdelningar som är specialiserade på frågor som rör invandring, internationellt skydd och fri rörlighet för EU-medborgare, b) de avdelningar som är specialiserade på företagsfrågor och c) de avdelningar som är specialiserade på jordbruksfrågor. Det finns även specialdomstolar som ungdomsdomstolen (*Tribunale per i Minorenni*) eller övervakningsdomstolen (*Tribunale di Sorveglianza*), som övervakar verkställighet av domar. Arbetsrättsliga tvister hänskjuts till de allmänna domstolarna. Vissa av dessa har särskilda avdelningar för arbetsrättsliga mål. Tekniskt sett är dessa emellertid inte specialiserade avdelningar utan snarare ett sätt att organisera domstolsarbetet.

Huvudregeln är att den allmänna underrätten är behörig att pröva alla mål som inte omfattas av andra domstolars behörighet. Den allmänna underrätten har även exklusiv behörighet i alla mål som rör skatter och avgifter (som inte har hänskjutits till skattedomstolarna), alla mål som rör personers ställning och rättskapacitet och hedersrättigheter, mål som rör bedrägeri, verkställighet och rent allmänt varje mål där tvisteföremålets värde inte kan fastställas.

Fredsdomaren är behörig att pröva mål som rör lös egendom upp till ett värde av 50 000 euro, om sådana tillgångar inte enligt lag omfattas av någon annan domstols behörighet. Från och med den 31 oktober 2021 kommer detta belopp att vara 30 000 euro. Fredsdomaren är även behörig i alla frågor som rör sådana tvister som anges i artikel 7 i civilprocesslagen.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Kriteriet för att identifiera till vilken domstol en tvist ska hänskjutas är ”behörighet”. I det italienska rättssystemet avses med behörighet vanligtvis de befogenheter och funktioner som en rättsinstans får utöva. Det finns olika typer av behörighet, nämligen materiell behörighet, territoriell behörighet, behörighet på grund av instans och behörighet på grund av tvisteföremålets värde. I ett civilrättsligt förfarande visar behörigheten vilken grad av myndighet respektive domstol har tilldelats, och därmed räckvidden för dess beslutsbefogenheter. Aktuell behörighet definieras ur ett ”tekniskt perspektiv” och regelverket anges i artikel 7 ff. i civilprocesslagen. På grundval av de aktuella bestämmelserna ska först behörighetens processuella natur avgöras och detta är därför en fråga som kan bli föremål för ett beslut inom ramen för tvisten. Om någon av de bestämmelser som reglerar behörigheten åsidosatts kan granskningsorganet fatta beslut om att behörighet saknas (se artikel 38 i civilprocesslagen). Behörighet i dess tekniska mening skiljer sig från den s.k. interna behörigheten, dvs. den behöriga domstolens fördelning av ärenden. Den sistnämnda behörigheten, som även kallas tilldelningsbehörighet, är beroende av hur den allmänna underrätten är uppbyggd, t.ex. om det finns interna avdelningar (civilrättslig avdelning nr 1) eller har inrättats enheter med inriktning på specifika ämnen (arbetsrättslig avdelning) eller andra separata enheter. Om bestämmelserna för tilldelning av ärenden inte efterlevs ger detta inte upphov till ett processuellt behörighetsproblem, utan endast till ett organisatoriskt problem i samband med vilken avdelning inom den aktuella rättsinstansen som ska tilldelas ärendet.

När det gäller på vilken ort tvisten ska prövas är behörig domstol, om inte annat föreskrivs i lagen, domstolen på den plats där svaranden har sin hemvist eller bostad, eller, om svarandens adress är okänd, där svaranden uppehåller sig. Om det saknas uppgifter om var svaranden har sin hemvist eller bostad eller om det är okänt var svaranden uppehåller sig är det domstolen på den plats där käranden bor som är behörig. De bestämmelser som reglerar territoriell behörighet anges i artikel 18 ff. i civilprocesslagen.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Det finns två typer av allmänna domstolar, nämligen brottmålsdomstolar och tvistemålsdomstolar. Brottmålsdomstolar avgör om åtal som åklagare väckt mot en viss person eller enhet är välgrundade. Målet för tvistemålsdomstolarna är att skydda rättigheter inom ramen för ett förhållande mellan privatpersoner eller mellan en privatperson och en myndighet, när den sistnämnda vid sin myndighetsutövning skadar andra personers personliga rättigheter. På det straffrättsliga området handlar det om att väcka åtal och pröva brottmål, vilket inbegriper meddelande av dom och utredningar (under ledning av åklagarmyndigheten). Efter avslutad utredning väcker åklagaren antingen åtal eller begär att målet ska avvisas, för talan i domstolen till stöd för åtalet och fungerar som åklagare i högre instanser. I enlighet med slutbestämmelsen i artikel 107 i den italienska konstitutionen väcks talan i brottmål av medlemmar av åklagarmyndigheten (även om de utgör en del av de allmänna domstolarna). Under brottmålsrättegången kan målsäganden föra talan som civilrättslig part för att kräva skadestånd för den lidna skadan. De kan även väcka en separat civilrättslig talan vid en tvistemålsdomstol. Tvistemåls- och brottmålsrättegångar regleras av två olika uppsättningar processuella regler, nämligen civilprocesslagen och straffprocesslagen. Den allmänna behörigheten utövas av både yrkesdomare och lekmannadomare. Båda kategorierna av domare är en del av domstolsväsendet.

I första instans utövas behörigheten av följande organ, både vid tviste- och brottmål:

Fredsdomaren – med en ensam lekmannadomare.

Den allmänna underrätten (*Tribunale Ordinario*), som består av antingen en ensam domare eller en panel av domare, beroende på tvistens natur.

Ungdomsdomstolen, som består av en panel av domare som bistås av sakkunniga.

Övervakningsdomstolen (*Tribunale di Sorveglianza*), som består av antingen en ensam domare eller en panel av domare (som bistås av sakkunniga).

I första instans utförs åtalsuppgifterna av

åklagaren vid den allmänna underrätten (inbegripet för brott som omfattas av fredsdomarens behörighet),

åklagaren vid ungdomsdomstolen,

åklagaren vid appellationsdomstolen, för förfaranden som inletts vid övervakningsdomstolen (*Tribunale di Sorveglianza*).

I andra instans utövas behörigheten av följande organ:

Appellationsdomstolen, för överklaganden av domar som meddelats av den allmänna underrätten och ungdomsdomstolen.

Den allmänna underrätten, för överklaganden av domar som meddelats av fredsdomaren (och även för överklaganden av beslut som rör den personliga friheten).

Övervakningsdomstolen (*Tribunale di Sorveglianza*), för överklaganden av domar som meddelats av övervakningsdomaren.

I andra instans utförs åtalsuppgifterna av åklagaren vid appellationsdomstolen. Kassationsdomstolen är behörig att pröva domars legitimitet. I mål vid kassationsdomstolen utförs åtalsuppgifterna av åklagaren vid kassationsdomstolen. Notera avslutningsvis att åklagarorganen i Italien även inbegriper det nationella direktoratet för bekämpning av maffia och terroristbrott (*Direzione Nazionale Antimafia e Antiterrorismo*), som utför samordnade åklagarinsatser i enlighet med lagstiftningsdekret nr 160/60.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

Om inte annat föreskrivs i lagen är behörig domstol domstolen på den plats där svaranden har sin hemvist eller bostad, eller, om svarandens adress är okänd, där svaranden uppehåller sig. Om det saknas uppgifter om var svaranden har sin hemvist eller bostad och svaranden inte uppehåller sig i Italien eller om det är okänt var svaranden uppehåller sig, är det domstolen på den plats där käranden bor som är behörig. Det finns emellertid specialregler för att fastställa var tvisten måste prövas, nämligen de allmänna och särskilda regler som anges i artikel 18 ff. i civilprocesslagen. Det finns dock även olika regler i de särskilda lagar som reglerar exempelvis familje- och barnfrågor, verkställighet av domar eller konsumenträttigheter.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

När det gäller en fysisk person är behörig domstol normalt domstolen på den plats där svaranden har sin hemvist eller bostad, eller, om svarandens adress är okänd, där svaranden uppehåller sig. Om det saknas uppgifter om var svaranden har sin hemvist eller bostad och svaranden inte uppehåller sig i Italien eller om det är okänt var svaranden uppehåller sig, är det domstolen på den plats där käranden bor som är behörig.

För juridiska personer är behörig domstol, om svaranden är en juridisk person och inte annat föreskrivs i lag, domstolen på den ort där den juridiska personen har sitt säte. Om den juridiska personen har andra anläggningar eller en företrädare som är bemyndigad att föra talan på företagets vägnar är behörig domstol även domstolen på den plats där företrädaren eller anläggningarna finns. Vid fastställandet av vilken domstol som är behörig anses företag som inte är juridiska personer samt föreningar och kommittéer ha säte på den ort där de vanligtvis bedriver sin verksamhet.

I mål som rör obligationsrättsliga anspråk som riktas mot bestämda personer (*diritti di obbligazione*) är även domstolen på den ort där förpliktelsen uppstod eller ska fullgöras behörig.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Domstol för mål som rör barn (Foro per le cause relative a bambini)

För beslut om ingripanden som rör föräldraansvar, är barnets hemvist vid tidpunkten för ansökan det viktigaste kriteriet. Barnets hemvist måste identifieras utifrån objektiva kriterier. Om barnet överförs till en annan plats ska domstolen på den nya hemvistorten inte anses behörig innan en viss minimitid har förflutit. Hänsyn ska tas till barnets ålder.

Domstol för äktenskapsmål (Foro per le cause relative al matrimonio)

Hemskillnad. Vid hemskillnad ska ansökan inges till domstolen på den plats där paret senast hade sin gemensamma hemvist, eller om de aldrig har haft någon gemensam hemvist, på den plats där den make som är svarande i målet har hemvist eller bor. Om den make som är svarande i målet har hemvist i utlandet, eller inte går att nå, ska ansökan inges till domstolen på den plats där käranden har hemvist eller bor. Om även den personen har hemvist i utlandet kan ansökan inges till valfri domstol i Italien.

Äktenskapsskillnad. Den domstol som är behörig att pröva ansökningar om upplösning av ett civilrättsligt äktenskap eller upphävande av de civilrättsliga effekterna av ett äktenskap som ingåtts i enlighet med den katolska kyrkans ritualer är domstolen på den plats där den make som är svarande har hemvist eller bor, utan hinder av de övriga alternativa kriterier för fastställande av behörighet som anges i samma lagbestämmelse. Gemensamma ansökningar får dock inges till domstolen på den plats där en av makarna har hemvist.

Domstol för arbetsrättsliga mål (Foro per le cause di lavoro)

Den allmänna underrätten är behörig domstol i första instans när det gäller att pröva arbetsrättsliga tvister. Domstolen med territoriell behörighet är domstolen på den plats där anställningsförhållandet inleddes eller där företaget eller en av dess filialer, som arbetstagaren var knuten till, finns, eller där arbetstagaren tillhandahöll sina tjänster när anställningsavtalet avslutades. Behörigheten kvarstår om företaget flyttar eller om företaget eller filialen läggs ned, förutsatt att ansökan inges inom sex månader från en sådan flytt eller nedläggning. Territoriell behörighet i tvister som rör anställningsförhållanden vid offentliga förvaltningsorgans lokalkontor tillkommer domstolen på platsen för det kontor där arbetstagaren arbetar eller arbetade när anställningsförhållandet avslutades. Vid tvister där statsförvaltningen är en av parterna får en domstol inte fungera som *foro erariale* (en domstol som behandlar frågor som rör offentliga finanser).

Domstol för mål som rör äganderätt till fastigheter, vräkningar eller återtagande av fastigheter (Foro per le cause relative a diritti reali e ad azioni possessorie)

För mål som rör äganderätt till fast egendom, mål som rör uthyrning av eller nyttjanderätt till byggnader och affärslokaler och mål som rör tillämpningen av villkor för och efterlevnad av avståndsregler för plantering av träd och häckar som fastställts i lag, i förordning eller genom sedvänja ligger behörigheten hos domstolen på den plats där byggnaden eller affärsfastigheten är belägen. Om byggnaden sträcker sig över flera domkretsar ligger behörigheten hos domstolen inom vars domkrets den aktuella parten betalar merparten av sin statliga skatt. Om parten inte betalar någon skatt är valfri domstol inom vars domkrets någon del av byggnaden är belägen behörig. Vid vräkningar och återtaganden, och för anmälan av ny verksamhet och potentiell skada, ligger behörigheten hos domstolen på den plats där den omtvistade handlingen ägde rum.

Domstol för mål som rör arv (Foro per le cause ereditarie)

Behörigheten ligger hos domstolen på den plats där arvsförfarandet inleddes i mål

1) som rör arvsanspråk eller arvskifte, eller i andra mål mellan dödsbodelägare i syfte att dela upp ett dödsbo,

2) som rör upphävandet av ett arvskifte och skyddandet av andelar, förutsatt att de inleds inom två år från arvskiftet,

3) som rör lån som beviljats den avlidne eller testamentsgåvor som åligger arvingen, förutsatt att de inleds innan arvskiftet och under alla omständigheter inom två år från det att arvsförfarandet inleddes,

4) mot testamentsexekutorn, förutsatt att de inleds inom de tidsfrister som anges i föregående punkt.

Domstol för mål mellan affärskompanjoner och mellan hyresgäster i en hyresfastighet (Foro per le cause tra soci e tra condomini)

Vid mål mellan affärskompanjoner ligger behörigheten hos domstolen på den plats där företaget har sitt säte. Vid mål mellan hyresgäster i en hyresfastighet, eller mellan hyresgästerna och själva hyresfastigheten, ligger behörigheten hos domstolen på den plats där de gemensamma utrymmena (eller merparten av dem) är belägna.

Domstol för mål som rör myndighetsorgan (Foro della pubblica amministrazione)

Vid mål där statsförvaltningen är en av parterna ligger behörigheten – i enlighet med de särskilda lagar som reglerar statens representation och försvar i domstol och i de fall som anges i dessa lagar – hos domstolen på den plats där statens rättstjänsts kontor (*Ufficio dell'Avvocatura dello Stato*) är beläget, i vars distrikt den domstol som skulle varit behörig i enlighet med de allmänna bestämmelserna är baserad. När förvaltningsorganet är svarande i målet fastställs detta distrikt med hänsyn till domstolen på den plats där förpliktelsen uppstod eller ska fullgöras, eller där den lösa eller fasta egendomen som är föremål för ansökan är belägen.

Verkställighetsdomstol (Foro dell'Esecuzione Forzata)

Vid utmätning av lös eller fast egendom ligger behörigheten hos domstolen på den plats där dessa tillgångar finns. Vid utmätning av motorfordon och släpfordon ligger behörigheten hos domstolen på den plats där gäldenären har hemvist, bor eller uppehåller sig, eller har sitt säte. Vid verkställighet av skyldighet att utföra eller inte utföra en viss handling ligger behörigheten hos domstolen på den plats där skyldigheten ska fullgöras.

Konsumentdomstol (Foro del Consumatore)

I mål som rör en konsument ligger behörigheten hos domstolen på den plats där konsumenten har hemvist eller faktiskt bor. Denna domstol har exklusiv och ovillkorlig behörighet, såvida inte parterna har kommit överens om att låta andra domstolar pröva ärenden. Processuella handlingar som konsumenten företar efter inledandet av rättegången kan inte likställas med förhandlingar och kan inte motivera avsteg från konsumentdomstolens behörighet.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I vissa fall kan en tvist anhängiggöras vid flera olika domstolar, som då betecknas som alternativa domstolar. Detta gäller framför allt i mål som rör rättigheter gentemot bestämda personer. I ett sådant fall har, förutom domstolen på den plats där svaranden bor, även domstolen på den plats där förpliktelsen uppstod eller ska fullgöras behörighet.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Domstolen på den plats där svaranden bor har inte behörighet om en annan domstol har exklusiv behörighet enligt den italienska lagstiftningen. Se kapitel 2.2.2 (”Undantag från huvudregeln”).

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Så länge ingen ovillkorlig behörighet föreskrivs (som utgör hinder för avtalade undantag) kan parterna gemensamt välja en annan domstol (artikel 20 i civilprocesslagen).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Om en specialdomstol har behörighet gäller de behörighetskriterier som anges i de relevanta speciallagarna.

Förvaltningsdomstolar. Behörighet i tvister som rör förvaltningsmyndigheters åtgärder, beslut, avtal eller beteenden ligger alltid hos den regionala förvaltningsdomstolen i det distrikt där dessa myndigheter har sitt säte. Under alla omständigheter är den regionala förvaltningsdomstolen alltid behörig i samband med tvister som rör förvaltningsmyndigheters åtgärder, beslut, avtal eller beteenden vars direkta effekter begränsas till den region i vilken den domstolen är belägen. Vid tvister som rör statstjänstemän ligger behörigheten alltid hos domstolen i det distrikt där anställningsorten finns. I andra fall ligger

behörigheten – i fråga om statliga åtgärder – alltid hos den regionala förvaltningsdomstolen i Lazio (med säte i Rom) och – i fråga om statliga offentliga organs åtgärder – hos den regionala förvaltningsdomstolen i den region där dessa har sitt säte.
Skattedomstolar. De lokala skattedomstolarna har behörighet i fråga om alla klagomål som ingetts mot skattemyndigheter och skatteuppbördsmän i deras domkrets. Om ett klagomål har ingetts mot en avdelning vid skattemyndigheten (*Agenzia delle Entrate*) som har behörighet i hela eller delar av Italien, ligger behörigheten hos den lokala skattedomstolen inom vars domkrets det kontor som har till uppgift att utföra uppgifterna i den omtvistade rapporten är beläget.

Länkar

►*Italienska konstitutionen* (EN)
https://www.senato.it/sites/default/files/media-documents/COST_INGLESE.pdf
►*Italienska författningssamlingen* (IT)
https://www.normattiva.it/?language=en
►Italienska civilprocesslagen (IT)
http://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-di-procedura-civile
►Italienska lagen om rättegångar i förvaltningsmål (EN)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/mzk3/~edisp/nsiga_4276977.pdf
►Italienska förvaltningslagen (FR)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/njiz/~edisp/nsiga_4506451.pdf
► Italienska förvaltningsprocesslagen (DE)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/nda5/~edisp/nsiga_4289867.pdf
► Italiens rättssystem (EN)
https://www.csm.it/web/csm-international-corner/consiglio-superiore-della-magistratura/sistema-giudiziario-italiano?show=true&title=&show_bcrumb=
► Skatteprocesslagen (IT)
http://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?id=%7BECD81E71-D37B-4722-AA36-116B5BCB2232%7D
► Justitieministeriet (IT)
https://www.giustizia.it/giustizia

Senaste uppdatering: 06/12/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Cypern

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Allmänna domstolar (som i det cypriotiska domstolsväsendet kallas distriktsdomstolar) kan döma i de flesta civilrättsliga mål.
Om målet avser en rättstvist av särskild natur bör du emellertid väcka talan vid en särskild behörig domstol.
Till exempel ska familjetvister (beträffande till exempel skilsmässa, underhållsbidrag, vårdnad om barn, umgängesrätt med minderåriga barn och arv) dras inför **familjedomstolar** i Republiken Cypern.
Vad gäller arbetstvister (relationer mellan arbetsgivare och anställd, rättsstridig uppsägning, uppsägning av tekniska eller ekonomiska skäl etc.) ska talan väckas vid den **arbetsdomstol** inom vars domkrets tvisten uppstod eller, om detta inte är möjligt, inom den domkrets där den sökande har sin hemvist eller är stadigvarande bosatt. När den begärda ersättningen överstiger två (2) års lön är det emellertid de allmänna domstolarna (distriktsdomstolarna) som är behöriga och vid vilka talan ska väckas.
Vad gäller tvister som uppstår vid uthyrning av fast egendom (till exempel hyreshöjning och vräkning) ska talan väckas vid **domstolen för hyresreglering** i det område där egendomen är belägen.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Se svaret på fråga 2.2 nedan.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Det är ingen skillnad mellan de allmänna första domstolsinstanserna i det cypriotiska rättssystemet. Det finns dock en differentiering mellan distriktsdomare vad gäller deras tjänsteställning (president i distriktsdomstolen, högre domare i distriktet, distriktsdomare), vilket styr deras behörighet att döma i vissa mål.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Distriktsdomstolen (allmän domstol) är behörig att döma i alla mål där
grunden för talan helt eller delvis har uppstått inom den domkrets vid vars domstol talan har väckts,
den svarande eller en av de svarande vid den tidpunkt då talan väcktes hade sin hemvist eller arbetade i den domkrets vid vars domstol talan har väckts,
alla parter är cyprioter och grunden för talan har uppstått, helt eller delvis, inom det Storbritanniens suveräna basområde på Cypern, eller om den svarande (eller en av dem) har sin hemvist eller arbetar där,
grunden för talan har uppstått, helt eller delvis, inom Storbritanniens suveräna basområde på Cypern på grund av användningen av ett motorfordon av en person som var eller borde ha varit försäkrad i enlighet med artikel 3 i lagen om skadeståndsansvar avseende motorfordon,
grunden för talan har uppstått, helt eller delvis, inom Storbritanniens suveräna basområde på Cypern på grund av en olycka eller en arbetssjukdom som påverkar en arbetare under dennes tjänsteutövning och på grund av denna utövning, och där ansvaret faller på den arbetsgivare som har eller borde ha haft en försäkring som täcker skadan i enlighet med artikel 4 i lagen om skadeståndsansvar avseende motorfordon,
talan avser fördelning eller försäljning av fast egendom eller andra eventuella frågor angående fast egendom som är belägen inom den domkrets vid vars domstol talan har väckts.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

När talan avser en välgörenhetsinrättning, ett uppfinningspatent eller ett varumärke som hör till distriktsdomstolens behörighet enligt artikel 7 i tabellen i lag 29/1983 kan talan väckas vid vilken distriktsdomstol som helst.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

När det, i de fall som avses i punkt 2.2.1 ovan, redan finns en alternativ territoriell behörighet eller i de fall som avses i punkt 2.2.2.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I händelse av exklusiv behörighet som fast egendom faller under (se den sista punkten i svar 2.2.1 ovan).

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Nej.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

I allmänhet inleds ett förfarande av en befullmäktigad advokat som vet vid vilken domstol talan ska väckas. Om det inte finns någon rättslig företrädare kan du vända dig till högsta domstolens kansli för att få information.

Ανώτατο Δικαστήριο (chefsjustitiesekreterare vid högsta domstolen)

Charalambou Mouskou

1404 Nicosia, Cypern

Tfn: +357 22865741

Fax: +357 22304500

e-post: chief.reg@sc.judicial.gov.cy

Senaste uppdatering: 07/12/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Lettland

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Enligt den lettiska civilprocesslagen (*Civilprocesa likums*) har alla fysiska och juridiska personer rätt att vända sig till domstol för att försvara sina medborgerliga rättigheter, om dessa rättigheter kränkts eller ifrågasatts, och till domstolsskydd av alla intressen som skyddas i lag. I princip hanterar domstolar alla tvister på det civilrättsliga området i enlighet med det ordinarie domstolsförfarandet. I vissa undantagsfall (som anges i lag) kan civilrättsliga tvister prövas enligt utomrättsliga förfaranden. I de fall som anges i lag kan domstolen också pröva yrkanden framställda av fysiska och juridiska personer som inte i strikt mening är civilrättsliga tvister. Frågan om var en tvist ska avgöras beslutas emellertid alltid av domstol eller en domare. Om en domstol eller en domare kommer fram till att en domstol inte är behörig att pröva en tvist ska beslutet om detta innehålla anvisningar om vilket organ som ansvarar för att pröva tvisten i fråga.

Samtidigt föreskrivs för vissa situationer undantag från de allmänna behörighetsreglerna. I dessa fall anges särskilt på vilken domstolsnivå saken ska prövas i första instans.

Sedan den 31 mars 2021 finns det i Lettland en särskild ”ekonomisk domstol” (*Ekonomisko lietu tiesa*) som handlägger vissa typer av tvistemål och brottmål.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Distriktsdomstolar (*rajona tiesa*) och stadsdomstolar (*pilsētas tiesa*) fungerar som förstainstansdomstolar i tvistemål. Vidzemes förstadsdomstol i staden Riga (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) prövar mål som rör statshemligheter och mål om skydd av patenträttigheter, kretsmönster för halvledarprodukter, mönster, varumärken och geografiska beteckningar. Fastighetsregistreringsenheten vid en distrikts- eller stadsdomstol prövar ansökningar om indrivning av obestridda fordringar (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) och indrivning av fordringar genom domstolsföreläggande (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtība*) samt ansökningar om godkännande av auktionshandlingar (*izsoles aktu apstiprināšana*), med undantag av auktioner i mål som rör insolvensförfaranden.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Tvistemål kan inte bli föremål för prövning i högre instans förrän de har prövats i lägre instans. Tvistemål prövas i första instans av en distrikts- eller stadsdomstol eller av en regiondomstol (*apgabaltiesa*). Tvistemål prövas av den förstainstansdomstol som har materiell behörighet för den aktuella typen av mål och föremålet för talan och territoriell behörighet på den plats där tvisten ska prövas.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

Tvistemål som ska prövas i första instans tilldelas domstolar på olika nivåer utifrån föremålet för talan: mål indelas utifrån typen av yrkande och yrkandets innehåll. Domstolar på samma nivå har dock alltid sin egen territoriella behörighet.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Enligt allmänna förfaranden angående territoriell behörighet ska ett yrkande mot en fysisk person anhängiggöras vid den domstol där personen är bosatt (artikel 26 i civilprocesslagen). Talan mot en juridisk person väcks vid den domstol där den juridiska personen har sitt säte. Frågan om vilken domstol i första instans som är behörig avgörs således av föremålet för talan och bestämmelserna om territoriell behörighet.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

I civilprocesslagen anges även undantag till bestämmelserna om territoriell behörighet i tvistemål. Enligt dessa undantag kan en kärande välja att väcka talan enligt de allmänna bestämmelserna om territoriell behörighet, det vill säga vända sig till domstolen på den plats där svaranden är bosatt eller har sitt säte, eller till en annan domstol på samma nivå i första instans som i lagen anges som alternativ domstol.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

En talan mot en svarande som saknar anmäld hemvist ska väckas vid en domstol på svarandens faktiska vistelseort.

Om svarandens faktiska vistelseort är okänd eller om sökanden saknar hemvist i Lettland ska talan väckas vid behörig domstol på den plats där eventuell fast egendom som tillhör svaranden är belägen eller där svaranden senast hade sin hemvist.

I vissa fall som anges i lag har en kärande viss rätt att välja att väcka talan antingen vid en domstol på den plats där svaranden har sin hemvist eller sitt säte eller vid en annan domstol.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Bestämmelser om kärandens möjligheter att välja behörig domstol finns i artikel 28 i civilprocesslagen, som innehåller en detaljerad förteckning över måltyper och alternativa domstolar där talan kan väckas:

En talan som grundar sig på en juridisk persons dotterbolags eller representationskontors verksamhet kan även väckas vid en domstol där dotterbolaget har sitt säte eller en filial.

En talan om indrivning av underhållsbidrag för barn eller föräldrar eller fastställande av faderskap kan även väckas vid domstolen på den plats där käranden har sin hemvist.

En talan om ersättning för personskada (artiklarna 1635, 2347–2353 i civillagen (*Civillikuma*)) kan även väckas vid domstolen på den plats där käranden har sin hemvist eller där skadan uppstod.

En talan om ersättning för skada på en fysisk eller juridisk persons egendom kan även väckas vid domstolen på den plats där skadan uppstod.

En talan om återvinning av egendom, eller ersättning för värdet på sådan egendom, kan även väckas vid domstolen på den plats där käranden har sin hemvist.
En talan med anknytning till sjöfart kan även väckas vid domstolen på den plats där svarandens fartyg belagts med kvarstad.
En talan mot flera svarande som har sin hemvist eller uppehåller sig på olika platser kan även väckas vid domstolen på den plats där en av svarandena har sin hemvist eller sitt säte.
En talan om äktenskapsskillnad eller ogiltigförklaring av äktenskap kan väckas vid den domstol som käranden valt eller domstolen på den ort som käranden anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, vid domstolen på kärandens faktiska vistelseort om
minderåriga barn bor tillsammans med käranden,
en av parterna som ansöker om upplösning av äktenskapet avtjänar ett fängelsestraff,
en av parterna som ansöker om upplösning av äktenskapet inte har anmält någon hemvistort, saknar känd hemvist eller har hemvist utomlands.
En talan som härrör från ett anställningsförhållande kan även väckas vid domstolen på den plats där käranden har sin anmälda hemvist eller arbetsplats.
Om kärandens hemvist är okänd, enligt de fall som beskrivs ovan, kan en talan väckas vid domstolen på kärandens faktiska vistelseort.
Det finns även exklusiv behörighet i tvistemål. I så fall åsidosätts inte bara bestämmelserna om allmän territoriell behörighet, utan även alla övriga former av territoriell behörighet. Behörigheten avgörs av föremålet för talan i följande fall:
En talan som grundar sig på äganderätt och annan egendomsrätt till fast egendom eller tillbehör, en talan med avseende på sådana rättigheters registrering i eller strykning ur fastighetsregistret, samt en talan om borttagande av sådana rättigheter ur den relevanta handlingen måste väckas vid domstolen på den plats där den fasta egendomen finns.
En talan som avser en avliden persons kvarlåtenskap ska, om det saknas kända arvingar som har bekräftats eller som har accepterat arvet, prövas av domstolen på den plats där den avlidne hade sin hemvist eller var bosatt, men om den avlidnes hemvist eller vistelseort inte är i Lettland eller är okänd, ska talan väckas vid domstolen på den plats där kvarlåtenskapen eller en del av kvarlåtenskapen finns.

Exklusiv behörighet kan även föreskrivas i annan lagstiftning

De bestämmelser som tas upp nedan gäller även mål som omfattas av särskilda rättsliga förfaranden:

En ansökan om godkännande av adoption ska ges in till domstolen på den plats där adoptanten har sin hemvist eller, om detta inte är möjligt, där adoptanten vistas, medan en ansökan om ogiltigförklaring av en adoption ska ges in till domstolen på den plats där sökanden har sin hemvist eller om detta inte är möjligt där sökanden vistas.
En ansökan från en utländsk medborgare eller en person som vistas i utlandet om godkännande av adoption ska inges till domstolen på den plats där den adopterade har sin hemvist. Om den adopterade är föremål för barnomsorg utanför hemmet ska ansökan dock inges till domstolen på den plats där barnomsorgen utanför hemmet ges. (Artikel 259.2 i civilprocesslagen).
En ansökan om att få en person omyndigförklarad på grund av psykisk eller annan sjukdom ska inges till domstolen på den ort som personen har anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, personens vistelseort. Om personen är omhändertagen för vård ska ansökan inges till domstolen på den plats där vårdinstitutionen är belägen. (Artikel 264 i civilprocesslagen).
En ansökan om omyndigförklaring av och utnämning av en förvaltare för en person på grund av dennes utsvävande och slösaktiga livsstil eller missbruk av alkohol eller andra droger ska inges till domstolen på den ort som den berörda personen har anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, personens vistelseort (artikel 271 i civilprocesslagen).
Ärenden som gäller förvaltning av egendom som tillhör en frånvarande eller saknad person ska prövas av domstolen på den plats där personen senast hade sin hemvist (artikel 278 i civilprocesslagen).
En ansökan om dödförklaring av en saknad person ska ges in till domstol där denna person senast hade sin hemvist (artikel 282 i civilprocesslagen).
En ansökan om att en domstol ska fastställa juridiskt relevanta fakta ska skickas in till domstolen på den ort som sökanden har anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, personens vistelseort (artikel 290 i civilprocesslagen).
En ansökan om upphävande av rättigheter till fast egendom ska inges till domstolen på den plats där egendomen är belägen. Om ansökan gäller upphävande av andra rättigheter ska ansökan inges till domstolen på den ort som sökanden har anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, sökandens vistelseort, eller en juridisk persons säte, om inte annat anges i lag (artikel 294.2 i civilprocesslagen).
En ansökan om annullering av förkomna, stulna eller förstörda handlingar och förnyande av rättigheter som är knutna till sådana handlingar ska inges till domstolen på den plats där betalningsorten anges i handlingen eller, om betalningsorten är okänd, till den domstol som gäldenären har anmält som hemvistort, om gäldenären är en fysisk person, eller, om detta inte är möjligt, den juridiska personens säte. Om även gäldenärens vistelseort eller säte är okända måste ansökan inges till domstolen på den plats där handlingen utfärdades (artikel 299 i civilprocesslagen).
En ansökan om återköp av fast egendom måste inges till domstolen på den plats där den fasta egendomen finns (artikel 336 i civilprocesslagen).
Domstolen ska pröva ett mål om rättsskydd grundat på den adress som registrerats för gäldenären tre månader innan ansökan ingavs till domstolen (artikel 341.1 i civilprocesslagen).
Ett mål som rör ett insolvensförfarande beträffande en juridisk person, efter ansökan från gäldenären, borgenären eller majoriteten av borgenärerna i enlighet med artikel 42.3 i insolvenslagen (*Maksātnespējas likums*), ska prövas av en domstol på grundval av den adress som registrerats för gäldenären tre månader innan ansökan ingavs till domstolen. I ett mål om inledande av ett insolvensförfarande i enlighet med artikel 3.1 i rådets förordning nr 1346/2000 ska domstolen på den plats där gäldenärens huvudsakliga intressen finns pröva talan, men i ett mål om inledande av ett insolvensförfarande i enlighet med artikel 3.2 i samma förordning ska domstolen på platsen för gäldenärens driftställe (i den mening som avses i artikel 2 h i förordningen) pröva målet (artikel 363.1 i civilprocesslagen).
Ett mål om en fysisk persons insolvens, efter en ansökan av den personen, ska prövas av domstolen på den plats där gäldenären har sin hemvist, grundat på den adress som registrerats för gäldenären tre månader innan ansökan ingavs till domstolen, eller, om detta inte är möjligt, gäldenärens vistelseort. Ett mål om inledande av ett insolvensförfarande i enlighet med artikel 3.1 i rådets förordning nr 1346/2000 ska prövas av domstolen på den plats där gäldenärens huvudsakliga intressen finns, men i ett mål om inledande av ett insolvensförfarande i enlighet med artikel 3.2 i samma förordning ska domstolen på platsen för gäldenärens driftställe (i den mening som avses i artikel 2 h i förordningen) pröva målet (artikel 363.22 i civilprocesslagen).
Ärenden som gäller kreditinstituts insolvens eller likvidation ska prövas av domstolen på den plats där kreditinstitutet har sitt säte (artikel 364 i civilprocesslagen).
En arbetsgivare kan inge en ansökan om olagligförklaring av en strejk eller ett strejkvarsel på de grunder och enligt de förfaranden som anges i lagen om strejker (*Streiku likums*). En ansökan om olagligförklaring av en strejk eller ett strejkvarsel ska inges till domstolen på den plats där strejken är planerad att äga rum (artikel 390 i civilprocesslagen).
Arbetstagarrepresentanter kan inge en ansökan om olagligförklaring av en lockout eller ett lockoutvarsel på de grunder och enligt de förfaranden som anges i lagen om arbetstvister (*Darba strīdu likums*). En ansökan om olagligförklaring av en lockout eller ett lockoutvarsel ske inges till domstolen på den plats där lockouten är planerad att äga rum (artikel 394.1 i civilprocesslagen).

Mål som gäller indrivning av obestridda fordringar (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):
Ansökningar om frivillig försäljning av fast egendom på auktion via domstol ska inges till distrikts- eller stadsdomstolen på den plats där den fasta egendomen är belägen (artikel 395 i civilprocesslagen).
Ansökningar om indrivning av obestridda fordringar eller återlämnande av lös egendom eller verkställighet av obestridda avtalsförpliktelser för vilka det ställts säkerhet i form av pantsättning ska inges till fastighetsregisterenheten vid distrikts- eller stadsdomstolen på den plats där gäldenären är bosatt eller, om detta inte är möjligt, där gäldenären har sin vistelseort. (Artikel 403.1 i civilprocesslagen).
Ansökningar om obestridd indrivning som grundar sig på dokument om säkerhet i fast egendom eller obestridd indrivning av en skyldighet att utrymma eller återlämna leasad eller hyrd fast egendom ska inges till fastighetsregisterenheten vid distrikts eller stadsdomstolen på den plats där den fasta egendomen är belägen. Om ett krav grundar sig på säkerhet i flera fasta egendomar, och fastighetsregisterenheterna vid flera olika distrikts- eller stadsdomstolar är behöriga att pröva ansökningarna, ska ansökan prövas av fastighetsregisterenheten vid distrikts eller stadsdomstolen på den plats där en av de fasta egendomarna är belägen, enligt kärandens val. (Artikel 403.2 i civilprocesslagen).
Ansökningar om indrivning av obestridda fordringar som grundar sig på säkerhet i fartyg måste inges till fastighetsregisterenheten vid distrikts- eller stadsdomstolen på den plats där säkerheten är registrerad (artikel 403.3 i civilprocesslagen).
Mål som avser indrivning av fordringar genom domstolsföreläggande (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtība*):
En ansökan om indrivning av fordringar genom domstolsföreläggande måste inges till fastighetsregisterenheten vid distrikts- eller stadsdomstolen på den plats som gäldenären anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, där gäldenären har sin vistelseort eller sitt säte. (Artikel 406.2 i civilprocesslagen).
2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?
Ja, det finns en sådan möjlighet: Enligt lettisk lag kan parterna själva välja vilken domstol som ska ha territoriell behörighet för målet mellan dem. När parterna ingår ett avtal kan de specificera vid vilken domstol i första instans eventuella framtida tvister om avtalet eller uppfyllandet av villkoren i avtalet ska prövas. De kan inte ändra behörigheten gällande föremålet för tvisten, dvs. de kan inte bestämma på vilken nivå i domstolen i första instans saken ska prövas (artikel 25 i civilprocesslagen). Parterna kan inte heller ändra eventuell exklusiv behörighet (artikel 29 i lagen). Behörighet genom avtal omfattas av två begränsningar:
Valet av behörighet kan endast användas vid avtalstvister.
Avtalet om valet av territoriella behörighet måste ingås samtidigt som huvudavtalet ingås, och den särskilda domstol i första instans som ska pröva en eventuell tvist måste anges.
3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?
Enligt lettisk lag prövar de allmänna domstolarna både tvistemål och brottmål. Lettland har inga specialdomstolar (till exempel familjedomstolar) eller domare som specialiserar sig på att pröva vissa typer av mål, så som är fallet i många andra länder.
Som förklarats ovan bedöms sakfrågan i tvistemål i första instans och kan inte granskas i högre instans förrän saken prövats i lägre instans. Domstolen i första instans i tvistemål är den distrikts- eller stadsdomstol som är behörig att pröva målet. Generellt gäller att alla tvistemål prövas i domstol i enlighet med de allmänna bestämmelserna om domstols behörighet i tvistemål.
Senaste uppdatering: 27/04/2023
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Litauen

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?
Genom artikel 12 i domstolslagen *(Lietuvos Respublikos teismų įstatymas)* upprättas ett enhetligt domstolssystem bestående av allmänna domstolar och specialdomstolar.
Allmänna domstolar (domstolar i första instans, både distriktsdomstolar och regionala domstolar) handlägger alla civilrättsliga mål som rör eller har samband med civil-, familje-, anställnings-, immaterialrätts-, konkurs- eller omstruktureringsförhållanden eller andra privata förhållanden. Sådana domstolar handlägger även mål i extraordinära rättsliga förfaranden och prövar framställningar om godtagande och verkställighet av utländska domstolars och skiljedomstolars domar i Republiken Litauen (artikel 22 i civilprocesslagen *(Civilinio proceso kodeksas)*).
Specialdomstolar, dvs. förvaltningsdomstolar (regionala förvaltningsdomstolar) prövar förvaltningsärenden i samband med rättsliga förhållanden av förvaltningskaraktär.
2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?
En kärande får väcka talan vid valfri domstol, på följande villkor:
En talan mot en svarande med okänd hemvist får väckas där svaranden har en fastighet eller där svaranden hade sin senaste kända hemvist.
En talan mot en svarande utan hemvist i Litauen får väckas där svaranden har en fastighet eller där svaranden hade sin senaste kända hemvist i Litauen.
En talan om tillerkännande av underhåll och fastställande av faderskap får väckas där käranden har sin hemvist.
En talan om ersättning för skada på en persons hälsa, däribland dödsfall, får väckas där käranden har sin hemvist eller där skadan inträffade.
En talan om ersättning för skada på en persons egendom får väckas där käranden har sin hemvist (säte) eller där skadan inträffade.
En talan om ersättning för skada till följd av lagstridig fällande dom, lagstridiga vårdnadsåtgärder, olaga frihetsberövande, lagstridig tillämpning av tvångsmedel eller lagstridig administrativ påföljd (gripande), däribland skada till följd av lagstridiga åtgärder av en domare eller en domstol under förhandlingen i ett civilrättsligt mål, får väckas där käranden har sin hemvist.
En talan om ett avtal/kontrakt, med uppgift om var avtalet/kontraktet ska fullgöras, får även väckas där avtalet/kontraktet fullgörs.
En talan som rör agerande i egenskap av förvaltare, förmyndare eller egendomsförmyndare får även väckas där förvaltaren, förmyndaren eller egendomsförmyndaren har sin hemvist (säte).
En talan som rör konsumentavtal får även väckas där konsumenten har sin hemvist.
En talan som rör verksamheten i en filial till en juridisk person får även väckas där filialen har sitt säte.
En talan om ersättning för skada till följd av fartygskollision och indrivande av ersättning för sjöräddning, bl.a. vid eventuella andra tvister i samband med rättsliga förhållanden inom sjöfarten, får även väckas där svarandens fartyg befinner sig eller har sin registreringshamn.
2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?
Civilrättsliga mål handläggs av distriktsdomstolar eller regionala domstolar som domstolar i första instans (artikel 25 i civilprocesslagen).
Enligt huvudregeln i lagen ska alla civilrättsliga mål handläggas av distriktsdomstolar. Det finns också ett undantag från huvudregeln, vilket innebär att vissa mål omfattas av de regionala domstolarnas behörighet eller av den exklusiva behörigheten för den regionala domstolen i Vilnius.

Detta är beroende av värdet på den fordran som bestrids. Civilrättsliga mål som rör anspråk på över 150 000 litas handläggs av regionala domstolar, med undantag av mål som rör familje och anställningsförhållanden och mål som rör ersättning för ideell skada.
Behörigheten är även beroende av andra faktorer än den bestridda fordran.
De regionala domstolarna handlägger även följande civilrättsliga mål som domstolar i första instans:
Mål som rör rättsliga icke-egendomsrelaterade upphovsrättsförhållanden.
Mål som rör rättsliga förhållanden i civila anbudsförfaranden.
Mål som rör konkurs eller omstrukturering, med undantag av mål som rör fysiska personers konkurs.
Mål där en av parterna är en annan stat.
Mål som bygger på anspråk med avseende på tvångsförsäljning av aktier (andelar, intressen).
Mål som bygger på anspråk med avseende på granskningen av en juridisk persons verksamhet.
Mål som rör ersättning för materiell och icke-materiell skada till följd av kränkning av etablerade patienträttigheter.
9) Andra civilrättsliga mål som måste handläggas av regionala domstolar som domstolar i första instans enligt särskild lagstiftning.
Den regionala domstolen i Vilnius är exklusivt behörig som domstol i första instans i följande civilrättsliga mål:
Mål om tvister som tas upp i patenträtten *(Lietuvos Respublikos patentų įstatymas)*.
Mål om tvister som tas upp i varumärkesrätten *(Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas)*.
Mål som rör adoption av litauiska medborgare i Republiken Litauen av medborgare i andra stater.
Andra civilrättsliga mål som omfattas av den exklusiva behörigheten för den regionala domstolen i Vilnius som domstol i första instans enligt särskild lagstiftning.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Talan ska väckas vid domstolen i den ort där svaranden har sin hemvist. Talan mot en juridisk person ska väckas där den juridiska personen har sitt säte enligt registret över juridiska personer. Om svaranden är staten eller en kommun ska talan väckas där den institution som företräder staten eller kommunen har sitt säte.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Käranden har rätt att välja mellan flera domstolar som är behöriga i målet.
Parterna får också komma överens om vid vilken domstol talan ska väckas. I artikel 32 i civilprocesslagen anges det att parterna får komma överens om att ändra den territoriella behörigheten i målet, men en exklusiv eller speciell behörighet får inte ändras genom en sådan överenskommelse mellan parterna.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Enligt artikel 30 i civilprocesslagen får käranden välja vilken domstol som är behörig i följande fall:
En talan mot en svarande med okänd hemvist får väckas där svaranden har en fastighet eller där svaranden hade sin senaste kända hemvist.
En talan mot en svarande utan hemvist i Litauen får väckas där svaranden har en fastighet eller där svaranden hade sin senaste kända hemvist i Litauen.
En talan som rör verksamheten i en filial till en juridisk person får även väckas där filialen har sitt säte.
En talan om tillerkännande av underhåll eller fastställande av faderskap får även väckas där käranden har sin hemvist.
En talan om ersättning för skada på en persons hälsa, däribland dödsfall, får väckas där käranden har sin hemvist eller där skadan inträffade.
En talan om ersättning för skada på en persons egendom får väckas där käranden har sin hemvist (säte) eller där skadan inträffade.
En talan om ersättning för skada till följd av lagstridig fällande dom, lagstridiga vårdnadsåtgärder, olaga frihetsberövande, lagstridig tillämpning av tvångsmedel eller lagstridig administrativ påföljd (gripande), däribland skada till följd av lagstridiga åtgärder av en domare eller en domstol under förhandlingen i ett civilrättsligt mål, får väckas där käranden har sin hemvist.
En talan om ersättning för skada till följd av fartygskollision och indrivande av ersättning för sjöräddning, bl.a. vid eventuella andra tvister i samband med rättsliga förhållanden inom sjöfarten, får väckas där svarandens fartyg befinner sig eller har sin registreringshamn.
En talan om ett avtal/kontrakt, med uppgift om var avtalet/kontraktet ska fullgöras, får även väckas där avtalet/kontraktet fullgörs.
En talan som rör agerande i egenskap av förvaltare, förmyndare eller egendomsförmyndare får även väckas där förvaltaren, förmyndaren eller egendomsförmyndaren har sin hemvist (säte).
En talan som rör konsumentavtal får även väckas där konsumenten har sin hemvist.
Dessutom får en talan mot flera svarande, som bor eller befinner sig på olika platser, väckas där en av svarandena har sin hemvist eller säte, enligt kärandens val (artikel 33.1 i civilprocesslagen).
En talan om ett avtal/kontrakt, med uppgift om var avtalet/kontraktet ska fullgöras, får väckas där svaranden har sin hemvist eller säte eller där avtalet /kontraktet fullgörs, enligt kärandens val. En talan som rör konsumentavtal får väckas där svaranden eller konsumenten har sin hemvist eller säte.
En talan om tillerkännande av underhåll får väckas där svaranden eller käranden har sin hemvist eller säte, enligt kärandens val.
Ett civilrättsligt anspråk om ersättning för skada i ett brottmål får lämnas in för handläggning i enlighet med civilprocesslagens behörighetsregler, om anspråket inte har lämnats in eller avgjorts inom ramen för ett brottmål.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I artikel 31.1 och 31.2 i civilprocesslagen föreskrivs följande undantag från huvudregeln om allmän territoriell behörighet som är bindande för en kärande som vidtar rättsliga åtgärder:
Talan om sakrätt i fast egendom, bruk av fast egendom, med undantag av framställningar om värdering och fördelning av makarnas tillgångar inför bodelning, och upphävt beslagtagande av fast egendom, omfattas av behörigheten hos domstolen i den ort där den fasta egendomen eller egendomens huvuddel är belägen.
Talan av fordringsägare i dödsboet innan arvingarna har godtagit ett arv omfattas av behörigheten hos domstolen i den ort där arvet eller arvets huvuddel är belägen.
I enlighet med artikel 33.2–33.4 i Litauens civilprocesslag gäller även följande:
Ett genkäromål måste lämnas in till domstolen där den ursprungliga talan väcktes, oavsett behörighetsregler. Om anspråkets värde ökas, tvisteföremålet ändras eller ett genkäromål gör att en annan domstol blir behörig i målet med hänsyn till tvisteföremålet, ska domstolen där den ursprungliga talan väcktes pröva alla frågor som rör talan (genkäromålet) och avgöra hela målet efter sakliga hänsyn.
Om något av kärandens anspråk lämnas in i enlighet med reglerna om exklusiv behörighet måste hela talan väckas i enlighet med dessa regler.
Om något av kärandens anspråk ligger under en regional domstols behörighet måste hela talan undersökas av en regional domstol.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Parterna kan genom skriftlig överenskommelse ändra den territoriella behörigheten i ett mål. Parterna får dock inte ändra en domstols exklusiva eller speciella behörighet genom en sådan överenskommelse (artikel 32 i civilprocesslagen).

Behörighet att handlägga ett mål kan i undantagsfall motiveras av svarandens medverkan.
En domstol får överföra ett mål till en annan domstol om en svarande vars hemvist var okänd begär att målet ska överföras till domstolen där han/hon har sin hemvist (artikel 34.2.2 i civilprocesslagen).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Specialförvaltningsdomstolarna i Litauen prövar inte civilrättsliga mål, handelsmål eller familjerelaterade mål. De prövar ärenden i samband med rättsliga förhållanden av förvaltningskaraktär.

Senaste uppdatering: 21/10/2019
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Luxemburg

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I Luxemburg är distriktsdomstolen (*tribunal d'arrondissement*) allmän domstol för civil- och handelsmål. Det finns två domkretsar med vardera en distriktsdomstol. En distriktsdomstol har säte i Luxemburg stad och en i Diekirch.
Distriktsdomstolen är behörig för samtliga civil- och handelsmål om inte lagen ger någon annan domstol behörighet.
Till skillnad från i andra länder finns det ingen särskild domstol för handelsmål utan dessa handläggs av specialiserade kammare inom distriktsdomstolen. Handelsmålen följer dock ett förenklat förfarande.
Specialdomstolar är främst behöriga i följande fall:
Mål som rör tvister om mindre värden: Om tvisten rör ett värde som inte överstiger 15 000 euro är fredsdomstolarna (*justices de paix*) behöriga att handlägga målet. Det finns tre fredsdomstolar i Luxemburg, en i Luxemburg stad, en i Esch-sur-Alzette och en i Diekirch, som var och en har behörighet i sin domkrets.
Mål som rör arbetsrätten: När det uppkommer en tvist i samband med ett anställningsavtal är arbetsdomstolen (*tribunal du travail*) behörig. Det finns tre arbetsdomstolar i Luxemburg, en i Luxemburg stad, en i Esch-sur-Alzette och en i Diekirch, som var och en har behörighet inom sin domkrets. I praktiken delar arbetsdomstolen lokaler med fredsdomstolen.
Mål som rör hyresavtal: Tvister om hyresavtal handläggs enligt lagen av fredsdomstolen (*juge de paix*) oavsett vilket värde tvisten gäller. Om tvisten rör fastställande av hyra måste den dock hänskjutas till den hyresnämnd (*commission des loyers*) som finns i varje kommun innan talan väcks i lämplig domstol.
Mål som rör granntvister: De flesta mål som rör granntvister, t.ex. tvister om servitut och gränser, handläggs av fredsdomstolarna. Om ärendet leder till skadeståndsyrkanden är det yrkade beloppet avgörande: överstiger beloppet 15 000 euro ska målet handläggas av distriktsdomstolen.
Mål som rör socialförsäkringsfrågor: Tvister som rör socialförsäkringsfrågor handläggs av socialförsäkringsdomstolen (*Conseil arbitral de la sécurité sociale*). Domstolen har sitt säte i Luxemburg stad och dess behörighet omfattar hela landet.
Mål som rör överskuldsättning: Tvister i samband med överskuldsättning ska avgöras av en fredsdomstol.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Fredsdomstolarna handlägger civil- och handelsmål som rör värden om högst 15 000 euro (exklusive ränta och kostnader). För högre belopp är distriktsdomstolen behörig.
Distriktsdomstolen är under alla omständigheter behörig för mål som är svåra att värdera i pengar, såsom familjemål.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Grundregeln är att domstolen på den ort där svaranden är bosatt är behörig. Skälet är att man vill skydda svaranden, som antas ha lättare att försvara sig vid den domstol som ligger närmast hemorten.
Om svaranden är en fysisk person är det domstolen på den ort där svaranden har hemvist eller bor som är behörig.
Om svaranden är en juridisk person (t.ex. ett bolag eller en förening) ska talan i regel väckas på platsen för dess säte. Talan kan även väckas på den ort där den juridiska personen har en filial eller ett kontor, förutsatt att där finns ett behörigt ombud som kan sköta förhandlingarna och att tvisten uppkommit i den domkrets där filialen eller kontoret ligger.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Avtal: Käranden kan antingen väcka talan där svaranden är bosatt eller, beroende på avtalets karaktär, där varan ska levereras eller tjänsten utföras.
Skadestånd utanför avtalsförhållanden eller civilrättsliga krav inom ramen för ett straffrättsligt förfarande: Talan kan väckas där svaranden är bosatt, där skadan uppkom eller den skadegörande handlingen företogs.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I följande ärenden:
1. Ansökningar om äktenskap mellan minderåriga, ansökningar om annullering av äktenskap, ansökningar om att häva eller förlänga uppskjutandet av ett äktenskap, ansökningar med invändningar mot äktenskapet och ansökningar om att sådana invändningar ska hävas.
2. Ansökningar om äktenskapsförord och makars förmögenhetsförhållanden och ansökningar om bodelning.
3. Ansökningar om makars rättigheter och skyldigheter och bidrag till kostnaderna inom äktenskapet eller det registrerade partnerskapet.
4. Upplösning av registrerade partnerskap.
5. Underhållsansökningar.
6. Ansökningar om umgängesrätt, hur barns boende ska organiseras och bidrag till barns underhåll och uppfostran.
7. Ansökningar om utövandet av föräldraansvar, med undantag av ansökningar om upphävande av föräldraansvar.
8. Beslut om förvaltning av minderårigas egendom och beslut om förmyndarskap för minderåriga.
9. Ansökningar om besöksförbud mot personer enligt artikel 1.1 i den ändrade lagen av den 8 september 2003 om våld i hemmet (*loi modifiée du 8 septembre 2003 sur la violence domestique*), ansökningar om att utvidga sådana förbud enligt artikel 1.2 i samma lag och överklaganden av sådana åtgärder.

Om inte annat föreskrivs är den distriktsdomstol som har territoriell behörighet
1. domstolen på den ort där familjens bostad är belägen,
2. om föräldrarna lever åtskilda, domstolen på den ort där den förälder som barnet vanligtvis vistas hos bor, om föräldrarna utövar föräldraansvaret gemensamt, eller domstolen på den ort där den förälder som ensam utövar föräldraansvaret bor,

3. i andra fall domstolen på den ort där den person som inte har väckt talan bor.
Vid gemensamma ansökningar väljer parterna domstolen på den ort där en av dem bor.
Om tvisten endast rör underhåll mellan makar, bidrag till stöd och uppfostran av barn, bidrag till kostnaderna inom äktenskapet, eller brådskande och tillfälliga åtgärder vid upplösning av ett registrerat partnerskap, kan behörigheten emellertid ligga hos domaren på den ort där den underhållsberättigade maken/makan eller tidigare partnern, eller den förälder som är huvudsaklig vårdnadshavare för barnen, bor, även om barnen är vuxna.
Territoriell behörighet avgörs av hemvistorten på ansökningsdagen eller, i mål om äktenskapsskillnad, på dagen för den inledande ansökan.
Ansökningar om rättshjälp vid vårdnadstvister och tvister om umgängesrätt: behörigheten ligger hos domstolen på den ort där barnet bor eller antas bo.
Äktenskapsskillnad och hemskillnad inklusive följder: behörigheten ligger hos domstolen på den ort där makarna har sin gemensamma hemvist, eller om sådan saknas på den ort där svaranden eller, vid äktenskapsskillnad i samförstånd, en av makarna bor.
Arvsfrågor: Behörig domstol är domstolen på den ort där den avlidne senast bodde.
Hyresavtal: Behörig domstol är domstolen på den ort där fastigheten är belägen.
Arbetsrätt: Behörig domstol är domstolen på den ort där arbetsplatsen är belägen. Om arbetsgivaren vill väcka talan mot en anställd som bor i en annan medlemsstat är domstolen på den ort där den anställde bor behörig domstol.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Luxemburgsk rätt godkänner så kallade prorogationsklausuler, vilket innebär att avtalsparterna utser en viss domstol som behörig att avgöra tvisten.
Sådana klausuler är särskilt intressanta vid tvister där parterna har hemvist i olika stater. Klausulerna gör det möjligt att i förväg bestämma vid vilken domstol en eventuell tvist ska handläggas. Mellan EU:s medlemsstater regleras villkoren för sådana avtals giltighet genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1215/2012 av den 12 december 2012.
Även i rent inhemska tvister kan parterna avtala om vilken domstol som ska vara behörig. I så fall kan parterna hänskjuta en tvist till fredsdomstolen, även när denna normalt inte skulle vara behörig på grund av det värde som tvisten rör eller på grund av bestämmelserna om territoriell behörighet. Avtalet mellan parterna kan vara uttryckligt eller följa av det faktum att svaranden inställer sig till förhandling och för sin talan utan att dessförinnan, och innan ett svaromål inges, invända mot behörigheten hos den domstol som prövar målet. Parterna kan emellertid inte välja vilken distriktsdomstol som ska pröva deras talan eftersom reglerna om behörighet på grundval av tvisteföremålets värde ingår i grunderna för rättsordningen.
En prorogationsklausul är endast giltig om den har godtagits av båda parter. Bevisning för att styrka avtalet ska inges enligt de vanliga bevisreglerna.
Parternas frihet att välja domstol är ibland begränsad genom lag. Enligt lagen om konsumentskydd (*loi sur la protection juridique du consommateur*) är exempelvis de klausuler ogiltiga som går ut på att beröva konsumenten rätten att väcka talan vid allmän domstol.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

De luxemburgska specialdomstolarna – arbetsdomstolen, fredsdomstolen när den prövar mål som rör hyrestvister, förvaltningsdomstolen (*tribunal administratif*), socialförsäkringsdomstolen – fungerar som första instans i alla tvister som de är behöriga att handlägga, oavsett tvisteföremålets värde.
Även om fredsdomstolarna normalt endast är allmänrättsligt behöriga att handlägga mål som rör ett värde som understiger 15 000 euro, gäller denna begränsning exempelvis inte vid handläggningen av hyrestvister.
Territoriell behörighet:
Huvudregeln om territoriell behörighet
Den behöriga domstolen är i princip domstolen på den ort där svaranden bor, men för specialdomstolarna gäller vissa undantag.
Till exempel är behörig arbetsdomstol domstolen på den ort där arbetsplatsen är belägen och inte domstolen på den ort där någon av parterna bor.
Detsamma gäller för hyrestvister, där talan ska väckas vid domstolen på den ort där den uthyrda fastigheten är belägen.
Detta är inte ett problem för förvaltningsdomstolen och socialförsäkringsdomstolen, eftersom deras behörighet omfattar hela landet.
Undantag från huvudregeln
Specialdomstolarna har tilldelats behörighet enligt lag och parterna kan i allmänhet inte välja någon annan domstol.
I allmänhet anses denna behörighet ofta tillhöra grunderna för rättsordningen (t.ex. på arbetsrättens område), vilket innebär att även om parterna inte invänder mot domstolens behörighet måste domstolen på eget initiativ ta upp frågan om bristande behörighet. Som förklarats ovan görs ett undantag från denna princip vid mål inför fredsdomstolen i mål där tvisteföremålets värde överstiger domstolens behörighet och det finns en uttrycklig eller tyst överenskommelse mellan parterna. I så fall kan fredsdomstolen inte vägra att förklara sig behörig.

Länkar

http://www.legilux.lu/
https://justice.public.lu/fr.html

Dokument

Rättssystemets uppbyggnad (147 Kb) fr

Senaste uppdatering: 22/10/2021
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Ungern

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Enligt lagen om domstolsväsendet och dess förvaltning finns endast en specialdomstol i Ungern, nämligen förvaltnings- och arbetsdomstolen. Denna handlägger förvaltnings- och arbetstvister. När det gäller övriga tvister är det de allmänna domstolarna som har behörighet.
Om inte annat föreskrivs i lag avgörs en förvaltningstvist genom en talan som väckts vid en förvaltningsdomstol. En förvaltningstvist rör lagligheten i en förvaltningsmyndighets handlande eller underlåtenhet att handla, om syftet eller effekten är en ändring av den rättsliga ställningen för en enhet som regleras eller påverkas av förvaltningsrätten. Tvister som rör tillhandahållandet av offentliga tjänster och administrativa avtal räknas också som förvaltningstvister.
Förvaltningsmål avgörs i första instans av en förvaltnings- och arbetsdomstol eller, i de fall som anges i lag, av en regiondomstol (*törvényszék*) eller Ungerns högsta domstol (*Kúria*).
Förvaltnings- och arbetsdomstolarnas behörighet omfattar förvaltningsmål och andra förvaltningsförfaranden där behörigheten genom lag har tilldelats regiondomstolar eller högsta domstolen.
Om inte annat föreskrivs i lag är regiondomstolarna behöriga i mål som rör administrativ verksamhet vid oberoende tillsynsmyndigheter, självständiga statliga förvaltningsmyndigheter och regeringsorgan enligt lagen om centrala statliga förvaltningsmyndigheter, järnvägsförvaltningsmyndigheten, luftfartsmyndigheten och den ungerska riksbanken, med undantag av mål som rör offentliga tjänster.

Regiondomstolar fattar beslut i ärenden som rör utnämning av förvaltningsmyndigheter, i domstolsförfaranden som rör mötesfriheten, i mål som rör tillgång till sekretessbelagda uppgifter och i rättstvister som rör lagstadgade yrkesorganisationer.
Ungerns högsta domstol är behörig i ärenden som rör prövning av konflikter mellan lokala förordningar och annan lagstiftning, förfaranden som rör en lokal myndighets underlåtenhet att följa sin lagstiftningsskyldighet och förfaranden för att inrätta processuella medel för att lösa ett konstitutionellt klagomål.
Arbetsrättsliga mål inbegriper mål till följd av rättsliga förhållanden som ingåtts enligt lagen om arbetslagen, anställning inom den offentliga sektorn, tjänsteförhållanden, med de undantag som föreskrivs i lag, deltagande i offentliga sysselsättningsåtgärder, anställningsavtal som ingåtts enligt lagen om sport, praktikavtal som ingåtts inom ramen för yrkesutbildning, avtal om praktikplats för studenter enligt lagen om högre utbildning, anställningsförhållanden med sociala kooperativ eller anställningskooperativ som ingåtts av medlemmar av sådana kooperativ, och talan som väckts för verkställighet av andra arbetsrättsliga krav, i enlighet med lagen om arbetslagen. Ett arbetsrättsligt mål behåller ställningen som ett sådant även vid personförändringar hos en part på grund av utnämning, skuldövertagande, ny arbetsgivare eller personförändringar hos arbetsgivaren. Om en anställd har en penningfordran mot en insolvent arbetsgivare till följd av en arbetsrättslig fordran som är kopplad till de tillgångar som ingår i konkursboet, och fordran bestrids av konkursförvaltaren, kan den anställde väcka en arbetsrättslig talan mot arbetsgivaren efter att insolvensförfarandet har inletts.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

I enlighet med lagen om domstolsväsendet och dess förvaltning dömer distriktsdomstolarna (*járásbíróság*) och regiondomstolarna i första instans.
Regiondomstolarna dömer i första instans i de mål som enligt lag inte omfattas av distriktsdomstolens behörighet. Distriktsdomstolarnas behörighet omfattar
a) ärenden som rör äganderätt till egendom om egendomens värde inte överstiger 30 miljoner ungerska forinter (HUF) eller om det inte är möjligt att fastställa värdet på fordran, med undantag av
aa) ärenden som rör upphovsrätt, närstående rättigheter och industriell äganderätt,
ab) skadeståndstalan för ersättning av skada som vållats vid tjänsteutövning, och beviljande av restitution,
ac) talan som väckts med hänsyn till allmänintresset,
ad) ärenden som rör bildande av en juridisk person och att denna bedriver sin verksamhet på ett lagenligt sätt,
ae) tvister mellan juridiska personer och deras nuvarande eller tidigare delägare, och tvister mellan nuvarande eller tidigare delägare, till följd av deras delägarförhållande,
b) åtgärder som rör personers rättsliga ställning,
c) verkställighetsärenden.
Regiondomstolar dömer inte bara i första instans utan även i andra instans. De prövar nämligen överklaganden av beslut som meddelats av distriktsdomstolar och förvaltnings- och arbetsdomstolar.
Regionala appellationsdomstolar (*ítélőtábla*) prövar överklaganden av avgöranden från regiondomstolar och andra mål som faller inom deras behörighet.
Ungerns högsta domstol är *Kúria* (Högsta domstolen). I de fall som anges i lagstiftningen prövar högsta domstolen överklaganden av avgöranden från regiondomstolar och regionala appellationsdomstolar, fattar beslut om resningsansökningar, avgör konflikter mellan lokala förordningar och annan lagstiftning och upphäver vid behov sådana förordningar, fastställer lokala myndigheternas eventuella underlåtenhet att fullgöra sin lagstiftningsskyldighet, och handlägger andra mål som faller inom dess behörighet.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Den domstol i vars domkrets svaranden har hemvist är behörig i alla mål där ingen annan domstol har exklusiv behörighet.
Om svaranden inte har hemvist i Ungern grundas behörigheten på svarandens vistelseort i Ungern. Om svarandens vistelseort är okänd eller finns i utlandet ska senast kända hemvist i Ungern användas. Om denna är okänd eller saknas ska ärendet prövas av domstolen på den ort där käranden har sin hemvist i Ungern, eller i avsaknad av sådan på hans eller hennes vistelseort i Ungern. Om käranden inte är en fysisk person avgörs behörigheten av kärandens säte.
Om svaranden arbetar på en annan ort än där han eller hon har sin hemvist ska domstolen, på svarandens begäran och senast i samband med ingivandet av dennes svaromål, hänskjuta målet till den domstol som är behörig på den ort där svaranden arbetar.
Om en talan väcks mot en juridisk person grundar sig den allmänna behörigheten inte bara på dennes säte utan även på var det organ eller den organisatoriska enhet som företräder den juridiska personen bedriver sin verksamhet. I oklara fall ska verksamhetsorten betraktas som säte. Om den juridiska personen har sitt säte i Budapest men även är verksam i Pests län ska domstolen i Pests län pröva ärendet.
Om en juridisk person inte har något säte i Ungern, fastställs behörigheten att pröva en talan som väckts av en ungersk kärande på grundval av kärandens säte eller driftställe. Om käranden är en ungersk fysisk person ska ärendet prövas av domstolen på kärandens hemvistort eller, om sådan saknas, kärandens vistelseort.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Om ingen domstol har exklusiv behörighet kan käranden välja att väcka talan vid en annan domstol än den domstol som har allmän behörighet i fråga om svaranden. En talan om fastställande av en lagstadgad underhållsskyldighet kan således väckas vid den domstol som är behörig på den ort där käranden har hemvist, en talan om ägande- eller nyttjanderätt till fast egendom, eller till en sakrätt i fast egendom, vid den domstol som är behörig på den ort där den fasta egendomen är belägen, en talan om verkställighet av ett avtalskrav vid den domstol som är behörig på den ort där transaktionen genomfördes eller tjänsten ska utföras, en talan om verkställighet av en konsuments avtalsgrundade fordran mot ett företag vid den domstol som är behörig på den ort där käranden har sin hemvist i Ungern, eller om sådan saknas hans eller hennes vistelseort i Ungern, och en talan om utomobligatoriskt ansvar vid den domstol som är behörig på den geografiska plats där skadan vållades eller inträffade.
Om ingen domstol har exklusiv behörighet i en förmögenhetsrättslig tvist har även den domstol behörighet i vars domkrets svaranden varaktigt uppehåller sig (t.ex. på grund av arbete eller studier). Behörighet kan inte fastställas på dessa grunder om svaranden saknar rätt att föra talan inför domstolar och andra myndigheter.
En förmögenhetsrättslig talan mot en person som inte är en fysisk person kan även väckas vid den domstol som är behörig på den ort där den person som har anförtrotts att sköta den utländska juridiska personens angelägenheter har sin hemvist. Den domstol som är behörig på den ort där sätet för den juridiska personens ungerska filial eller driftställe finns är även behörig i sådana förmögenhetsrättsliga tvister.
Talan kan väckas gemensamt mot en sidogäldenär och en huvudgäldenär vid den domstol som av något skäl är behörig att behandla talan mot huvudgäldenären.
Vid en talan om placering under förmyndare är även den domstol i vars domkrets svaranden bor på ett institutionsboende, varaktigt vårdas eller stadigvarande är bosatt behörig.
I äktenskapsmål är domstolen på den ort där makarna senast hade sin gemensamma hemvist behörig.

Talan om fastställande av föräldraskap, beslut om vårdnad, placering av ett barn hos en tredje man, upphävande av vårdnad, upphävande av adoption eller omvårdnad av ett minderårigt barn kan också väckas vid den domstol som är behörig på den ort där det berörda minderåriga barnet har sin hemvist eller vistelseort.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I vissa fall föreskriver lagen att en viss domstol har exklusiv behörighet. Detta gäller exempelvis i följande fall:

Om inte annat föreskrivs i lag, en bindande EU-rättsakt eller en internationell konvention har domstolen på den ort där svaranden har sin hemvist i Ungern exklusiv behörighet att pröva en talan som väckts av ett företag mot en konsument avseende en avtalsgrundad fordran. Om svaranden inte har hemvist i Ungern grundas den exklusiva behörigheten på svarandens vistelseort i Ungern. Om svarandens vistelseort är okänd eller finns i utlandet ska senast kända hemvist i Ungern användas som kriterium. Om denna inte kan fastställas ska behörigheten fastställas i enlighet med de allmänna reglerna.

Om en skadelidande i enlighet med en bestämmelse i ett ansvarsförsäkringsavtal även kan begära skadestånd eller restitution från en annan tredje man än skadevållaren omfattas den talan som väckts mot denne tredje man av den exklusiva behörighet som tillkommer domstolen på den ort där svaranden har sin hemvist i Ungern, om inte annat föreskrivs i lag, en bindande EU-rättsakt eller en internationell konvention. Om käranden inte har hemvist i Ungern har domstolen på kärandens vistelseort i Ungern exklusiv behörighet. Om käranden inte är en fysisk person avgörs vilken domstol som har exklusiv behörighet av kärandens säte. Om käranden saknar hemvist, vistelseort eller säte i Ungern ska behörigheten fastställas i enlighet med de allmänna reglerna.

En talan om upphävande eller begränsning av verkställighet faller inom den exklusiva behörighet som tillkommer den distriktsdomstol som fattade beslut om verkställigheten. Om beslutet om verkställighet inte fattades av en distriktsdomstol är distriktsdomstolen på gäldenärens hemvistort behörig.

En talan om återgång (återlämning av felaktigt konfiskerad egendom) faller inom den exklusiva behörighet som tillkommer den distriktsdomstol i vars domkrets konfiskeringen ägde rum.

En talan om att få delta i ett utsökningsförfarande faller inom den exklusiva behörighet som tillkommer den domstol som avslog panthavarens begäran i utsökningsärendet.

En talan om ändring av ett beslut från en lokal tjänsteman i ett förmögenhetsrättsligt ärende faller inom den exklusiva behörighet som tillkommer domstolen på den ort där den lokala myndighet som tjänstemannen arbetar vid har sitt säte.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

I förmögenhetsrättsliga ärenden kan parterna, om inget annat föreskrivs i lag, utse vilken domstol som helst som behörig att pröva redan uppkomna eller eventuella framtida tvister till följd av ett visst rättsligt förhållande. Ett avtal om val av domstol kan göras skriftligt, muntligt och därefter bekräftas i skrift, i den form som är bruklig i parternas affärskontakter, eller vid internationell handel i den form som är bruklig i branschen och som parterna känner till eller borde känna till och som är allmänt känd och regelbundet används på området av de parter som ingår ett sådant avtal.

Om en viss domstol har exklusiv behörighet enligt lagstiftningen får en annan domstol inte tilldelas behörighet. Den valda domstolen har exklusiv behörighet om inte annat förskrivs i lag eller avtalats mellan parterna. Ett avtal om val av domstol gäller även rättsliga efterträdare. Valet av behörig domstol får inte hindra konsumenter från att göra gällande avtalsgrundade krav gentemot ett företag vid domstolen på konsumentens hemvistort i Ungern, eller om sådan saknas, på konsumentens vistelseort i Ungern.

I förmögenhetsrättsliga ärenden som faller inom regiondomstolarnas behörighet får parterna varken utse regiondomstolen i huvudstaden Budapest eller regiondomstolen för området kring Budapest som behörig att pröva redan uppkomna eller eventuella framtida tvister till följd av ett visst rättsligt förhållande. I ärenden som faller inom distriktsdomstolarnas behörighet får parterna inte utse centraldomstolen i Pest till behörig domstol.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Förvaltnings- och arbetsdomstolarna är de enda specialdomstolarna i Ungern.

Arbetsrättsliga ärenden regleras av de allmänna behörighetsregler som beskrivs i punkt 2.2.1. En anställd som väcker talan kan välja mellan den domstol som har allmän behörighet när det gäller svaranden och den förvaltnings- och arbetsdomstol som har behörighet på arbetstagarens hemvistort eller, om sådan saknas, vistelseort i Ungern, eller den förvaltnings och arbetsdomstol som har behörighet på den ort där arbetstagaren arbetade eller sedan länge har arbetat. Om en medpart i målet eller en fordran omfattas av behörigheten för en domstol som har behörighet i arbetsrättsliga ärenden, medan en annan medpart i målet eller fordran omfattas av en distriktsdomstols eller regiondomstols behörighet, faller talan inom arbetsdomstolens behörighet, under förutsättning att det enligt lagstiftningen är tillåtet med förening av parter eller förening av käromål.

En talan i ett förvaltningsmål måste väckas vid den domstol i vars domkrets den förvaltningsåtgärd som tvisten rör vidtogs, om det inte i lag föreskrivs att en annan domstol har exklusiv behörighet. Om den omtvistade förvaltningsåtgärden vidtogs i fler än en domkrets faller målet inom den territoriella behörigheten för domstolen på den ort där förvaltningsåtgärden först vidtogs.

Vid rättigheter, skyldigheter och rättsförhållanden som hänför sig till fast egendom ska den plats där förvaltningsåtgärden vidtogs anses vara den plats där den fasta egendomen är belägen. Vid underrättelse om eller tillstånd för en verksamhet ska ovannämnda plats anses vara den plats där verksamheten bedrivs eller är tänkt att bedrivas. Förutom i ovannämnda två fall ska den plats där en regional förvaltningsmyndighet med nationell behörighet vidtar förvaltningsåtgärden anses vara kärandens hemvistort eller vistelseort, och för juridiska personer och enheter utan status som juridisk person enhetens säte eller, om ett sådant saknas, förvaltningsmyndighetens säte. Pests län är den plats där en förvaltningsåtgärd anses ha vidtagits om åtgärden vidtagits av en statlig förvaltningsmyndighet som har sitt säte i Budapest men vars behörighet i första hand omfattar Pests län eller delar av detta. Vid underlåtenhet att agera är platsen för genomförandet av förvaltningsåtgärden den ort där förvaltningsmyndigheten har sitt säte, förutom i de tre första fallen ovan.

Vissa förvaltnings- och arbetsdomstolar har territoriell behörighet för en viss region. Det rör sig om förvaltnings- och arbetsdomstolen i huvudstaden Budapest, förvaltnings- och arbetsdomstolen för området kring Budapest, förvaltnings- och arbetsdomstolen i Debrecen, förvaltnings- och arbetsdomstolen i Győr, förvaltnings- och arbetsdomstolen i Miskolc, förvaltnings- och arbetsdomstolen i Pécs, förvaltnings- och arbetsdomstolen i Szeged och förvaltnings- och arbetsdomstolen Veszprém.

Behörighet i ärenden som rör socialförsäkringsförmåner, sociala förmåner, barnbidrag eller statlig arbetslöshetsersättning ligger hos förvaltnings- och arbetsdomstolen med behörighet på kärandens hemvistort eller, om käranden är en juridisk person eller en enhet utan status som juridisk person, på den ort där kärandens säte eller, om ett sådant saknas, förvaltningsmyndighetens säte är beläget.

En talan som rör ett administrativt avtal måste väckas vid regiondomstolen i vars domkrets avtalet ingicks. Den domstol som av något skäl har behörighet i fråga om huvudgäldenären har även behörighet i fråga om fordran mot sidogäldenären.

Om förvaltningsåtgärden genomfördes utomlands har förvaltnings- och arbetsdomstolen i huvudstaden Budapest exklusiv behörighet i ärendet.

Om inte annat föreskrivs i lag kan parter i ett administrativt avtal anta en separat klausul om val av domstol. I denna kan de ange vilken förvaltnings- och arbetsdomstol med territoriell behörighet för en viss region som ska vara behörig vid en eventuell framtida tvist mellan parterna i samband med det administrativa avtalet. Om inte annat föreskrivs i lag eller avtalas mellan parterna har den valda domstolen exklusiv behörighet för ärenden som rör det administrativa avtalet. Avtalet om val av domstol gäller även rättsliga efterträdare.

Om en viss domstol har exklusiv behörighet enligt lagstiftningen får en annan domstol inte tilldelas behörighet.

Parterna får inte tilldela behörighet för framtida tvister till följd av ett administrativt avtal till förvaltnings- och arbetsdomstolen i huvudstaden Budapest.

En talan som rör tillhandahållandet av offentliga tjänster måste väckas vid den domstol som har territoriell behörighet för den plats där arbetet utfördes. Om käranden är en fysisk person kan talan även väckas vid den domstol som har behörighet på kärandens hemvistort.
Regiondomstolen i huvudstaden Budapest har exklusiv behörighet för överklaganden av avgöranden från förvaltnings- och arbetsdomstolar och för ärenden som omfattas av regiondomstolarnas behörighet.
Senaste uppdatering: 15/01/2024
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Malta

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Valet av domstol beror på vilken typ av ärende det rör sig om. De allra flesta civil- och handelsrättsliga mål avgörs av allmänna civildomstolar, eftersom det inte finns någon särskild handelsdomstol. Det finns några specialdomstolar:
Industrial Tribunal (arbetsdomstol) – behandlar ärenden om ogrundade uppsägningar och diskriminerande eller annan olaglig behandling på arbetsplatsen.
Rent Regulation board (hyresnämnd) – behandlar ärenden om förändringar i hyresvillkor, inklusive hyreshöjningar och uppsägning av hyresavtal. Ärendena måste gälla hyresavtal som ingicks före den 1 juni 1995.
Land Arbitration Board (skiljedomsorgan för fastighetsärenden) – behandlar ärenden om klassificering av exproprierad mark och vilken ersättning ägaren har rätt till.
Alla dessa domstolar håller förhandlingar i Valletta i samma byggnad som de allmänna domstolarna.
Se också svaret på fråga 4 i avsnittet ”Hur man går till väga?”

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Reglerna om de olika domstolarnas behörighet finns i kapitel 12 i *Laws of Malta (Code of Organization and Civil Procedure).*

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Ja, man skiljer mellan *Superior Courts* (högre domstolar) och *Inferior Courts* (lägre domstolar). *Inferior Courts* behandlar och beslutar i tvistemål som rör krav på högst 15 000 euro. *Superior Courts* behandlar och beslutar däremot i tvistemål som rör krav på över 15 000 euro samt alla mål (oavsett kravets värde) som rör fast egendom, servitut, ansvar eller rättigheter i samband med fast egendom, inklusive krav på vräkning eller avhysning från fast egendom, oavsett om egendomen ligger i en stad eller på landsbygden och hyrs eller bebos av personer som är bosatta eller stadigvarande vistas inom domstolens behörighetsområde. Se också svaret på fråga 4 i avsnittet ”Hur man går till väga?”

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

I regel är domstolen där svaranden bor behörig. På Malta är behörigheten uppdelad mellan Malta och Gozo. Det finns inga domstolar vars behörighet omfattar en viss ort. Personer som bor eller vistas på Malta ska väcka talan vid en domstol på Malta. De som bor eller stadigvarande vistas på Gozo ska väcka talan där.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Se svaret på fråga 2.2.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Man frångår huvudregeln när förpliktelsen ska fullgöras på en särskild ö. Ett exempel är om svaranden bor på Gozo, men den åtgärd som käranden har yrkat på ska fullgöras på Malta. Då har domstolarna på Malta behörighet och alla mål ska avgöras där trots att svaranden bor på Gozo.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Enligt reglerna om territoriell behörighet i Maltas lagstiftning kan parterna inte välja domstol.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

När förpliktelsen ska fullgöras på en särskild ö.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Det finns inga juridiska bestämmelser om detta. Enligt Maltas lagstiftning får parterna inte själva utse en domstol som annars inte skulle vara behörig, även om parterna är överens. En domstol kan själv väcka frågan om bristande behörighet.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

På webbplatsen https://judiciary.mt/il-qrati/ finns viss information om vilken domstol du ska vända dig till. Via webbplatsen https://legislation.mt/ kan du också gå in i Maltas lagstiftning och läsa om vilken domstol som ska pröva målet. Du bör också rådfråga den berörda advokaten eller det juridiska ombudet.
Specialdomstolarnas behörighet framgår av den lagstiftning varigenom de inrättades.

Länkar

http://www.justice.gov.mt Engelska

Senaste uppdatering: 28/11/2019
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Nederländerna

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Nederländsk civilprocesslag räknar inte med några specialdomstolar, t.ex. en handelsdomstol eller arbetsdomstol. Distriktsdomstolen är i princip behörig i alla civilrättsliga förfaranden.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Domstolarna i första instans prövar alla civilrättsliga mål, med de undantag som anges i lagstiftningen. Tvistemålsdomstolen handlägger mål mellan två parter (fysiska eller juridiska personer). Tvistemålsdomstolen är inte behörig i tvister för vilka förvaltningsdomstolen är behörig. Detta rör tvister med förvaltningen (de offentliga myndigheterna). I det nederländska domstolsväsendet finns tre typer av allmänna domstolar på privaträttens område: distriktsdomstolar *(rechtbanken)*, appellationsdomstolar *(gerechtshoven)* och Högsta domstolen i Nederländerna *(Hoge Raad der Nederlanden)*.
Sedan den 1 april 2013 har Nederländerna varit indelat i tio domstolskretsar som var och en har sin egen domstol: elva domstolar som är behöriga på fyra områden. Dessutom finns det fyra appellationsdomstolar och en högsta domstol.
Organisatoriska enheter (”avdelningar”) har inrättats inom distriktsdomstolarna. Det rör sig om en underdistriktsinstans (*kanton*), en förvaltningsrättslig avdelning, en civilrättsavdelning och en straffrättsavdelning. Domstolen har sammansättningar med en ensamdomare och fullständiga

domarsammansättningar. En sammansättning med ensamdomare består av en enda domare. En fullständig sammansättning består av tre domare. Huvudprincipen är att underdistriktsmål, enkla mål och brådskande mål handläggs av ensamdomare. Även många familjemål handläggs av ensamdomare. Ett exempel på en sammansättning med ensamdomare är ungdomsdomstolen för vissa frågor som rör barn. Den fullständiga domarsammansättningen handlägger mer komplicerade mål.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Ett domstolsmål inleds normalt vid distriktsdomstolen, som är indelat i fyra avdelningar:
Civilrätt (medborgare mot medborgare).
Förvaltningsrätt (medborgare mot offentlig myndighet).
Straffrätt (överträdelser och brott).
Underdistriktsinstans (*kanton*).

Appellationsdomstolar

Den som inte är nöjd med en dom kan överklaga den. I brottmål och civilrättsliga mål överklagas domen till en av de fyra appellationsdomstolarna. Beroende på området kan överklagandet i förvaltningsärenden handläggas av
appellationsdomstolar *(gerechtshoven)*,
domstol som utgör sista instans i frågor som rör social trygghet *(Centrale Raad van Beroep)*,
förvaltningsdomstol som utgör sista instans i handels- och industrifrågor *(College van Beroep voor het Bedrijfsleven)*,
Riksrådet (avdelningen för förvaltningsrättsliga mål) *(Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak))*.

Högsta domstolen

Nederländernas högsta domstol är den högsta rättsliga myndigheten i Nederländerna på området för civil-, straff- och skatterätt. Högsta domstolen kan häva domar, särskilt från appellationsdomstolar (detta kallas kassation). Högsta domstolen har också ansvar för att bevara den rättsliga enhetligheten och för att styra den nederländska rättens utveckling.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

I Nederländerna finns det distriktsdomstolar i första instans. Ett beslut av en domstol i första instans kan överklagas vid appellationsdomstolen. Dessutom är ”relativ behörighet” viktigt i frågan om vilken av de tio distriktsdomstolarna som är behörig: t.ex. Amsterdams distriktsdomstol eller Leeuwardens distriktsdomstol – den geografiska behörigheten hos domstolen i den ort där målet handläggs.
För internationella mål, dvs. mål av gränsöverskridande karaktär, fastställs den lokala behörigheten enligt nederländsk rätt när det väl har fastställts att nederländsk domstol är behörig, såvida inte det i den bestämmelse enligt vilken den internationella behörigheten fastställs även anges vilken domstol som har lokal behörighet, i enlighet med artikel 5.1 eller 5.3 i Bryssel I-förordningen (rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område).

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Huvudregeln i förfaranden som inleds genom stämning i första instans är att domstolen i den ort där svaranden har sin hemvist är behörig (artikel 99 i civilprocesslagen *(Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)*). Om hemvisten i Nederländerna är okänd är domstolen där svaranden faktiskt uppehåller sig (i Nederländerna) behörig.
Vilken domstol i en domkrets som ska handlägga ett underdistriktsmål kan fastställas på grundval av bilagan till beslutet om subsidiära forum (domstolar) *(Besluit nevenvestigings en nevenzittingsplaatsen)* av den 10 december 2001 (http://www.overheid.nl/).
Reglerna för distriktsdomstolarnas lokala behörighet gäller i tillämpliga delar.
Huvudregeln i förfaranden som inleds genom framställning i första instans är att domstolen i den ort där käranden (eller en av kärandena eller en av de berörda parter som anges i framställningen) har sin hemvist är behörig (artikel 262 i civilprocesslagen). Om hemvisten i Nederländerna är okänd är domstolen där käranden faktiskt uppehåller sig (i Nederländerna) behörig. Om framställningen kombineras med ett förfarande som inleds genom stämning är även den domstol som prövar det sistnämnda behörig.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Reglerna i punkterna 2.2.2.1, 2.2.2.2 och 2.2.2.3 nedan avser främst förfaranden som inleds genom stämning.
I förfaranden som inleds genom framställning, då kärandens domstol i regel är behörig, gäller andra regler för framställningar om ändring av underhåll.
En framställning om ändring av en partners underhåll ska inges av käranden till domstolen i den ort där den underhållsskyldige har sin hemvist. En underhållsskyldig som vill inge en framställning om ändring ska inge ansökan till den distriktsdomstol där den underhållsberättigade har sin hemvist.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Med avseende på förfaranden som inleds genom stämning omfattar nederländsk processrätt en rad bestämmelser i vilka det fastställs att en domstol är behörig vid sidan av den behöriga domstolen enligt huvudregeln (domstolen för svarandens hemvist eller faktiska uppehållsort). Det är en alternativ behörighet. Käranden kan välja mellan domstolen enligt huvudregeln och domstolen enligt den alternativa regeln. I det följande anges alternativet genom användning av ordet ”även”.
I mål som inleds genom stämning är följande regler tillämpliga:
Anställnings-/arbetsförmedlingsmål
I anställnings-/arbetsförmedlingsmål är även domstolen för den ort där arbetet normalt utförs behörig (artikel 100 i civilprocesslagen).
Konsumentmål
I konsumentmål är även domstolen för konsumentens hemvist eller, om hemvist saknas, domstolen för den ort där konsumenten faktiskt uppehåller sig, behörig (artikel 101 i civilprocesslagen).
Skadestånd utanför avtalsförhållanden
Om saken rör skadestånd utanför avtalsförhållanden är även domstolen för den ort där den skadeståndsgrundande händelsen inträffade behörig (artikel 102 i civilprocesslagen).
Fast egendom
Om saken rör fast egendom är även den domstol behörig i vars domsområde egendomen eller det mesta av egendomen är belägen (artikel 103 i civilprocesslagen). Om saken rör bostadsuthyrning eller uthyrning av affärslokaler har den underdistriktsdomstol i vars domsområde den uthyrda egendomen eller det mesta av den är belägen exklusiv behörighet.
Arv
Om saken rör arv är även domstolen i den ort där den avlidne/avlidna hade sin sista hemvist behörig (artikel 104 i civilprocesslagen).
Juridiska personer

Om saken rör juridiska personer (t.ex. talan om upplösning av juridiska personer, ogiltighet eller giltighet av juridiska personers beslut, medlemmars eller delägares rättigheter och skyldigheter) är även domstolen för den juridiska personens eller bolagets hemvist eller verksamhetsställe behörig.

Konkurs, betalningsinställelse och skuldomläggning

Om saken rör tillämpningen av bestämmelser om konkurs, betalningsinställelse och skuldomläggning för fysiska personer är även den domstol till vilken tillsynsdomaren är knuten eller, om ingen tillsynsdomare har utsetts, den domstol som meddelade betalningsinställelsen, behörig (artikel 106 i civilprocesslagen). Konkurslagen *(Faillissementswet)* innehåller även särskilda regler om behörighet, och dessa har företräde framför behörighetsreglerna i civilprocesslagen.

Val av domstol

I sina avtal utser parterna ibland en annan domstol än den domstol som är behörig enligt lagens bestämmelser (artikel 108.1 i civilprocesslagen). Det finns undantag från denna valfrihet (artikel 108.2 i civilprocesslagen) i förhållande till konsumentfrågor, hyresfrågor och anställningskontrakt. I sådana fall undersöker domstolen om det finns en giltig klausul om val av domstol (artikel 110 i civilprocesslagen).

Kärandens hemvist

Om ingen behörig domstol kan utses i Nederländerna enligt ovanstående bestämmelser om lokal behörighet kan domstolen där käranden har sin hemvist undantagsvis vara behörig enligt artikel 109 i civilprocesslagen. Detta kan inträffa om en anställd vill stämma sin utländska arbetsgivare inför domstol i Nederländerna, och arbetet inte är knutet till en viss ort utan utförs över hela landet. Om en behörig domstol inte kan fastställas på det här sättet heller väcks talan vid distriktsdomstolen i Haag.

Följande är också värt att notera när det gäller äktenskapsskillnad:

Domstolens lokala behörighet regleras i artikel 262 i civilprocesslagen. Huvudregel: domstolen i den ort där käranden (eller en av kärandena eller en av de berörda parter som anges i framställningen) har sin hemvist är behörig, och om denna person inte har någon känd hemvist i Nederländerna är det domstolen i den ort där personen faktiskt uppehåller sig (i Nederländerna).

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Nederländsk processrätt innehåller vissa särskilda regler om lokal behörighet som avviker från huvudregeln. Den särskilda regeln måste tillämpas. I de särskilda fall som beskrivs nedan måste man välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden har sin hemvist.

Underåriga

Om saken rör en underårig är domstolen för hemvisten eller, om hemvist saknas i Nederländerna, för den ort där den underårige faktiskt uppehåller sig, behörig (artikel 265 i civilprocesslagen).

Detta är inte något alternativ, utan en särskild regel som ersätter huvudregeln. Det är inte domstolen där käranden har sin hemvist eller sin uppehållsort som är behörig (huvudregeln för förfaranden som inleds genom framställning), utan domstolen där den underårige har sin hemvist eller, om hemvist saknas i Nederländerna, där den underårige faktiskt uppehåller sig. Om denna regel inte leder till en bestämd domstol är distriktsdomstolen i Haag behörig.

Civilstånd

Om saken rör komplettering, registrering, upphävande eller ändring i folkbokföringen eller av bevis som ska registreras eller redan har registrerats i folkbokföringen är den domstol i vars domsområde beviset har registrerats eller ska registreras behörig (artikel 263 i civilprocesslagen). Om saken rör bevis som ska registreras eller redan har registrerats i folkbokföringen i kommunen Haag, i enlighet med bok 1 i civillagen *(Burgerlijk Wetboek)*, är distriktsdomstolen i Haag behörig.

Uthyrning av byggd fast egendom

Om saken rör uthyrning av byggd fast egendom eller delar därav är den domstol behörig i vars domsområde den uthyrda egendomen är belägen (artikel 264 i civilprocesslagen).

Förmynderskap för en vuxen, förvaltning av egendom, mentorskap

Om saken rör förmynderskap för en vuxen, förvaltning av egendom *för vuxna* och mentorskap är domstolen för hemvisten eller, om hemvist saknas i Nederländerna, för den ort där personen vars förmynderskap, egendomen eller mentorskap det rör faktiskt uppehåller sig, behörig (artikel 266 i civilprocesslagen).

Frånvarande eller saknade personer; dödsattest (artikel 267 i civilprocesslagen)

Om saken rör arv är domstolen i den ort där den avlidne/avlidna hade sin sista hemvist behörig (artikel 268.1 i civilprocesslagen).

Om saken rör frånvarande eller saknade personer är domstolen i den ort där den frånvarande eller saknade personen hade sin hemvist behörig. När det gäller dödsattest är distriktsdomstolen i Haag behörig (artikel 269 i civilprocesslagen). Artikel 269 i civilprocesslagen fungerar därför som ett skyddsnät.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Enligt artikel 108 i civilprocesslagen får parterna skriftligen välja domstol. Domstol kan endast väljas i förhållande till rättsliga förhållanden som parterna fritt kan bestämma över. I mål som rör allmän ordning är det därför inte möjligt att välja domstol. Exempel är vissa familjerättsliga ärenden samt mål som rör konkurs och betalningsinställelse. I underdistriktsmål finns begränsade möjligheter att välja domstol. Det är exempelvis inte möjligt att välja domstol för anspråk på upp till 25 000 euro (oavsett anspråkets karaktär).

Den domstol som är behörig på grundval av ett val av domstol har exklusiv behörighet. Parterna kan uttryckligen komma överens om att utesluta exklusiv behörighet.

Om saken rör äktenskapsskillnad (äktenskapsskillnad, hemskillnad, upplösning av registrerat partnerskap och upplösning av äktenskap efter hemskillnad) gäller den särskilda regel som föreskrivs i artikel 270.2 i civilprocesslagen. Enligt denna artikel hänskjuter domstolen utan lokal behörighet målet i allmänhet till den domstol som har lokal behörighet. Enligt artikel 270.2 i civilprocesslagen sker detta endast i mål om äktenskapsskillnad om svaranden (den make /maka mot vilken de rättsliga åtgärderna vidtas) bestrider domstolens behörighet. Ett underförstått val av domstol är möjligt om alla berörda parter som kallades också inställer sig i domstolen och inte invänder om att domstolen inte är behörig, eller om den andra maken/makan uteblir.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Enligt nederländsk processrätt finns det inga specialdomstolar.

Senaste uppdatering: 09/02/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Österrike

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Distriktsdomstolar (*Bezirksgerichte*) och regiondomstolar (*Landesgerichte*) fungerar i princip som första instans i tvistemål mellan privatpersoner och privatpersoner och företag. Utanför Wien är distriktsdomstolarna och regiondomstolarna även behöriga att pröva handelsrättsliga mål och regiondomstolarna

dessutom även arbetsrättsliga mål och socialmål. Endast Wien har en särskild distriktsdomstol för handelsrättsliga mål, en självständig handelsdomstol (*Handelsgericht*) samt en självständig domstol för arbetsrättsliga mål och socialmål (*Arbeits- und Sozialgericht*).
I faktabladet om domstolarnas organisation framgår uppdelningen av den materiella behörigheten mellan distriktsdomstolarna och regiondomstolarna samt mellan domstolar som handlägger handelsrättsliga mål och arbetsrättsliga mål och socialmål.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Det är i första hand ärendets art som avgör vilken domstol som är behörig att pröva ett mål och därefter det tvistiga beloppet. Prövning baserat på ärendets art har alltid företräde före prövning baserat på det tvistiga beloppet.
Distriktsdomstolarnas behörighet på grundval av ärendets art innefattar exempelvis de flesta familjerättsliga tvister eller hyrestvister. Regiondomstolarnas behörighet omfattar tvister enligt lagen om ansvar för atomskada (*Atomhaftpflichtgesetz*), lagen om tjänstemäns ansvar (*Amtshaftungsgesetz*), dataskyddslagen (*Datenschutzgesetz*) samt i konkurrens- och upphovsrättsmål. Distriktsdomstolarna är behöriga om värdet av fordran uppgår till högst 15 000 euro, med regionaldomstolarna är behöriga för värdet över 15 000 euro.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Alla har en lokal domstol, som bestäms av vederbörandes personliga anknytning till en viss domkrets. Enligt huvudregeln ska talan väckas vid svarandens hemmadomstol. En fysisk persons hemmadomstol är i regel domstolen på den ort där vederbörande är bosatt eller vanligen vistas. En person kan ha flera hemmadomstolar. En juridisk persons hemmadomstol är i normalfallet domstolen på den ort där personen i fråga har sitt säte.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I en del fall råder viss valfrihet, det vill säga talan kan väckas vid en annan domstol än svarandens hemmadomstol. Enbart på det civilrättsliga området finns det enligt de österrikiska bestämmelserna om behörig domstol tjugo olika domstolar som kan komma i fråga i mål om avtalsförpliktelser och förpliktelser enligt lag och olika sakrättsligt skyddade anspråk eller av processuella skäl. Det kan exempelvis vara domstolen på den ort där en förpliktelse ska uppfyllas, den domstol som anges på fakturan, domstolen på den ort där föremålet för tvisten finns, domstolen på den ort där en viss skada uppkommit eller den domstol till vilken en genstämning lämnas in. Detta sätt att fastställa behörig domstol kan i vissa avseenden avsevärt skilja sig från vad som gäller i EU-rätten eller i nationell rätt i andra medlemsstater.
Nedan anges exempel på domstolar som enligt österrikisk rätt är behöriga i följande fall:
För avtalsgrundade anspråk (utom tvister som grundar sig på anställningsavtal): talan om fastställande av om ett avtal föreligger eller ej, om fullgörande eller hävning av ett avtal och om skadestånd för underlåtelse att uppfylla avtalsförpliktelser kan väckas vid domstolen på den ort där svaranden ska fullgöra avtalet. En sådan överenskommelse måste dokumenteras skriftligen.
Underhållsskyldighet: se ”Underhåll – Österrike”.
Skadeståndsanspråk: tvister om skadestånd med anledning av att en eller flera personer dödats eller skadats eller med anledning av frihetsberövande eller sakskada kan även prövas av den domstol inom vars domkrets den skadegörande handlingen företogs eller skadan uppkom. Därtill kan skadeståndsanspråk i anledning av brott även göras gällande under det straffrättsliga förfarandet mot den åtalade (*Adhäsionsverfahren*).
För mål angående eller ansökningar om skilsmässa: se ”Skilsmässa – Österrike”.
Vårdnad av barn: se ”Föräldraansvar – Österrike”.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I vissa fall ska talan väckas vid en särskild domstol. I sådana fall är allmän behörighet eller behörighet enligt parternas val utesluten. När ingen avvikelse kan ske från den exklusiva behörigheten, ens genom att parterna i en särskild överenskommelse bestämmer vilken domstol som ska vara behörig, talar man om ” obligatorisk domstol” (*Zwangsgerichtsstand*). Regler om domstols exklusiva behörighet förekommer framför allt inom äktenskaps- och familjerätten. Exempel på domstolar med exklusiv behörighet är domstolar som handlägger tvister mellan äkta makar eller registrerade partner eller mål om arv och testamente. Obligatoriska är exempelvis domstolar som handlägger tvister rörande obligationer eller föreningsfrågor. Detta sätt att fastställa behörig domstol kan i vissa avseenden avsevärt skilja sig från vad som gäller i EU-rätten eller i nationell rätt i andra medlemsstater.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Om det inte finns någon obligatorisk domstol (se punkt 2.2.2.2 ovan) kan parterna uttryckligen komma överens om att låta pröva tvisten vid en eller flera specifika domstolar i första instans eller att undanta domstolar som annars skulle ha varit behöriga. Denna överenskommelse måste i så fall avse antingen en viss tvist eller tvister som har sitt upphov i en viss tvist eller ett visst rättsförhållande. För överenskommelser om vilken domstol som ska avgöra en tvist gäller inga formkrav, men om överenskommelsen skulle ifrågasättas i domstol krävs skriftlig dokumentation.
Parterna har således möjlighet att ändra den i lag föreskrivna behörigheten (materiell eller geografisk). En sådan överenskommelse kan ingås före rättegången, men också när rättegången inleds. I mål där regiondomstolen är behörig på grund av det omtvistade beloppets storlek kan parterna avtala om att den materiella behörigheten ska överföras till en distriktsdomstol. Detta gäller även mellan allmän domstol och handelsdomstol.
Den geografiska behörigheten kan ändras så länge detta inte är uttryckligen uteslutet. Talan måste väckas vid den domstol som anges, om det föreskrivs i lag att behörigheten inte får ändras. En ändring av den geografiska behörigheten är till exempel inte (eller endast i begränsad omfattning) möjlig i fall där behörigheten regleras av § 14 i KSchG (konsumentskyddslagen), § 83a och § 83b i JN (lagen om domstols behörighet), § 532 i ZPO (civilprocesslagen), § 9 i ASGG (lagen om arbets- och socialdomstolar), § 51 i EO (bestämmelserna om kompensation av inkomst) eller § 253 i IO (insolvenslagen).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Endast i Wien finns det särskilda domstolar som handlägger handelsrättsliga mål (*Bezirksgericht für Handelssachen, Handelsgericht Wien*) samt arbetsrättsliga mål och socialmål (*Arbeits- und Sozialgericht Wien*). I alla andra domkretsar handläggs handelsrättsliga mål samt arbetsrättsliga mål och socialmål vid de allmänna domstolarna. Reglerna om geografisk behörighet i handelsrättsliga mål samt i arbetsrättsliga mål och socialmål grundar sig på allmänna civilprocessrättsliga bestämmelser.

Senaste uppdatering: 05/06/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på pl av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.
Översättningen till en är dock redan färdig.

Vilket lands domstol är behörig? - Polen

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I Polen handläggs civilrättsliga mål av allmänna domstolar (*sądy powszechne*) och Högsta domstolen (*Sąd Najwyższy*) (se Domstolsväsen i medlemsstaterna – Polen), såvida de inte ligger under specialdomstolarnas behörighet.
Bestämmelser om domstols behörighet finns i civilprocesslagen (*Kodeks Postępowania Cywilnego*), i artiklarna 16–18 och artiklarna 27–46.
I distriktsdomstolarna (*sądy rejonowe*) prövas civilrättsliga mål av följande avdelningar:
Civilrätt.
Familjerätt och omyndiga (familjedomstolar, *sądy rodzinne*) – för familje- och förmyndarskapsmål, mål som rör förledande av ungdom och straffbara handlingar som begås av dem, mål som rör behandling av personer som är beroende av alkohol, narkotika eller psykotropa ämnen samt mål som, enligt annan lagstiftning, ligger under en förmyndarskapsdomstols behörighet.
Arbetsrätt och social trygghet (arbetsdomstolar, *sądy pracy*) – för arbetsrättsliga mål och socialförsäkringsmål.
Handel (handelsdomstolar, *sądy gospodarcze*) – för handelsrättsliga och civilrättsliga mål mellan företag som rör deras företagsverksamhet, mål som rör bolagsförhållanden, talan mot styrelsemedlemmar i bolag i samband med att styrelsemedlemmar har ingett falska förklaringar till det nationella domstolsregistret, talan mot företag på grund av ett beslut om att miljöskador ska upphöra, samt konkursmål.
Fastighetsregister – för förande av fastighetsregister och handläggning av andra civilrättsliga ärenden som rör förfaranden vid fastighetsregistret.
Regionala domstolar (*sądy okręgowe*) i Polen har motsvarande avdelningar, bortsett från fastighetsregisteravdelningen och avdelningen för familjerätt och omyndiga. Regionala domstolar i Polen har civilrättsliga familjeavdelningar som särskilt är behöriga att handlägga mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad och avslutande av hemskillnad, om annullering av äktenskap, om fastställande av äktenskap eller om förklaring om utländska domars verkställbarhet i familjemål.
Dessutom har den regionala domstolen i Warszawa följande ytterligare enheter som fungerar som avdelningar:
Konkurrens- och konsumentskyddsdomstol (*Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), som bl.a. handlägger mål om förhindrande av monopol och energitillsynsmål.
Domstol för EU:s varumärken och industriella formgivningar (*Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), som handlägger mål om intrång, hot om intrång som rör industriella formgivningar och varumärken, ogiltigförklaring av en EU-formgivning, upphörande eller ogiltigförklaring av ett varumärke samt effekterna av ett varumärkesintrång.
Den 1 januari 2010 utsågs dessutom distriktsdomstolen i Lublin till behörig domstol för handläggning av mål som ligger under andra distriktsdomstolars behörighet i ett elektroniskt förfarande genom betalningsföreläggande.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

I regel är distriktsdomstolarna behöriga i civilrättsliga mål i första instans. **Distriktsdomstolarna** (*sądy rejonowe*) är behöriga i alla mål utom mål som enligt lag (artiklarna 16 och 507 i civilprocesslagen) ska handläggas av regionala domstolar.
Regionala domstolar har förstainstansbehörighet i mål som anges i artikel 17 i civilprocesslagen, nämligen
1) mål om icke-egendomsrelaterade rättigheter och egendomsanspråk som knyts till dessa rättigheter, med undantag av mål om fastställande eller bestridande av föräldraskap samt mål om annullering av en faderskapsbekräftelse och om upplösning av adoption,
2) mål om upphovsrättsligt skydd och besläktade rättigheter, samt mål som rör uppfinningar, bruksmönster, industriella formgivningar, varumärken, geografiska beteckningar och integrerade kretsloppstopografier samt mål om skydd av andra immateriella rättigheter,
3) mål om anspråk enligt presslagen,
4) mål om äganderätt då tvisteföremålets värde överstiger 75 000 zloty, med undantag av underhållsmål, mål om innehavsintrång, mål om bodelning mellan makar, om anpassning av innehållet i ett fastighetsregister till faktisk rättsliga status, samt mål som prövas i ett elektroniskt förfarande genom betalningsföreläggande,
5) mål om meddelande av en dom i stället för ett beslut om att dela ett kooperativ,
6) mål om upphävande, annullering eller fastställande av icke-existensen av beslut i styrelser för juridiska personer eller organisatoriska enheter som inte är juridiska personer men som har ställning som juridisk person enligt lag,
7) mål om förhindrande och bekämpning av otillbörlig konkurrens,
8) mål om ersättning med anledning av skada på grund av en lagstridig slutlig dom.
9) för anspråk till följd av överträdelser av rättigheter som härrör från regelverket för personuppgiftsskydd.
Dessutom omfattar **regionala domstolars** behörighet exempelvis
1) mål om obehörighet,
2) mål om lösning av tvister som gäller verksamheten i statsägda företag: mellan företagets styrelse och företagets direktör, mellan företagets styrelse och dess grundare, och mellan företagets styrelse och dess tillsynsorgan,
3) mål om erkännande av utländska domar och om deras verkställbarhet (artikel 11481 och artikel 11511 i civilprocesslagen).
I mål om äganderätt måste käranden ange tvisteföremålets värde i käromålet, såvida inte tvisteföremålet är ett angivet penningbelopp.
I mål om penningfordringar är det specificerade penningbeloppet tvisteföremålets värde, även om fordran görs som alternativ till ett annat anspråk.
I andra egendomsmål måste käranden ange tvisteföremålets värde genom att ange penningbeloppet i käromålet, i enlighet med artiklarna 20–24 i civilprocesslagen.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Se punkt 2.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

I den polska civilprocesslagen skiljer man mellan fyra typer av domstolsbehörighet: allmän (artiklarna 27–30), alternativ (artiklarna 31–37), exklusiv (artiklarna 38–42) och speciell (artiklarna 43–46).
Den territoriella behörigheten beskrivs ingående i punkterna 2.2.1–2.2.3.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Allmän territoriell behörighet

Talan ska väckas vid en domstol i första instans med territoriell behörighet för svarandens hemvist (artikel 27 i civilprocesslagen).

I enlighet med artikel 25 i civillagen är en fysisk persons hemvist den stad där personen vistas med avsikt att vistas permanent. Om svaranden inte har sin hemvist i Polen fastställs den allmänna behörigheten enligt hans/hennes vistelseort. Om orten är okänd eller utanför Polen måste talan väckas i enlighet med svarandens senaste hemvist i Polen.
Talan mot staten ska väckas vid en domstol vars behörighet omfattar huvudkontoret för den organisatoriska enhet som tvisten rör. Om staten företräds av Republiken Polens riksåklagarämbete (*Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*) ska talan väckas vid en domstol vars behörighet omfattar huvudkontoret för den riksåklagaravdelning som har ansvar för den organisatoriska enhet som talan rör.
Talan mot andra juridiska personer och andra enheter som inte är fysiska personer ska väckas vid en domstol vars behörighet omfattar deras säte (artikel 30 i civilprocesslagen).

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Se punkt 2.2.2.1.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Alternativ territoriell behörighet gör det möjligt för käranden att i vissa fall välja domstol. Käranden kan då väcka talan vid en domstol med allmän behörighet eller vid en annan domstol som anges i artiklarna 32–371 i civilprocesslagen.
Alternativ territoriell behörighet föreskrivs i följande fall:
För underhållskrav och för fastställande av ett föräldra–barnförhållande och besläktade ärenden – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar rättsinnehavarens hemvist.
För ett egendomsanspråk mot ett företag – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar företagets huvudkontor eller filial, om anspråket är knutet till huvudkontorets eller filialens verksamhet. Detta gäller dock inte fall då riksåklagaren företräder staten enligt lag.
För fastställande av att det finns ett avtal, för fullgörande, avslutande eller upphävande av ett avtal samt för skadestånd på grund av att ett avtal inte har fullgjorts eller inte fullgjorts i tillräcklig grad – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar den ort där det berörda avtalet ska fullgöras. Vid tvivel ska det bekräftas genom en handling var avtalet fullgörs.
För en talan om skadestånd utanför avtalsförhållanden – talan får väckas vid en domstol vars territoriella behörighet omfattar den plats där den händelse som orsakade skadan inträffade.
För betalning av ett belopp för hantering av ett mål – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar den ort där det juridiska ombudet hanterade målet.
För ett anspråk som rör uthyrning av fast egendom (*najem* eller *dzierżawa*) – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar den ort där den fasta egendomen är belägen.
Mot en part som är förpliktad enligt ett skuldebrev eller en check – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar betalningsorten. Flera parter som är förpliktade enligt ett skuldebrev eller en check får stämmas gemensamt vid en domstol vars behörighet omfattar betalningsorten eller vid en domstol med allmän behörighet för skuldebrevets eller checkens acceptant eller utfärdare.
I arbetsrättsliga mål – talan får väckas vid en domstol vars territoriella behörighet omfattar den plats där arbetet utfördes eller skulle utföras, eller vid en domstol vars territoriella behörighet omfattar den ort där anställningsinrättningen är belägen (artikel 461.1 i civilprocesslagen).

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Att en domstol har **exklusiv behörighet** innebär att målet endast får handläggas av den domstol som anges i lagen. Exklusive behörighet föreskrivs i följande fall:
I fråga om äganderätt eller annan sakrätt i fast egendom, samt i fråga om innehav av fast egendom – talan kan endast väckas vid den domstol som har behörighet över den plats där den fasta egendomen är belägen. Om tvisteföremålet är ett servitut fastställs behörigheten med ledning av var den belastade egendomen är belägen.
I fråga om arvsrätt och laglott samt legat, instruktioner eller andra testamentariska förordnanden – talan kan endast väckas vid den domstol vars behörighet omfattar testatorns senaste stadigvarande bosättningsort, och om testatorns hemvist i Polen inte kan fastställas, vid den domstol vars behörighet omfattar den ort där arvet eller en del av arvet är belägen.
I fråga om medlemskap i kooperativ, partnerskap, bolag eller föreningar – talan får endast väckas vid den domstol som har behörighet över sätet.
I fråga om ett äktenskapsförhållande – talan får endast väckas vid den domstol vars territoriella behörighet omfattar den plats där makarna bodde senast, om åtminstone en av dem fortfarande har sin hemvist eller är stadigvarande bosatt inom detta domsområde. Utan en sådan grund är domstolen med exklusiv behörighet den domstol vars behörighet omfattar svarandens hemvist, och utan även denna grund – den domstol vars behörighet omfattar kärandens hemvist.
I fråga om ett föräldra–barnförhållande och ett förhållande mellan adoptant och adoptivbarn – talan får endast väckas vid den domstol vars behörighet omfattar kärandens hemvist, förutsatt att det inte finns några skäl att väcka talan enligt bestämmelserna om allmän behörighet.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Speciell behörighet innebär att annan domstol kan vara behörig i fall som anges i speciallagstiftning:
Käranden har beviljats rätten att välja domstol.
Om det är motiverat att flera domstolar är behöriga eller om talan väcks mot flera parter för vilka olika domstolar är behöriga enligt lagstiftningen om allmän behörighet. Samma gäller om den fasta egendom, vars belägenhet avgör vilken domstol som är behörig, är belägen i flera domsområden.
Båda parterna har beviljats rätten att välja domstol på grundval av en överenskommelse eller en gemensam begäran.
Parterna kan skriftligen komma överens om att inge en redan befintlig tvist, eller alla tvister som kan uppstå i framtiden i samband med ett visst rättsligt förhållande, till en domstol i första instans som saknar territoriell behörighet enligt lag. Den domstolen har då exklusiv behörighet, såvida inte parterna har kommit överens om något annat eller såvida inte käranden har lämnat in ett käromål i ett elektroniskt förfarande genom betalningsföreläggande. Parterna får genom en skriftlig överenskommelse även begränsa kärandens rätt att välja bland flera domstolar som är behöriga i sådana tvister.
Parterna får dock inte ändra en exklusiv behörighet.
Överenskommelser om domstols behörighet måste vara skriftliga. De kan ingå i en överenskommelse om materiell rätt (en behörighetsklausul) eller utgöra en separat överenskommelse.
I arbetsrättsliga mål och socialförsäkringsmål får den behöriga domstolen, på parternas gemensamma begäran, hänskjuta målet till en annan, motsvarande domstol som handlägger arbetsrättsliga mål och socialförsäkringsmål, om detta är motiverat av lämplighetsskäl.
Den behöriga domstolen utses av en högre domstol eller Högsta domstolen.
Om den behöriga domstolen inte kan handlägga målet eller vidta andra åtgärder på grund av ett hinder utser en högre domstol en annan domstol. Orsaken kan endast vara ett hinder som gör att målet inte kan handläggas, t.ex. uteslutning av en domare eller force majeure.
Högsta domstolen är skyldig att utse en domstol vid vilken talan ska väckas om den territoriella behörigheten inte kan fastställas i enlighet med lagen på grund av omständigheterna i målet (artikel 45 i civilprocesslagen).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Specialdomstolar är förvaltningsdomstolar (*sądy administracyjne*) och militärdomstolar (*sądy wojskowe*).

Militärdomstolarnas verksamhet regleras av lagen om militärdomstolars organisation (*Prawo o ustroju sądów wojskowych*) av den 21 augusti 1997. Dessa domstolar prövar i allmänhet brottmål inom Polens försvarsmakt. Andra mål får endast hänskjutas till dem genom en lag.

Förvaltningsdomstolarnas verksamhet regleras av lagen om förvaltningsdomstolars organisation (*Prawo o ustroju sądów administracyjnych*) av den 25 juli 2002. Förvaltningsdomstolar skipar rättvisa genom att övervaka verksamheten inom offentlig förvaltning samt genom att lösa behörighetstvister mellan lokala myndigheter och statliga myndigheter. Det kan inte uteslutas att en förvaltningsdomstol, som ett led i sina tillsynsskyldigheter med avseende på verksamheten inom offentlig förvaltning, i undantagsfall får avgöra ett civilrättsligt mål.

Senaste uppdatering: 08/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Översättningen till en pt är dock redan färdig.

Vilket lands domstol är behörig? - Portugal

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Svaren i detta faktablad avser endast allmänna domstolar (*tribunais comuns*) i Portugal. Utöver dessa finns även andra domstolar, t.ex. författningsdomstolen, förvaltningsdomstolar och revisionsdomstolen (*Tribunal de contas*). Det finns också fredsdomare (*Julgados de Paz*) och skiljedomstolar (*Tribunais arbitrais*).

För de allmänna domstolarna gäller att de är behöriga i ärenden som inte har tilldelats någon annan domstol.

Motsatsen till en specialdomstol är inte en vanlig tvistemålsdomstol. Motsatsen till en specialdomstol är en domstol med allmän behörighet. Valet mellan en specialdomstol (eller en avdelning, *juízo*, vid en specialdomstol) eller en allmän domstol (eller en avdelning vid en allmän domstol) beror på det aktuella ärendet och i vissa fall (se nedan) även på det värde som berörs.

Följande lagar gäller:

Lag nr 62/2013 av den 26 augusti 2013, vars senaste version är tillgänglig på http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1974&tabela=leis

Lag nr 49/2014 av den 27 mars 2014, vars senaste version är tillgänglig på http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=2075&tabela=leis&ficha=1&pagina=1&so_miolo=&

Förstainstansdomstolarna delas i regel in i domstolar med mer vidsträckt territoriell behörighet (*Tribunais de competência territorial alargada*) och distriktsdomstolar (*Tribunais de comarca*) (artikel 33 i lag nr 62/2013).

För att ta reda på vilken förstainstansdomstol du ska vända dig till måste du beakta följande.

Domstolarna med mer vidsträckt territoriell behörighet är specialdomstolar vars behörighet omfattar hela landet eller flera domkretsar. I Portugal finns följande domstolar med mer vidsträckt territoriell behörighet: sjörättsdomstolen (*Tribunal marítimo*), immaterialrättsdomstolen (*Tribunal da propriedade intellectual*) domstolen för konkurrens-, reglerings- och tillsynsärenden (*Tribunal da concorrência, regulação e supervisão*), straffdomstolen (*Tribunal de execução das penas*) och den centrala förundersökningsdomstolen (*Tribunal central de instrução criminal*) (artikel 83 i lag nr 62/2013).

Distriktsdomstolarna är indelade i avdelningar med särskild eller allmän behörighet och i lokala avdelningar (artikel 81 i lag nr 62/2013).

Samtliga centrala avdelningar är specialiserade avdelningar. De är uppdelade i centrala tvistemålsavdelningar, centrala brottmålsavdelningar, centrala förundersökningsavdelningar, centrala handelsavdelningar, centrala verkställighetsavdelningar, centrala familje- och ungdomsavdelningar och centrala arbetsavdelningar.

De lokala avdelningarna är uppdelade i lokala tvistemålsavdelningar, lokala brottmålsavdelningar, lokala avdelningar för ringa brott, lokala avdelningar med allmän behörighet och lokala näravdelningar.

Lokala näravdelningar fungerar som en gren av distriktsdomstolen. Deras uppgift är att ta emot handlingar i mål som redan har inletts vid avdelningar eller domstolar med behörighet i den domkretsen, tillhandahålla information, genomföra videokonferenser och ge stöd i processer. Inga mål prövas dock i en lokal näravdelning, och inga mål får i princip inledas vid en sådan avdelning (artikel 130.5 och 130.6 i lag nr 62/2013).

I vissa fall måste en rättsprocess inledas och prövas av andra myndigheter än domstolar. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet hänskjuts processen i olika skeden till den behöriga domstolen, t.ex. om vissa beslut bestrids, överklagas eller behöver godkännas. Detta är fallet i följande förfaranden:

Vräkningsförfaranden inleds på elektronisk väg vid det nationella kontoret för hyresfrågor (*Balcão Nacional do Arrendamento*) i Porto, vars behörighet omfattar hela Portugal. Följ länken här.

Ansökningar om betalningsförelägganden för att driva in en skuld inges elektroniskt till det nationella kontoret för betalningsförelägganden (*Balcão Nacional de Injunções*) i Porto, vars behörighet omfattar hela landet. Följ länken här.

Bouppteckningsförrättning (*processo de inventário*) måste i vissa fall begäras hos domstol; i andra fall kan bouppteckning påbörjas antingen via domstol eller via ett notariekontor.

Det åligger den allmänna åklagaren vid behörig domstol att besluta om ansökningar om undantag från kravet på samtycke (om ansökan rör en persons avsaknad av rättskapacitet eller utevaro), tillåtelse för den oförmögna personens juridiska ombud att vidta åtgärder, tillåtelse att avyttra eller inteckna den frånvarande personens tillgångar, bekräftelse av åtgärder som vidtagits av den oförmögna personens företrädare och uppmaning till det juridiska ombudet att yttra sig om huruvida gåvor till den oförmögna personen kommer att tas emot eller nekas.

Förfaranden vars syfte är att nå en överenskommelse mellan parterna måste inledas vid ett folkbokföringskontor i ärenden som rör underhåll av vuxna eller myndiga barn, underhåll av underåriga barn när föräldrarna är överens, tilldelning av familjens bostad, upphävande av rätten att använda den andra makens efternamn, tillåtelse att använda den tidigare makens efternamn, hemskillnad och äktenskapsskillnad genom ömsesidigt medgivande (med eller utan gemensam egendom), omvandling av hemskillnad och bodelning till äktenskapsskillnad samt reglering eller ändring av regleringen av föräldraansvar gentemot underåriga barn.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

I svaret på denna fråga förstås med lokala tvistemålsdomstolar de lokala tvistemålsavdelningarna med allmän behörighet vid distriktsdomstolarna. Dessa domstolar är behöriga att pröva alla mål som inte uttryckligen omfattas av någon annan avdelnings eller specialdomstols behörighet. De är också behöriga när värdet i målet är lågt.

I följande fall bör du därför vända dig till den lokala tvistemålsavdelningen eller, om en sådan saknas, till den lokala avdelningen med allmän behörighet vid distriktsdomstolen:

Fastställelsetalan i ett vanligt tvistemål där tvisteföremålets värde är högst 50 000 euro.

Mål som inte tilldelats andra avdelningar eller domstolar med mer vidsträckt behörighet.
Verkställighetsförfaranden, om det inte finns någon verkställighetsavdelning eller annan behörig specialiserad avdelning eller domstol.
Brådskande åtgärder som rör förmyndarskap, förmyndarskap i utbildningssyfte och skydd av underåriga. Detta gäller även om det finns en familje- och ungdomsdomstol med behörighet att vidta sådana åtgärder, men denna ligger i en annan kommun.
Fullmakter, skrivelser, underrättelser och meddelanden som måste följas på lokal nivå på begäran av andra domstolar eller behöriga myndigheter.
Andra ärenden som föreskrivs i lag.
Överklaganden av beslut från hamnkaptenen i samband med administrativa sjöfartsförseelser och en fastställelsetalan i ett vanligt tvistemål till ett värde av högst 50 000 euro som omfattas av sjörättsdomstolens materiella behörighet, i domkretsar som inte omfattas av sjörättsdomstolens territoriella behörighet.
Småmål enligt förordning (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007.
För att ta reda på om du ska vända dig till den lokala tvistemålsavdelningen eller den lokala avdelningen med allmän behörighet, se även svaret på fråga 3: *Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?*.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Enligt de bestämmelser som styr behörighetshierarkin delas domstolar upp i förstainstansdomstolar, appellationsdomstolar (*Tribunais da Relação*) (eller domstolar i andra instans) och högsta domstolen (*Supremo Tribunal de Justiça*), som är sista rättsinstans (artikel 42 i lag nr 62/2013).
I lagen föreskrivs i vilka mål rätten att inge ett överklagande beror på domstolens gräns för tvisteföremålets värde:
Appellationsdomstolarnas gräns går vid 30 000 euro.
Förstainstansdomstolarnas (*Tribunais de primeira instância*) gräns går vid 5 000 euro (de värden som gällde vid den senaste uppdateringen av faktabladet).
Huvudregeln är att högsta domstolen prövar överklaganden vars värde överstiger appellationsdomstolarnas gräns och appellationsdomstolarna prövar överklaganden vars värde överstiger förstainstansdomstolarnas gräns (artikel 44 i lag nr 62/2013).
Varje talan måste först väckas och prövas i en förstainstansdomstol. Förstainstansdomstolar är dessutom behöriga att pröva överklaganden av beslut som fattats av notarier och registratorer och andra beslut som föreskrivs i lag. För att fastställa vilken förstainstansdomstol som är behörig måste behörighetsreglerna tillämpas i förhållande till sakfrågan, värdet och det geografiska området. Nedan redogörs närmare för dessa regler.
Appellationsdomstolar prövar i princip endast överklaganden av avgöranden som meddelats av förstainstansdomstolar. I undantagsfall har de enligt lag behörighet att pröva vissa mål i första instans. Appellationsdomstolar prövar även behörighetskonflikter mellan förstainstansdomstolar och klagomål mot beslut som meddelats i första instans samt granskar utländska domar på privaträttens område.
Högsta domstolen prövar överklaganden av avgöranden som meddelats av appellationsdomstolar. I vissa fall som föreskrivs i lag prövar högsta domstolen överklaganden av domar från förstainstansdomstolar. I undantagsfall har de enligt lag behörighet att pröva vissa mål som första och sista instans. Högsta domstolen prövar även mål som rör behörighetskonflikter mellan appellationsdomstolar och särskilda rättsmedel i syfte att standardisera rättspraxis.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

Förstainstansdomstolar

I Portugal finns 23 distriktsdomstolar (*tribunais judiciais de comarca*):
Distriktsdomstolen i Azorerna
Distriktsdomstolen i Aveiro
Distriktsdomstolen i Beja
Distriktsdomstolen i Braga
Distriktsdomstolen i Bragança
Distriktsdomstolen i Castelo Branco
Distriktsdomstolen i Coimbra
Distriktsdomstolen i Évora
Distriktsdomstolen i Faro
Distriktsdomstolen i Guarda
Distriktsdomstolen i Leiria
Distriktsdomstolen i Lissabon
Distriktsdomstolen i norra Lissabon
Distriktsdomstolen i västra Lissabon
Distriktsdomstolen i Madeira
Distriktsdomstolen i Portalegre
Distriktsdomstolen i Porto
Distriktsdomstolen i östra Porto
Distriktsdomstolen i Santarém
Distriktsdomstolen i Setúbal
Distriktsdomstolen i Viana do Castelo
Distriktsdomstolen i Vila Real
Distriktsdomstolen i Viseu
(Artikel 33 i lag nr 62/2013).
Utöver dessa domstolar finns det domstolar med mer vidsträckt territoriell behörighet, varav följande tre domstolar även har behörighet på privaträttens område:
Sjörättsdomstolen (*Tribunal Marítimo*).
Immaterialrättsdomstolen (*Tribunal da Propriedade Intelectual*).
Domstolen för konkurrens-, reglerings- och tillsynsärenden (*Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão*).
(Artikel 83 i lag nr 62/2013).

Appellationsdomstolar

I andra instans finns fem appellationsdomstolar som är namngivna efter den kommun som de är belägna i:
Appellationsdomstolen i Lissabon
Appellationsdomstolen i Porto
Appellationsdomstolen i Coimbra
Appellationsdomstolen i Évora

Appellationsdomstolen i Guimarães
(Bilaga I enligt artikel 32.1 i lag nr 62/2013).

Sista instans

Högsta domstolen, belägen i Lissabon.
(Artikel 31 i lag nr 62/2013).
Högsta domstolen har behörighet i hela Portugal. Appellationsdomstolar och förstainstansdomstolar har behörighet i sina domkretsar, vilka definieras i lagen om organisationen av rättssystemet (lag nr 62/2013 av den 26 augusti 2013). För att ta reda på om domstolen i stad A eller stad B är behörig är det nödvändigt att konsultera bilagorna I, II och III i ovannämnda lag om organisationen av rättssystemet.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Fysiska personer

Domstolen på den ort där svaranden har sin hemvist är behörig om inte annat föreskrivs i en särskild lagbestämmelse eller i nedanstående regler (artikel 80 i civilprocesslagen):
Om den svarande saknar stadigvarande hemvist, det råder osäkerhet härom eller den svarande är frånvarande, är domstolen på den ort där käranden har sin hemvist behörig.
Tillfälligt eller permanent beslagtagande av en frånvarande persons tillgångar begärs vid domstol på den ort där den personen senast hade sin hemvist i Portugal.
Om svaranden har sin hemvist och vistelseort i ett annat land är domstolen på den ort där svaranden befinner sig behörig.
Om svaranden inte befinner sig i Portugal är domstolen på kärandens hemvistort behörig. Om även kärandens hemvistort är belägen i utlandet är domstolen i Lissabon behörig.

Juridiska personer och företag

Om den svarande är staten i mål där domstolen på svarandens hemvistort skulle vara behörig, blir domstolen på kärandens hemvistort behörig (artikel 81 i civilprocesslagen).
Om den svarande är en annan juridisk person eller ett företag, är domstolen på den ort där dess huvudkontor, filial, agentur, dotterbolag, kontor eller representation finns behörig, beroende på vem talan förs mot.
Talan mot utländska juridiska personer eller företag med filial, agentur, dotterbolag, kontor eller representation i Portugal får dock handläggas vid domstolen på den ort där dessa är belägna, även om talan riktas mot huvudkontoret.

Flera svaranden och kumulativa ansökningar (artikel 82 i civilprocesslagen)

När det finns mer än en svarande i samma mål måste alla stämmas inför domstolen på den ort där merparten av dem har hemvist. Om antalet svaranden på olika hemvistorter är lika många får käranden välja domstolen på en ort där någon av svarandena har hemvist.
Om käranden inger flera ansökningar där flera olika domstolar har territoriell behörighet får käranden väcka talan vid vilken som helst av dessa domstolar. Enda undantaget från denna regel är om domstolen på eget initiativ gör bedömningen att den saknar behörighet att pröva någon av ansökningarna, på grund av den geografiska räckvidden, värdet eller ett avtal. Om domstolen avvisar detta mål måste talan väckas vid den domstol som har behörighet att pröva en sådan ansökan. Detta händer t.ex. i vissa fall där behörigheten att pröva en av ansökningarna beror på fastighetssituationen eller den ort där skyldigheten fullgörs. Detsamma gäller mål som rör en skyddsåtgärd (*providência cautelar*) eller förebyggande åtgärder (*diligência antecipada*) och mål där domarna eller nära anhöriga till dessa är parter, vissa verkställighetsförfaranden, mål som måste förenas med andra mål, mål där svaranden inte delges en stämning före beslutet eller mål där domstolen saknar behörighet på grund av det värde som berörs.
Vid flera ansökningar, vilket inbegriper ett beroendeförhållande eller att vissa ansökningar är subsidiära, måste talan väckas vid den domstol som är behörig att pröva huvudansökan.

Mål där en av parterna är en domare, en domares make eller en nära anhörig till domaren (artikel 84 i civilprocesslagen)

Vid mål som rör en domare, en domares make, någon av domarens släktingar i nedstigande eller uppstigande led eller en person som domaren har ett samboförhållande med och om en talan i ett sådant mål måste väckas i den domkrets där domaren arbetar, är behörig domstol domstolen i den domkrets som ligger närmast domarens domkrets.
Om talan väcks i den domkrets där den diskvalificerade domaren arbetar, eller om en sådan domare placeras där och målet redan pågår, hänskjuts målet till närmaste domkrets.
Ovannämnda regler gäller inte domkretsar där det finns fler än en domare. I så fall ges målet till en annan domare i samma domkrets.

Prövning av överklaganden

Överklaganden ska inges till den domstol i domstolshierarkin som befinner sig omedelbart över den domstol vid vilken avgörandet meddelades (artikel 83 i civilprocesslagen).

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Följande är ett gemensamt svar på dessa tre frågor.

Behörighet som följer av var tillgångarna är belägna

Följande tvister ska handläggas vid domstolen på den ort där egendomen befinner sig: tvister rörande sakrätt i och nyttjanderätt till fast egendom, bodelning, avhysning, förköpsrätt och utmätning av fast egendom, samt nyfinansiering, utbyte, minskning eller dödning av inteckningar.
Tvister om nyfinansiering, utbyte, minskning eller dödning av inteckningar i fartyg eller luftfartyg handläggs dock av domstolen på den ort där dessa är registrerade. Om inteckningen omfattar fartyg eller luftfartyg som är registrerade i olika domkretsar, får käranden välja en av dessa.
Tvister som rör en samling lös egendom tillhörande en och samma person och avsedd för ett och samma ändamål, eller lös och fast egendom, eller fast egendom belägen i olika domkretsar, handläggs av domstolen på den ort där den fasta egendom med högst värde befinner sig. För detta ändamål används värden från fastighetsregistret. Om den fasta egendomen är belägen i mer än en domkrets kan käranden väcka talan vid vilken som helst av dessa (artikel 70 i civilprocesslagen).

Behörighet som följer av fullgörandet av en skyldighet

Om talan rör fullgörandet av en skyldighet, ersättning för underlåtenhet att fullgöra en skyldighet eller bristande fullgörande eller hävning av ett avtal på grund av att skyldigheter inte har fullgjorts, ska talan väckas vid domstolen på den ort där svaranden har hemvist.
Borgenären kan välja domstolen på den ort där skyldigheten skulle ha fullgjorts om svaranden är en juridisk person eller om borgenären har sin hemvist i Lissabons eller Portos storstadsområden och svaranden är bosatt i samma storstadsområde.
I mål om civilrättsligt ansvar i samband med olagliga handlingar eller risker är domstolen där handlingen begicks behörig (artikel 71 i civilprocesslagen).

Äktenskapsskillnad och hemskillnad

Domstolen på den ort där käranden har sin hemvist eller uppehåller sig är behörig för äktenskapsskillnad och hemskillnad (artikel 72 i civilprocesslagen).

Talan om betalning av arvoden

För betalning av arvoden för juridiska ombud eller sakkunniga och för att driva in pengar som betalats i förskott till klienten är domstolen på den ort där tjänsten tillhandahölls behörig. Mål som rör betalning av arvoden förenas med det mål som den tillhandahållna tjänsten avsåg.

Om tjänsten började tillhandahållas vid appellationsdomstolen eller högsta domstolen ska målet om betalning av arvoden prövas vid distriktsdomstolen på gäldenärens hemvistort (artikel 73 i civilprocesslagen).

Fastställande och fördelning av skador vid gemensamt haveri

Vid gemensamt haveri är domstolen i den hamn där lasten har eller skulle ha levererats behörig att fastställa och fördela skadorna (artikel 74 i civilprocesslagen).

Förlust och skada till följd av en fartygskollision

En talan om skadestånd till följd av sammanstötning mellan fartyg kan väckas vid domstolen på olycksplatsen, på den ort där ägaren till det fartyg som kolliderade med det andra fartyget har sin hemvist, på den ort där detta fartyg är baserat eller befinner sig eller på orten för den första hamn som det påseglade fartyget anlöpte (artikel 75 i civilprocesslagen).

Belöningar i samband med räddningsaktioner eller hjälp till fartyg

Ansökningar om belöningar för räddningsaktioner eller hjälp till fartyg får inges till domstolen på den ort där händelsen inträffade, där ägaren till de föremål som räddats är bosatt eller där det bärgade skeppet är registrerat eller befinner sig (artikel 76 i civilprocesslagen).

Annullering av panträtt i fartyg

En talan om att ett fartyg som förvärvats kostnadsfritt eller mot vederlag ska förklaras vara fritt från panträtt handläggs av domstolen i den hamn där fartyget var förtöjt när det förvärvades (artikel 77 i civilprocesslagen).

Interimistiska åtgärder och förberedande åtgärder

Ansökningar om utmätning och beslagtagande av varor får göras till den domstol vid vilken motsvarande talan ska väckas, eller på den ort där tillgångarna finns eller, om tillgångarna finns i olika domkretsar, i någon av dessa.

För en skyddsåtgärd som syftar till att omedelbart stoppa nya byggnadsarbeten (*embargo de obra nova*) är domstolen på den ort där byggnadsarbetena ska utföras behörig.

Vid andra interimistiska åtgärder är den domstol där talan ska väckas behörig.

De förberedande åtgärder som vidtas i bevisupptagningssyfte handläggs av domstolen på den ort där de ska vidtas.

Ansökningar om interimistiska åtgärder och förberedande åtgärder i bevisupptagningssyfte förenas med motsvarande talan och överförs vid behov till den domstol vid vilken talan väcktes (artikel 78 i civilprocesslagen).

Delgivning

Ansökan om delgivning inges till domstolen på den ort där den person som ska delges är bosatt (artikel 79 i civilprocesslagen).

Verkställighet (artikel 89 i civilprocesslagen)

Huvudregeln är att domstolen på den ort där gäldenären har hemvist är behörig att vidta verkställighetsåtgärder om inte annat föreskrivs i en särskild lagbestämmelse eller i nedanstående regler.

Den part som ansöker om verkställighet kan välja domstolen på den ort där skyldigheten ska fullgöras om motparten är en juridisk person eller om den part som ansöker om verkställighet har sin hemvist i Lissabons eller Portos storstadsområden och motparten är bosatt i samma storstadsområde.

Om verkställighetsförfarandet avser återlämnandet av varor eller en skuld med realsäkerhet är domstolen på den ort där föremålet finns respektive den ort där de intecknade tillgångarna finns behörig.

När verkställighetsförfarandet ska handläggas vid domstolen på den ort där motparten har sin hemvist, och motparten inte har hemvist i Portugal men har tillgångar där, är domstolen på den ort där tillgångarna finns behörig för verkställighetsförfarandet.

Domstolen på den ort där tillgångarna finns är också behörig när verkställighetsförfarandet måste genomföras i en portugisisk domstol eftersom det rör giltigheten hos bildandet/avvecklingen av företag/andra juridiska personer med säte i Portugal, eller giltigheten hos beslut som fattats av deras organ, och ingen av de situationer som anges i föregående eller följande bestämmelser för verkställighetsförfaranden föreligger.

I mål som rör flera verkställighetsförfaranden som omfattas av olika domstolars territoriella behörighet, är domstolen på motpartens hemvistort behörig.

Vid verkställighet av ett beslut från en portugisisk domstol görs verkställighetsansökan som ett led i det förfarande i vilket avgörandet meddelades och registreras i samma ärendeakt. Om målet senare överklagas ingår verkställigheten i den bestyrkta kopian. När en specialiserad avdelning är behörig att vidta verkställighetsåtgärder måste en kopia av domen, den ansökan som inledde verkställighetsförfarandet och åtföljande handlingar så snabbt som möjligt skickas till denna specialiserade avdelning.

Om avgörandet meddelades av skiljedomare i ett skiljeförfarande i Portugal är distriktsdomstolen på den ort där skiljeförfarandet ägde rum behörig att vidta verkställighetsåtgärder (artikel 85 i civilprocesslagen).

Om ett överklagande har ingetts till appellationsdomstolen eller högsta domstolen är domstolen på motpartens hemvistort behörig. Om motparten är en domare eller en nära anhörig till domaren gäller reglerna under rubriken *Mål där en av parterna är en domare, en domares make eller en nära anhörig till domaren*. Under alla omständigheter skickas ärendeakten om fastställelsetalan eller en kopia av denna till behörig domstol för verkställighet (artikel 86 i civilprocesslagen).

Vid verkställighetsförfaranden som rör kostnader, böter eller ersättning som ska betalas till följd av okynnesprocess är domstolen där förfarandet ledde till meddelande om penningkrav eller uppgörelse behörig. Verkställighetsförfaranden som rör kostnader, böter eller ersättning förenas med motsvarande mål. När beslutet om att betala kostnader, böter eller ersättning har meddelats av en appellationsdomstol eller högsta domstolen äger verkställighetsförfarandet rum i den förstainstansdomstol som är behörig i det område där förfarandet ägde rum (artiklarna 87 och 88 i civilprocesslagen).

För verkställighet baserad på en utländsk dom är domstolen på svarandens hemvistort behörig (artikel 86, *i enlighet med* artikel 90 i civilprocesslagen).

För ett europeiskt betalningsföreläggande (förordning (EG) nr 1896/2006 av den 12 december 2006, ändrad genom förordning (EU) 2015/2421) är den första tvistemålsavdelningen vid den centrala distriktsdomstolen i Porto behörig.

Arbetsrätt

Huvudregeln är att talan ska väckas vid domstolen på den ort där svaranden har hemvist. Arbetsgivare, försäkringsgivare och socialförsäkringsinstitutioner anses också ha hemvist på den ort där de har filial, agentur, kontor eller representation (artikel 13 i lagen om arbetsdomstolar).

En talan avseende ett anställningsavtal som väckts av en arbetstagare mot en arbetsgivare handläggs av domstolen på den ort där arbetet utförs eller där arbetstagaren har sin hemvist.

Om det finns flera kärande är domstolen på var och en av de orter där arbetet utförs eller kärandena har hemvist behörig.

Om arbetet utförs på mer än en ort kan talan avseende anställningsavtalet väckas vid en domstol på någon av dessa orter (artikel 14 i lagen om arbetsdomstolar).

Vid tvister om arbetsrelaterade sjukdomar och olycksfall måste talan väckas vid domstolen på den ort där de inträffade eller på den ort där den skadelidande senast arbetade i en tjänst som kan ha orsakat skadan.
Om skadan inträffar utomlands måste tvisten handläggas i Portugal av domstolen på den ort där den skadelidande har sin hemvist.
Om det finns flera förmånstagare är det domstolen på den ort där majoriteten av sökandena har sin hemvist som är behörig. Om lika många sökande har sin hemvist i de olika områdena är behörig domstol domstolen på den ort där den första person som ingav ansökan har sin hemvist.
Om den skadelidande, den sjuke eller förmånstagaren **är registrerad som sjöman eller medlem av en flygbesättning, och olyckan inträffade under en resa eller sjukdomen konstaterades under en resa**, är det domstolen på den första ort på nationellt territorium där fartyget eller luftfartyget anlände eller där fartyget eller luftfartyget är registrerat som är behörig (artikel 15 i lagen om arbetsdomstolar).
Vid kollektiv uppsägning ska talan om förlikning och ogiltighet handläggas av domstolen på den ort där arbetsplatsen är belägen.
Om uppsägningen berör arbetstagare på olika arbetsplatser är det domstolen på den ort där arbetsplatsen med störst antal uppsagda arbetstagare är belägen som är behörig (artikel 16 i lagen om arbetsdomstolar).

Insolvens

Vid insolvensförfaranden är behörig domstol, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, domstolen på den ort där gäldenären har sitt säte eller sin hemvist eller den ort där testatorn har sitt säte eller sin hemvist på dödsdagen.
Domstolen på den plats där gäldenären har sina huvudsakliga intressen är också behörig. Med platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen avses den plats där denna vanligtvis sköter sådana intressen på ett sätt som är vanligt förekommande, vilket kan bekräftas av tredje man (artikel 16 i lagen om insolvens och företagsrekonstruktion).
Offentliggörande och registrering i ett offentligt register av ett utländskt beslut om att inleda ett insolvensförfarande i enlighet med artiklarna 21 och 22 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 begärs vid den portugisiska domstolen i det område där gäldenärens driftställe är beläget. När gäldenären inte har något driftställe i Portugal ska begäran göras till handelsavdelningen i Lissabon, om det rör sig om ett företags konkursbo. Om det inte rör sig om ett företags konkursbo är tvistemålsavdelningen i Lissabon behörig.
Ovannämnda behörighetsregel gäller **erkännandet av insolvensförklaringen i ett utländskt ärende** (artikel 288 i lagen om insolvens och företagsrekonstruktion).

Bouppteckning

För behörighet vid bouppteckningsförrättning, se faktabladet om arv.

Underhåll till vuxna och underåriga och fastställande av föräldraansvar

För behörighet vid en fastställelsetalan om underhållsbidrag till vuxna och underåriga, indrivning av underhåll och mål om fastställande av föräldraansvar, se faktabladet om underhåll.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Ja, inom vissa gränser.
I nationella ärenden kan parterna uttryckligen avtala att avvika från reglerna om territoriell behörighet. Detta kallas **avtalad behörighet** (*competência convencional*) (artikel 95 i civilprocesslagen).
Avtalad behörighet får inte fastställas i mål där domstolen på eget initiativ kan förklara att den saknar territoriell behörighet. Så är exempelvis fallet där domstolens behörighet beror på var en fast egendom är belägen eller platsen där en skyldighet ska fullgöras, eller om målet rör ett beslut om säkerhetsåtgärder eller förberedande åtgärder. Detsamma gäller mål där parterna är domare eller nära anhöriga till dessa, vissa verkställighetsförfaranden, mål som måste förenas med andra mål och mål där svaranden inte delges en stämning före beslutet. I dessa fall kan man inte avvika från den territoriella behörigheten genom avtal.
Parterna får aldrig avvika från behörighetsregler som gäller sakfrågan, hierarkin och tvisteföremålets värde.
Om avtalad behörighet tillåts är denna lika obligatorisk som lagstadgad behörighet. Ett sådant avtal måste uppfylla de formella kraven på ett avtal, dvs. källan till skyldigheten. Under alla omständigheter måste avtalet vara skriftligt, ange vilka frågor som berörs och kriterierna för att fastställa den domstol som är behörig.
På internationell nivå kan parterna själva bestämma vilken domstol som ska vara behörig att avgöra en viss tvist, eller tvister som kan uppkomma till följd av en rättslig förbindelse, under förutsättning att den aktuella förbindelsen har anknytning till mer än en rättsordning. Dessa mål kallas **privata avtal om tilldelning av behörighet** (*pactos privativos e atributivos de jurisdição*) (artikel 94 i civilprocesslagen).
Ett sådant avtal kan omfatta exklusiv behörighet, eller alternativ behörighet vid sidan av de portugisiska domstolarnas behörighet om sådan föreligger. I tveksamma fall anses exklusiv behörighet föreligga.
Valet av behörig domstol är endast giltigt om följande villkor är uppfyllda:
Tvisten rör överlåtbara rättigheter.
Valet är tillåtet enligt lagstiftningen i det land där den utsedda domstolen finns.
Valet motiveras av ett seriöst intresse hos båda parterna eller en av parterna, om det inte medför allvarliga olägenheter för den andra parten.
Saken faller utanför de portugisiska domstolarnas exklusiva behörighet.
Valet av domstol är resultatet av ett skriftligt avtal eller en skriftlig bekräftelse på ett avtal, i vilket det uttryckligen måste anges vilken domstol som är behörig.
Både vid avtalad behörighet (på nationell nivå) och privata avtal om tilldelning av behörighet (på internationell nivå) betraktas som skriftligt avtal alla dokument som har undertecknats av parterna eller resulterar från en korrespondens, telex, telegram eller andra kommunikationsmedel som det finns skriftligt bevis på, oavsett om dokumentet innehåller själva avtalet eller endast en hänvisning till ett dokument innehållande avtalet.
I arbetsdomstolar är sådana avtal eller klausuler ogiltiga som utesluter territoriell behörighet som tilldelats enligt lag (artikel 19 i lagen om arbetsdomstolar).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Som redan påpekats utgörs de specialiserade förstainstansdomstolarna i Portugal av de centrala avdelningarna vid varje distriktsdomstol, de lokala tvistemålsavdelningarna och domstolar med mer vidsträckt behörighet.
Nedan redogörs för varje domstols materiella behörighet. Beroende på vad tvisten gäller vet du på så sätt vilken domstol du ska vända dig till. Som redan förklarats inleds ett mål i regel vid förstainstansdomstolarna och hänskjuts endast till överrätterna om det överklagas.

Centrala tvistemålsavdelningar (artikel 117 i lag nr 62/2013)

Fastställelsetalan i ett vanligt tvistemål där tvisteföremålets värde överstiger 50 000 euro.
Civilrättsliga verkställighetsförfaranden där tvisteföremålets värde överstiger 50 000 euro i domkretsar som inte omfattas av en annan avdelnings eller domstols behörighet.
Förfaranden för interimistiska åtgärder beträffande åtgärder som omfattas av avdelningens behörighet.
Åtgärder, verkställighetsförfaranden och interimistiska åtgärder som omfattas av handelsavdelningens behörighet i de domkretsar där det inte finns någon sådan handelsavdelning.

Pågående mål i lokala avdelningar där tvisteföremålets värde har ändrats till ett belopp som är lika med eller högre än 50 001 euro.
Förfaranden som rör skydd av en underårig utanför de områden som omfattas av familje- och ungdomsdomstolarnas behörighet.
Fastställelsetalan i ett vanligt tvistemål när tvistemålets värde är högst 50 001 euro och målet omfattas av sjörättsdomstolens materiella behörighet, i domkretsar som inte omfattas av sjörättsdomstolens territoriella behörighet.

Centrala familje- och ungdomsavdelningar

(Personers civilstånd och familjesituation) (artikel 122 i lag nr 62/2013)
Rättsvårdsärenden mellan makar.
Rättsvårdsärenden vid samboförhållanden eller beträffande personer som lever tillsammans i ett gemensamt hushåll.
Mål som rör hemskillnad och äktenskapsskillnad.
Talan om ogiltigförklaring eller annullering av ett civiläktenskap.
En makas försäkran i god tro vid ogiltigförklaring av ett äktenskap som ingåtts i god tro (s.k. putativt äktenskap).
Mål om verkställighet av underhållsbidrag mellan makar och tidigare makar.
Andra mål som rör personers civilstånd och familjesituation.
Mål som omfattas av domstolsbehörighet vid bouppteckningar som inletts till följd av hemskillnad, äktenskapsskillnad, ogiltigförklaring eller annullering av civiläktenskap, samt specialfall som rör bodelning som omfattas av reglerna för sådana förfaranden.
(Underåriga och vuxna barn) (artikel 123 i lag nr 62/2013)
Fastställande av förmyndarskap och förvaltning av tillgångar.
Förordnande av förmyndare (*curador-geral*) för underåriga som också fungerar som företrädare i utomrättsliga frågor.
Adoptionsärenden.
Ärenden om utövande av föräldraansvar och handläggning av liknande ärenden.
Ärenden om storleken på underhållsbidrag till underåriga och vuxna eller myndiga barn, om en domstol tilldelade dem underhållsbidrag när dessa var underåriga.
Handläggning av respektive verkställighetsförfaranden för underhåll.
Förordnande om placering av underåriga i väntan på adoption (*confiança judicial de menores*).
Förordnande om åtgärder för placering hos personer som valts ut för adoption eller på en institution inför en kommande adoption.
Beslut om permanent familjevård (*apadrinhamento civil*) och återkallande av sådana beslut.
Tillstånd för den rättsliga företrädaren att utföra vissa handlingar åt barnet, godkännande i efterhand av handlingar som har vidtagits utan tillstånd och förordnanden om gåvor.
Beslut om säkerhet (*caução*) som föräldrarna måste ställa till förmån för underåriga barn.
Förordnande om att helt eller delvis förbjuda utövande av föräldraansvar eller om inskränkningar i utövandet av föräldraansvar.
Fastställande av moderskap och faderskap på eget initiativ och handläggning av bestridanden av och utredningar om moderskap eller faderskap.
Beslut om barns för- och efternamn, om föräldrarna är oeniga.
Fastställande av arvode till förmyndare eller förvaltare vid förmyndarskap eller förvaltning, prövning av ärenden om utbyte av förmyndare, förvaltare eller en person i familjerådet (*conselho de família*), inkrävande och granskning av räkenskaper, utbyte av en rättslig inteckning (*hipoteca legal*) och ökning eller utbyte av säkerhet för personer som står under förmyndare samt förordnande av särskilt ombud för den underårige i utomrättsliga ärenden.
Förordnande av särskilt ombud för den underårige i förmyndarskapsmål.
Ändring, upphävande eller omprövning av adoptionsbeslut, granskning av adoptivföräldrars ekonomiska ställning och fastställande av underhåll till adoptivbarn.
Ökning eller utbyte av säkerhet som har ställts för underåriga barns räkning.
Inkrävande och granskning av den ekonomiska redovisning som föräldrarna är skyldiga att lämna.
Prövning av andra frågor med anknytning till ovannämnda ärenden.
Omprövning av andra enheters beslut i ärenden där en del av behörigheten i föregående punkter enligt lag är reserverad för sådana enheter.
(Förmyndarskap i utbildnings- och skyddssyfte) (artikel 124 i lag nr 62/2013)
Förberedande, bedömning och beslut om förfaranden om skydd av en underårig.
Genomförande av åtgärder till skydd för en underårig och övervakning av genomförandet när ett barn eller ung person är utsatt för risk och barnskyddskommittén inte har möjlighet att ingripa.
Rättsliga handlingar beträffande utredningar om förmyndarskap i utbildningssyfte (*inquérito tutelar educativo*).
Bedömning av gärningar som enligt lag utgör ett brott och som utförts av en underårig i åldern 12–16 år, för att eventuellt placera honom eller henne under förmyndare.
Genomförande och omprövning av förmyndarskapsåtgärder.
Förklaring om avslutande eller upphävande av förmyndarskapsåtgärder.
Prövning av ett överklagande av ett beslut om disciplinära åtgärder mot underåriga som inte har omhändertagits.

Anmärkning

Centrala familje- och ungdomsavdelningars behörighet när det gäller förmyndarskap i utbildnings- och skyddssyfte upphör om ett ovillkorligt frihetsstraff utdöms i ett brottmål beträffande ett brott som begåtts av en underårig i åldern 16–18 år eller om den underårige fyller 18 år innan meddelandet av avgörandet i första instans.

Centrala arbetsavdelningar

(Civilrättsliga ärenden) (artikel 126 i lag nr 62/2013)
Hävning eller tolkning av kollektivavtal utom i fråga om förvaltningsrättsliga aspekter.
Frågor som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare samt provanställningar.
Arbetsrelaterade sjukdomar och olycksfall.
Sjukhusvård, ordinering av läkemedel i samband med klinisk behandling, proteser och ortopediska apparater eller andra tjänster som utförs eller betalas för personer som råkat ut för arbetsrelaterade olycksfall och sjukdomar.
Ogiltigförklaring av avtal eller andra rättshandlingar som undertecknats av ansvariga organ i syfte att kringgå fack- eller arbetsrättslig lagstiftning.
Avtal som enligt lag är jämställda med anställningsavtal.
Lärlings- och praktikavtal.
Tvister mellan anställda vid samma företag angående handlingar i tjänsten som de har begått gemensamt eller olagliga handlingar i tjänsten begångna av en av arbetstagarna. I detta avseende har brottmålsdomstolar behörighet för skadeståndsanspråk i samband med brott.

Tvister mellan socialförsäkringsorgan eller organ med ansvar för familjeförmåner och socialförsäkrade med avseende på rättigheter, befogenheter och skyldigheter enligt lag eller stadgar för någon av parterna. Detta påverkar inte förvaltnings- och skattedomstolars behörighet.
Tvister mellan fackföreningar och deras medlemmar eller personer som företräds av dem eller påverkas av deras beslut med avseende på rättigheter, befogenheter och skyldigheter enligt lag eller stadgar för någon av parterna.
Upplösning av socialförsäkringsorgan eller fackföreningar och fördelning av deras tillgångar när det inte finns några rättsliga bestämmelser som förhindrar detta.
Tvister mellan socialförsäkringsorgan eller fackföreningar med avseende på räckvidden för och arten av befintliga rättigheter och förpliktelser för en part som påverkar den andra parten.
Verkställighet av arbetsdomstolarnas avgöranden och andra verkställighetsbeslut. Andra domstolars behörighet måste respekteras.
Tvister mellan parterna i ett anställningsförhållande eller mellan en av parterna och tredje man, när de har anknytning till ett anställningsförhållande och när ansökan inges tillsammans med en annan ansökan som arbetsavdelningen är direkt behörig för.
Genkäromål som har samband med talan i föregående punkt, förutom i händelse av ersättning, för vilket ett sådant samband inte krävs.
Civilrättsliga frågor med avseende på strejker.
Tvister mellan arbetstagarkommittéer och samordningskommittéer, företag eller deras anställda.
Alla ärenden som rör kontrollen av lagligheten i samband med bildandet av fackföreningar, arbetsgivarorganisationer och arbetstagarkommittéer, samt deras stadgar (inklusive ändringar), funktion och upplösning.
Andra frågor som tilldelats enligt lag.
(Beträffande administrativa förseelser)
Överklaganden av beslut som meddelats av förvaltningsmyndigheter i förfaranden beträffande administrativa förseelser på arbets- och socialförsäkringsområdet.
Centrala handelsavdelningar (artikel 128 i lag nr 62/2013)
Insolvensförfaranden och specialförfaranden för företagsrekonstruktioner.
Talan om ogiltigförklaring och annullering av bolagsordningar.
Talan om utövande av rättigheter i ett bolag.
Talan om upphävande och ogiltigförklaring av bolagsbeslut.
Talan om avveckling av bolag genom domstolsbeslut.
Talan om avveckling av ett Europabolag.
Talan om avveckling av holdingbolag.
Talan som föreskrivs i lagen om handelsregistret.
Talan om avveckling av ett kreditinstitut eller ett finansbolag.
Relaterade frågor, förenade förfaranden och verkställighet av avgöranden, i de mål som nämns i föregående punkter.
Bestridande av handelsregistermyndighetens beslut.
Bestridande av beslut som avgetts av myndigheten inom ramen för administrativa förfaranden för avveckling och likvidation av rörelseidkande bolag.
Centrala verkställighetsavdelningar (*Juízos centrais de execução*) (artikel 129 i lag nr 62/2013)
Civilrättsliga verkställighetsförfaranden, med undantag av den behörighet som tillkommer immaterialrättsdomstolen, domstolen för konkurrens-, reglerings- och tillsynsärenden, sjörättsdomstolen, familje- och ungdomsavdelningarna, arbetsavdelningarna och handelsavdelningarna, samt verkställighet av de domar som meddelas av brottmålsavdelningen men där ansökan om verkställighet, enligt straffprocesslagen, inte får inges till en tvistemålsavdelning.
DOMSTOLAR MED MER VIDSTRÄCKT BEHÖRIGHET
Immaterialrättsdomstolen (*Tribunal da propriedade intelectual*) (artikel 111 i lag nr 62/2013).
Ärenden som rör upphovsrätt och närstående rättigheter.
Ärenden som rör industriell äganderätt.
Ärenden som rör ogiltigförklaring och annullering enligt lagen om industriell äganderätt.
Överklaganden av beslut av nationella institutet för industriell äganderätt (*Instituto Nacional da Propriedade Industrial, I. P.)* som beviljar eller avslår en industriell äganderätt, eller som rör överföringar, licenser eller förklaringar om att en rättighet är föråldrad, eller syftar till att påverka, ändra eller upphäva en industriell äganderätt.
Överklagande och förnyad prövning av beslut – eller andra åtgärder som kan bestridas inför domstol – som fattats av det nationella institutet för industriell äganderätt (*Instituto Nacional da Propriedade Industrial, I. P.*) i förfaranden som rör administrativa förseelser.
En fastställelsetalan om målet i första hand rör domännamn på internet.
Överklaganden av beslut från stiftelsen för nationell vetenskaplig analys (*Fundação para a Computação Científica Nacional)* i vilka stiftelsen – i egenskap av det organ som ansvarar för registrering av .pt-domännamn – registrerar, avslår registrering eller tar bort ett .pt-domännamn.
En talan om målet i första hand rör firma och bolagsnamn.
Överklagande av beslut från register- och notariatinstitutet (*Instituto dos Registos e do Notariado, I. P.*) om huruvida firma och bolagsnamn är tillåtna enligt bestämmelserna i det nationella bolagsregistret (*Registo Nacional de Pessoas Colectivas*).
En talan som i första hand rör illojal konkurrens i samband med industriell äganderätt.
Åtgärder för inhämtning och bevarande av bevis och tillhandahållande av information när detta krävs för att skydda immaterialrätt och upphovsrätt.
Relaterade frågor, förenade förfaranden och verkställighet av avgöranden, i de mål och överklaganden som nämns i föregående punkter.
(Domstolen för konkurrens-, reglerings- och tillsynsärenden) (*Tribunal da concorrência, regulação e supervisão*) (artikel 112 i lag nr 62/2013)
Överklagande, förnyad prövning och verkställighet av avgöranden, beslut och andra åtgärder i förfaranden som rör administrativa förseelser som kan bestridas inför domstol:
Utfärdade av konkurrensmyndigheten.
Utfärdade av nationella kommunikationsmyndigheten.
Utfärdade av Portugals riksbank.
Utfärdade av värdepapperscentralen.
Utfärdade av nationella medieregleringsmyndigheten.
Utfärdade av portugisiska försäkringsinstitutet.
Utfärdade av andra oberoende förvaltningsmyndigheter med reglerings- och tillsynsfunktioner.
Överklagande, förnyad prövning och verkställighet av
beslut från konkurrensmyndigheten som meddelats i de administrativa förfaranden som föreskrivs i konkurrenslagstiftningen,

en ministerförordning som i undantagsfall tillåter företagskoncentrationer som förbjudits i ett beslut från en konkurrensmyndighet,
andra beslut från konkurrensmyndigheten som kan överklagas enligt konkurrenslagstiftningen,
relaterade frågor, förenade förfaranden och verkställighet av avgöranden i varje överklagande, mål, talan och förnyad prövning som nämns i föregående punkter.

Sjörättsdomstolen (*Tribunal marítimo*) (artikel 113 i lag nr 62/2013)

Ersättning för skador orsakade av eller på fartyg, båtar och andra flytande farkoster eller som uppstått till följd av sjöfart enligt lagens allmänna villkor.
Ärenden som rör avtal om nybyggnad, reparation, köp och försäljning av fartyg, båtar och andra flytande farkoster, om dessa är ämnade för sjöfart.
Ärenden som rör sjötransportavtal eller avtal om kombinerade eller multimodala transporter.
Ärenden som rör flod- och kanaltransportavtal inom gränserna för den sjörättsliga behörigheten när det gäller inre vattenvägar, och de flodbäddar och flodbankar som definieras i lag.
Ärenden som rör befraktningsavtal och avtal om finansiell leasing av fartyg, båtar och andra flytande farkoster.
Ärenden som rör sjöförsäkringsavtal för fartyg, båtar och andra flytande farkoster ämnade för sjöfart och deras last.
Ärenden som rör inteckningar och panträtt i fartyg och båtar och realsäkerheter i flytande farkoster och deras last.
Särskilda förfaranden rörande fartyg, båtar och andra flytande farkoster och deras last.
Ansökningar om interimistiska åtgärder rörande fartyg, båtar och andra flytande farkoster, deras respektive last och kontanter och andra tillgångar som tillhör fartyg, båtar och andra flytande farkoster, och även preliminära ansökningar till hamnkaptener för att förhindra avgången av de tillgångar som är föremål för sådana åtgärder.
Ärenden som rör gemensamt eller enskilt haveri, inklusive skador som orsakats andra flytande farkoster som är ämnade för sjöfart.
Ärenden som rör sjöhjälp och bärgning.
Ärenden som rör bogserings- och lotsningsavtal.
Ärenden som rör bärgning av vrak.
Skadestånd för förorening av hav och andra vatten som faller under domstolens behörighet.
Bruk, förlust, fynd eller besittningstagande av fiskeutrustning för skaldjur, mollusker och marina växter, ankare, redskap, fartygstillbehör eller andra navigations- eller fiskeredskap och skador som orsakats på eller av sådana föremål.
Skador orsakade på offentlig egendom med anknytning till sjöfart.
Äganderätt och besittning till vrak och andra lämningar på havsbotten eller i inre vatten, om de har sjörättslig anknytning.
Utmätningar.
Alla allmänna frågor med sjöhandelsrättslig anknytning.
Överklaganden av beslut från hamnkaptener som utfärdats i förfaranden rörande administrativa sjöfartsförseelser.
Relaterade frågor, förenade förfaranden och verkställighet av avgöranden, i de mål som nämns i föregående punkter.

ÖVERRÄTTER

Appellationsdomstolar (artikel 67 i lag nr 62/2013)

Som domstol i andra instans har appellationsdomstolarna avdelningar för civilrättsliga ärenden, straffrättsliga ärenden, socialrättsliga ärenden, familje- och ungdomsärenden, handelsärenden, immaterialrätt och konkurrens, reglering och tillsyn. Bildandet av socialrättsliga avdelningar, familje- och ungdomsavdelningar, handelsrättsliga avdelningar, immaterialrättsavdelningar och avdelningar för konkurrens-, reglerings- och tillsynsärenden beror dock på tjänstens omfattning och komplexitet.

Högsta domstolen (*Supremo Tribunal de Justiça*) (artikel 47 i lag nr 62/2013)

Som sista instans har högsta domstolen avdelningar för civilrättsliga ärenden, straffrättsliga ärenden och socialrättsliga ärenden.

Relevant lagstiftning

- Civilprocesslagen
- Lag nr 62/2013
- Lagen om arbetsdomstolar
- Lagen om insolvens och företagsrekonstruktion

Varning

Informationen i detta faktablad är inte bindande för kontaktpunkten, domstolarna eller andra enheter och myndigheter. Gällande lagtexter och ändringar av dessa måste också konsulteras.

Senaste uppdatering: 24/01/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på ro av den här sidan. Våra
översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Översättningen till en är dock redan färdig.

Vilket lands domstol är behörig? - Rumänien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I Rumänien finns det utöver allmänna domstolar även specialiserade avdelningar för tvistlösning i vissa ärenden.
Enligt bestämmelserna i lag nr 304/2004 om rättssystemets uppbyggnad har Högsta domstolen *(Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie)* fyra avdelningar – första avdelningen för civilrätt, andra avdelningen för civilrätt, avdelningen för straffrätt, avdelningen för förvaltningsrätt och skatterätt – avdelningen med nio domare och avdelningarna som samlas i plenum, var och en med sin egen rättsliga behörighet. Appellationsdomstolar, tribunaler eller, när så är lämpligt, distriktsdomstolar har specialiserade avdelningar eller särskilda paneler för civilrättsliga mål, brottmål, ungdomsärenden och familjemål, förvaltnings- och skattemål, mål som rör arbetsrättsliga tvister och socialförsäkringstvister, företag, företagsregistret, insolvens, illojal konkurrens samt sjöfartsmål.
Specialdomstolar får inrättas på ovanstående områden, när så är lämpligt.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

I civilprocesslagen fastställs det normala förfarandet för civilrättsliga mål. Bestämmelserna gäller även andra ärenden, så länge det inte anges något annat i tillämplig lagstiftning.
I artiklarna 94–97 i civilprocesslagen regleras den speciella behörigheten för tvistemålsdomstolar.
Som *domstolar i första instans* handlägger distriktsdomstolarna följande mål med ansökningar som kan (inte kan) mätas i pengar:

Ansökningar som enligt civillagstiftningen faller inom vårdnads- och familjedomstolens behörighet.
Ansökningar som rör registrering i folkbokföringsregister.
Ansökningar som rör förvaltning av byggnader med flera våningar, lägenheter eller utrymmen som är olika personers exklusiva egendom, samt ansökningar som rör de rättsliga förhållandena mellan fastighetsägarföreningar och andra fysiska eller juridiska personer.
Ansökningar om vräkning.
Ansökningar som rör gemensamma väggar och diken, avståndet mellan byggnader och odlingar, rätten till fri passage, servitut och andra begränsningar av äganderätten.
Ansökningar som rör ändringar av gränser eller markering av gränser.
Ansökningar om skydd av tillgångar.
Ansökningar som rör skyldigheter att vidta eller inte vidta åtgärder som inte kan mätas i pengar.
Ansökningar om ägodelning, oavsett värde.
Ansökningar om domstols dödförklaring av en person.
Ansökningar i arvsfrågor, oavsett värde.
Ansökningar om förvärv genom hävd, oavsett värde.
Ansökningar i markfrågor, med undantag för de skyldigheter som enligt lag faller inom andra domstolars behörighet.
Andra ansökningar som kan uttryckas i penningbelopp, upp till och med 200 000 rumänska leu, oavsett om parterna har ställning som fackfolk eller inte.
Distriktsdomstolarna prövar överklaganden av beslut av myndigheter och andra organ med befogenhet att meddela rättsliga avgöranden.
Distriktsdomstolarna handlägger också andra ansökningar som enligt lagstiftningen faller inom deras behörighet.
Tribunalerna prövar följande mål:
Som domstol i första instans, alla ansökningar som inte faller inom andra domstolars behörighet enligt lag.
Som appellationsdomstol, överklaganden av avgöranden som meddelats av domare i första instans.
Som högre appellationsdomstol, i lag särskilt föreskrivna mål.
Andra ansökningar som enligt lagstiftningen faller inom deras behörighet.
Appellationsdomstolar prövar följande mål:
Som domstol i första instans, ansökningar i förvaltnings- och skattemål.
Som appellationsdomstol, överklaganden av avgöranden meddelade av tribunaler i första instans.
Som högre appellationsdomstol, i lag särskilt föreskrivna mål.
Andra ansökningar som enligt lagstiftningen faller inom deras behörighet.
Högsta domstolen prövar följande mål:
Överklaganden av appellationsdomstolarnas avgöranden och andra i lag föreskrivna avgöranden.
Överklaganden i lagstiftningens intresse.
Ansökningar om ett tidigare avgörande för bedömning av vissa rättsfrågor.
Andra ansökningar som enligt lagstiftningen faller inom dess behörighet.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

I Rumäniens civilrättsliga domstolsväsen görs skillnad mellan lägre och högre instanser. Domstolar på olika nivå har speciell behörighet, beroende på funktionsrelaterade (typ av uppgift) och processrelaterade kriterier (värde, tvisteföremål eller tvistens karaktär).
Civilprocesslagen har medfört förändringar vad gäller behörighet, och tribunalerna har blivit domstolar med fullständig behörighet att pröva mål i sak i första instans. I distriktsdomstolarnas behörighet ingår att handlägga små och/eller mindre komplicerade ärenden, som förekommer mycket ofta i praktiken.
Appellationsdomstolarna är behöriga att främst handlägga överklaganden, medan Högsta domstolen är den allmänna högre appellationsdomstol som ser till att lagstiftningen tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt på nationell nivå.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Reglerna om territoriell behörighet inom Rumäniens civilrättsliga domstolsväsen fastställs i artikel 107 och följande i civilprocesslagen.
Enligt huvudregeln inegs ansökan till domstolen på den ort där svaranden har sin hemvist eller sitt säte.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Det finns särskilda regler om territoriell behörighet, t.ex. följande:
Om svarandens hemvist/säte är okänt ska ansökan inges till domstolen på den ort där svaranden har sin bostad/sitt representationskontor och, om dessa är okända, till domstolen på den ort där käranden har hemvist/säte/bostad/representationskontor.
En ansökan mot en juridisk person som omfattas av privaträtten får också inges till domstolen på den ort där en av dess filialer utan rättskapacitet är belägen.
En ansökan mot en förening, ett företag eller en annan enhet utan rättskapacitet får inges till den domstol vars behörighet omfattar den person som enligt överenskommelse mellan medlemmarna har anförtrotts ledningen eller förvaltningen. Om en sådan person saknas får ansökan inges till den domstol vars behörighet omfattar någon av medlemmarna i den berörda enheten.
Ansökningar mot staten, centrala eller lokala myndigheter och institutioner och andra juridiska personer som omfattas av offentlig rätt får inges till domstolen på den ort där käranden har sin hemvist/sitt säte eller till domstolen på den ort där svaranden har sitt säte.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I den rumänska civilprocesslagen fastställs regler för alternativ behörighet (artiklarna 113–115). Det innebär att följande domstolar också är territoriellt behöriga:
Domstolen på den ort där käranden har sin hemvist (ansökningar om fastställande av ett föräldra–barnförhållande).
Domstolen på den ort där den underhållsberättigade har sin hemvist (underhållsskyldighet).
Domstolen på den ort där en avtalsförpliktelse fullgörs.
Domstolen på den ort där en fast egendom är belägen (uthyrning, fastighetsregistrering/motivering/rättelse).
Domstolen på den ort där avfärden/ankomsten sker (transportavtal).
Domstolen på den ort där betalningen görs (växlar, checkar, skuldebrev eller andra säkerheter).
Domstolen på den ort där konsumenten har sin hemvist (skadeersättning till konsumenter för avtal med fackmän).
Domstolen på den ort där en rättsstridig handling har begåtts eller där den skadeståndsgrundande händelsen inträffade, för ansökningar om skyldigheter i samband med en sådan handling.

Om svaranden regelbundet utför yrkesverksamhet/jordbruks-, handels- eller industriverksamhet eller liknande verksamhet utanför sin hemvist får ansökningen också inges till domstolen på den ort där verksamheten utförs, i den mån som betalningsskyldigheter uppstår eller ska fullgöras på den orten.
Med avseende på försäkringsärenden får ansöken om skadeersättning även inges till domstolen på den ort där den försäkrade har sin hemvist eller sitt säte, där den försäkrade personens tillgångar finns eller där den försäkrade risken inträffade.
Valet av behörighet enligt ett avtal anses ogiltigt om det görs innan rätten till ersättning har uppstått. Med avseende på ärenden som rör obligatorisk ansvarsförsäkring får skadelidande tredje parter även vidta rättsliga åtgärder vid domstolen på den ort där de har sin hemvist/sitt säte.
Domstolen på den ort där den skyddade personen har sin hemvist eller sin bostad avgör den territoriella behörigheten med avseende på ansökningar om skydd av fysiska personer, för vilka vårdnads- och familjedomstolen är behörig enligt civillagen. När det gäller ansökningar om att vårdnads- och familjedomstolen ska godkänna vissa rättshandlingar (i förhållande till en fast egendom) är även domstolen där den fasta egendomen är belägen behörig. I detta fall översänder den vårdnads- och familjedomstol som meddelade domen en kopia av domen till den vårdnads- och familjedomstol där den skyddade personen har sin hemvist/bostad.
Ansökan om äktenskapsskillnad omfattas av behörigheten hos distriktsdomstolen på den ort där makarnas senaste gemensamma hem är beläget. Om makarna inte har något gemensamt hem, eller om ingen av dem längre bor på den ort som omfattas av distriktsdomstolens behörighet och där det gemensamma hemmet är beläget, är behörig distriktsdomstol domstolen på den ort där svarandens hem är beläget. Om svaranden inte bor i Rumänien och de rumänska domstolarna har internationell behörighet är den domstol behörig där kärandens hem är beläget. Om varken käranden eller svaranden bor i Rumänien får parterna komma överens om att inge ansökan om äktenskapsskillnad till valfri distriktsdomstol i Rumänien. Utan ett sådant avtal ska ansökan om äktenskapsskillnad inges till distriktsdomstolen för det femte distriktet i Bukarest (artikel 915 i civilprocesslagen).
Ansökningar om lösning av enskilda arbetsrättsliga tvister ska inges till domstolen på den ort där kärandens hemvist/arbetsplats finns (artikel 269 i lag nr 53 /2003 – arbetslagen).

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Reglerna om exklusiv territoriell behörighet finns i artiklarna 117–121 i civilprocesslagen. De innebär följande:
Ansökningar som rör fast egendom får endast inges till domstolen på den ort där den fasta egendomen är belägen. Om egendomen är belägen i flera domsområden ska ansökan inges till domstolen på den ort där svaranden har sin hemvist/bostad, om den är belägen inom ett av dessa domsområden, eller, om inte, till någon av de domstolar där egendomen är belägen. Bestämmelserna gäller även talan om besittningsrätt till fast egendom, ansökningar om markering av gränser, ansökningar om begränsningar av rätten i fast egendom och ansökningar om ägodelning av en egendom, om det odelade gemensamma ägandet inte är en följd av succession.
Fram till delningen av odelat gemensamt ägande i arvsärenden har domstolen på den ort där den avlidne/avlidna hade sin sista hemvist exklusiv behörighet för ansökningar om
giltighet eller verkställande av testamentariska förordnanden,
arv, tillhörande avgifter och de avgifter som har samband med arvingars möjliga anspråk mot varandra,
ansökningar från den avlidnes/avlidnas legattagare/fordringsägare mot någon av arvingarna/testamentsexekutorn.
Fram till dess att likvidations-/avregistreringsförfaranden har avslutats med avseende på ansökningar som rör företag har domstolen på den ort där företaget har sitt huvudkontor exklusiv behörighet.
Domstolen på den ort där gäldenären har sitt säte har exklusiv behörighet för ansökningar om insolvens/ackord.
Ansökningar som lämnas in av en fackman mot en konsument får endast inges till domstolen på den ort där konsumenten har sin hemvist.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Parterna kan skriftligen eller, med avseende på pågående tvister, genom muntlig förklaring inför domstolen komma överens om att mål om tillgångar och andra rättigheter de kan ha ska handläggas av andra domstolar än de domstolar som skulle ha territoriell behörighet, såvida de inte har exklusiv behörighet. I tvister om skydd av konsumenträttigheter och andra ärenden som föreskrivs i lag får parterna endast komma överens om val av behörighet efter att rätten till ersättning har uppstått. Avtal i motsatt riktning anses inte ha någon verkan (artikel 126 i civilprocesslagen).
Kompletterande, extra och mellankommande ansökningar ska inges till den domstol vars behörighet omfattar huvudansökan, även om de ligger under en annan domstols speciella eller territoriella behörighet, med undantag av ansökningar om insolvens eller ackord. Dessa bestämmelser gäller även om det finns en lagstadgad behörighet för huvudansökan till förmån för en specialiserad avdelning eller särskild panel. Om domstolen har exklusiv behörighet för en av parterna ska den ha exklusiv behörighet för samtliga parter (artikel 123 i civilprocesslagen).
I enlighet med bestämmelserna i artikel 124 i civilprocesslagen ska dessutom den domstol som är behörig att meddela utslag om huvudansökan även meddela utslag om svaromålen och undantagen, men inte för preliminära frågor som ligger under en annan domstols exklusiva behörighet, medan processincidenter ska handläggas av den domstol vid vilken talan har väckts.
Frågan om domstolarnas allmänna brist på behörighet får tas upp av parterna eller av domaren i vilket skede som helst av processen. Frågan om brist på speciell och brist på territoriell behörighet i samband med allmän ordning måste tas upp vid den första förhandling som parterna har inställt sig vid inför domstolen i första instans. Bristen på behörighet i samband med privat ordning får endast tas upp av svaranden genom svaromålet eller, om svaromål inte är obligatoriskt, senast vid den första förhandling som parterna har inställt sig vid inför domstolen i första instans. Om bristen på behörighet inte rör allmän ordning kan den part som har ingett ansökan till en domstol utan behörighet inte begära en förklaring om brist på behörighet (artikel 130 i den nya civilprocesslagen).
I civilrättsliga tvister med gränsöverskridande konsekvenser, i ärenden som rör rättigheter som är fritt tillgängliga för parterna enligt rumänsk rätt, om parterna med laga kraft har enats om att de rumänska domstolarna är behöriga att avgöra de befintliga eller möjliga tvisterna i förhållande till dessa rättigheter, ska de rumänska domstolarna vara de enda domstolarna med behörighet att avgöra dessa ärenden. Om inte annat föreskrivs i lagstiftningen ska den rumänska domstol till vilken svaranden kallas vara behörig att meddela utslag om ansökan, om svaranden inställer sig i domstolen och inger svaromål om saken i målet, utan att också göra en invändning med anledning av brist på behörighet senast i slutet av undersökningsfasen i målet vid den första domstolen. I de två ovanstående fallen får den rumänska domstolen till vilket ärendet hänskjutits avvisa ansökan om det står klart, av alla omständigheterna i målet, att tvisten inte har någon större koppling till Rumänien (artikel 1067 i den nya civilprocesslagen).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Se svar på frågorna 1, 2, 2.1., 2.2., 2.2.2.1., 2.2.2.2.

Senaste uppdatering: 16/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Slovenien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I Slovenien är lokala domstolar (okrajna sodišča) och distriktsdomstolar (okrožna sodišča) behöriga att pröva tvistemål i första instans. De avgör alla vanliga civilrättsliga ärenden och tvister (t.ex. skadestånd, egendomstvister, familjetvister). Behörighetsavgränsningen mellan de lokala domstolarna och distriktsdomstolarna behandlas nedan.

I handelsrättsliga ärenden är däremot bara distriktsdomstolarna behöriga att besluta och döma i första instans. Sådana ärenden är tvister där var och en av parterna är ett företag, en institution (även offentliga institutioner), ett kooperativ, staten eller någon annan gemenskap med lokalt självstyre, till exempel en kommun. Hit räknas också tvister som rör rättsförhållanden mellan enskilda näringsidkare som härrör från deras inkomstbringande verksamhet och ett företag, en institution (även offentliga institutioner), ett kooperativ, staten eller någon annan gemenskap med lokalt självstyre.

I arbetsrättsliga tvister är enligt lag arbetsdomstolar (delovna sodišča) och socialdomstolar (socialna sodišča) behöriga, även om tvisten till sitt innehåll är civilrättslig. Arbetsrättsliga tvister gäller förhållanden mellan en arbetstagare och en arbetsgivare som utgör överträdelser av rättigheter och skyldigheter i arbetslivet. Arbetsdomstolarna är behöriga att avgöra enskilda arbetsrättsliga tvister (anställningsförhållanden och ekonomiska rättigheter i anställningsförhållanden), kollektiva arbetstvister (tvister där den ena parten oftast är en fackförening eller någon annan formell arbetstagarrepresentation), tvister som rör strejkers laglighet samt tvister om arbetstagarnas lagstadgade rätt till inflytande över företagsförvaltningen enligt den slovenska lagstiftningen. Socialdomstolarna beslutar om rättigheter som rör invaliditets- och pensionsförsäkring, sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring samt familjeförmåner och sociala förmåner.

Eftersom behörighetsfrågan blir aktuell först då talan väcks eller ansökan lämnas in till domstolen (domstolen avgör om den är behörig innan den prövar ärendet i sak) är det lämpligt att rådgöra med en advokat för att undvika onödig tidsspillan. Domstolen har nämligen en formell skyldighet att under hela förfarandet vara uppmärksam på att det verkligen är den och inte någon annan myndighet som är behörig i ärendet (t.ex. en förvaltningsmyndighet). Om det visar sig att en annan myndighet är behörig ska domstolen avvisa käromålet, vilket medför en onödig tidsförlust och ökade kostnader för parten.

Information om domstolarnas organisation, säten och behörighet finns också på webbplatsen för Sloveniens högsta domstol (*Vrhovno sodišče Republike Slovenije*): http://www.sodisce.si/

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

En talan kan väckas vid vilken domstol som helst i Slovenien, men den som väcker talan måste vara uppmärksam på reglerna om domstolarnas materiella behörighet (vilken domstol som är behörig att avgöra sakfrågan) och territoriella behörighet. Allmänna upplysningar med adresser till alla lokala domstolar och distriktsdomstolar i Slovenien finns på webbplatsen för Sloveniens högsta domstol: http://www.sodisce.si/

I Slovenien är den materiella behörigheten i första instans, det vill säga domstolens möjlighet att överhuvudtaget kunna ta ställning till de berörda parternas konkreta yrkanden, delad mellan de lokala domstolarna och distriktsdomstolarna. Följande två kriterier bestämmer vilken av dessa två domstolar som ska avgöra ärendet: värdet på fordran (föremålet för tvisten) och den rättsliga grunden för tvisten (tvistens innehåll och föremål).

Den allmänna regeln är att distriktsdomstolarna är behöriga när tvisteföremålet är av större värde och tvisten har stor betydelse för en parts liv och levnadssätt, eller när tvisten är särskilt juridiskt komplicerad på grund av att domstolarna vid sin prövning måste tillämpa lagstiftning som rör svåra och känsliga juridiska problem (t.ex. äktenskapsskillnad och underhållsbidrag till barn).

De fyra högre domstolarna med allmän behörighet (višja sodišča) i Slovenien fungerar som överprövningsinstanser och talan kan inte väckas direkt vid dessa domstolar. De högre domstolarna prövar överklaganden av domar och beslut som meddelats av de lokala domstolarna och distriktsdomstolarna. De avgör också behörighetstvister mellan lokala domstolar och distriktsdomstolar inom sina territoriella behörighetsområden.

Sloveniens högsta domstol (Vrhovno sodišče) prövar överklaganden av domar som meddelats av de högre domstolarna, främst beslut om så kallad revision samt laglighetsprövning. Vid ett förfarande i högsta domstolen är den berörda parten skyldig att söka advokathjälp, eftersom bara advokater får företa juridiskt giltiga processhandlingar vid Sloveniens högsta domstol.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Enligt beskrivningen i föregående punkt är behörigheten att döma i första instans delad mellan de lokala domstolarna och distriktsdomstolarna, vilket dock inte innebär att den ena typen av domstol står över den andra. Domstolarnas behörighet anges i lag, men generellt sett prövar distriktsdomstolarna främst ärenden som juridiskt och sakligt sett är mer komplicerade.

Det finns 44 lokala domstolar i Slovenien. Enligt civilprocesslagen (Zakon o pravdnem postopku, ZPP) är de behöriga i följande typer av mål:

Förmögenhetsrättsliga anspråk där värdet på det som tvisten gäller inte överstiger 20 000 euro.

Tvister som gäller intrång.

Tvister som gäller nyttjanderätt och hypotek.

Tvister som gäller hyres- och arrendeförhållanden.

Lokala domstolar behandlar också rättshjälpsmål för vilka ingen annan domstol är behörig enligt lagen samt andra mål som fastställs i lag.

De elva **distriktsdomstolarna** i Slovenien är behöriga i följande typer av mål:

Förmögenhetsrättsliga anspråk där värdet på det som tvisten gäller överstiger 20 000 euro.

Faderskaps- och moderskapstvister.

Äktenskapsmål.

Tvister om lagstadgat underhåll.

Vårdnadstvister.

Tvister om föräldrars och andra personers umgängesrätt som löses i samband vårdnadstvister.

Tvister om upphovsrätt, tvister som rör skydd eller användning av uppfinningar och varumärken eller rätt att använda firmanamn samt tvister som rör konkurrensskydd.

Handelsrättsliga tvister.

Tvister till följd av konkursförfaranden.

När det gäller immaterialrätt har distriktsdomstolen i Ljubljana exklusiv behörighet i första instans. Distriktsdomstolen är också behörig att besluta om ansökningar om internationell rättshjälp samt i ärenden som gäller rättshjälp vid beslut om erkännande av utländska domstolsavgöranden, och prövar även andra mål som anges i lag.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

I princip är det möjligt att väcka talan vid vilken som helst av de förstainstansdomstolar som nämns ovan. Domstolen där talan har väckts måste förvissa sig om att den är behörig innan den inleder domstolsförfarandet. Om den fastställer att den inte har territoriell behörighet i målet kan den förklara sig obehörig och överlämna ärendet till en annan domstol, men behöver endast göra detta om den invändande parten uppmärksammar den på att den är obehörig. Detta måste dock alltid göras när den andra domstolen har exklusiv territoriell behörighet. Det finns dock vissa allmänna regler om fastställande av domstolarnas territoriella behörighet som bör beaktas för att hålla kostnaderna nere och göra det möjligt att avsluta förfarandet så snabbt som möjligt.

I civilprocesslagen finns en regel om allmän och särskild territoriell behörighet. Behörigheten bestäms med hänsyn till parterna i och föremålet för tvisten. Nedan beskrivs närmare vad som gäller.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Talan mot en fysisk eller juridisk person får bara väckas vid domstolen inom det område där svaranden är stadigvarande bosatt eller den juridiska personen har sitt säte. Om det gäller ett förfarande mot en utländsk fysisk eller juridisk person är i princip den domstol territoriellt behörig inom vars domkrets den utländska fysiska personen är bosatt eller den juridiska personen har sin filial.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

I vissa fall anger civilprocesslagen att talan kan väckas vid en annan domstol än den som fastställs enligt regeln om allmän territoriell behörighet. I särskilt angivna fall (med hänsyn till tvistens föremål eller innehåll) får talan bara väckas vid den domstol som är ensam behörig att avgöra målet i fråga. Detta kallas exklusiv territoriell behörighet.

Om käranden väcker talan vid en domstol som saknar territoriell behörighet, förklarar denna sig obehörig och överlämnar ärendet till en behörig domstol, som fortsätter förfarandet som om det hade inletts vid den domstolen.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I vissa fall kan två domstolar ha territoriell behörighet samtidigt. I sådant fall kan den klagande välja vid vilken domstol talan ska väckas **(selektiv behörighet)**. Sådan behörighet fastställs i artiklarna 49–65 i civilprocesslagen. I det följande beskrivs därför bara de viktigaste och mest relevanta fallen ur de berörda parternas synvinkel.

I tvister om lagstadgat underhåll är, förutom domstolen med allmän territoriell behörighet, även domstolen på den ort där den som väcker talan (den underhållsberättigade) är stadigvarande bosatt behörig. Parterna i ett äktenskapsmål har också möjlighet att välja domstol (mål om äktenskapsskillnad). Behörig domstol är då domstolen inom det område där makarna senast var stadigvarande bosatta. I faderskaps- och moderskapstvister är behörig domstol också den domstol vars upptagningsområde omfattar den ort där barnet – om detta enligt slovensk lagstiftning kan väcka en sådan talan – är stadigvarande bosatt. När en slovensk domstol är behörig i sådana tvister, det vill säga på grund av att käranden är stadigvarande bosatt i Slovenien, har domstolen på den ort där käranden är stadigvarande bosatt territoriell behörighet. I mål om utomobligatoriskt skadestånd (de vanligaste fallen är trafikolyckor) är den domstol behörig inom vars domkrets skadan orsakades (platsen för trafikolyckan) eller domstolen på den ort där följderna av skadan uppstod tillsammans med den domstol som har allmän territoriell behörighet. Om skadan leder till förlust av människoliv eller allvarlig skada har även domstolen på den ort där den skadelidande är stadigvarande bosatt behörighet. I tvister mellan parter i ett avtal har även domstolen inom vars domkrets avtalsförpliktelserna ska fullgöras behörighet. Motsvarande gäller i tvister som rör växlar eller checkar (domstolen på den ort där betalningen ska ske).

Selektiv behörighet tillämpas även vid konsumenträttsliga tvister där käranden är en konsument (fysisk person). I sådana ärenden är det inte bara domstolen med allmän territoriell behörighet som är behörig, utan även domstolen på den ort där konsumenten är stadigvarande eller tillfälligt bosatt. Om käranden i en konsumenträttslig tvist är ett företag är domstolen på den ort där konsumenten är stadigvarande eller tillfälligt bosatt behörig. En annan domstol kan endast vara territoriellt behörig om konsumenten och företaget ingår ett avtal efter det att tvisten uppstod eller ett avtal som ger konsumenten rätt att även väcka talan vid andra domstolar. I tvister som rör försäkringsförhållanden där svaranden är ett försäkringsbolag är det inte bara domstolen med allmän territoriell behörighet och domstolen på den ort där försäkringsbolagets filial har sitt säte som är behörig, utan även domstolen på den ort där käranden är stadigvarande eller tillfälligt bosatt. I tvister som rör försäkringsförhållanden får ett försäkringsbolag endast väcka talan vid en domstol som är behörig på den ort där svaranden, i form av försäkringstagare, försäkrad person eller förmånstagare, är stadigvarande eller tillfälligt bosatt eller har sitt säte. En annan domstol kan endast vara territoriellt behörig om parterna i tvisten ingår ett avtal efter det att tvisten uppstod eller ett avtal som ger försäkringstagaren, den försäkrade personen eller förmånstagaren rätt att även väcka talan vid andra domstolar.

Andra fall där selektiv behörighet gäller anges i civilprocesslagen.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I vissa fall föreskriver lagen särskild territoriell behörighet och anger den domstol som ensam är behörig att avgöra särskilda ärenden. Detta kallas **exklusiv territoriell behörighet** och gäller i följande fall:

Tvister om fast egendom och om intrång samt hyra och arrende av egendom. Domstolen inom vars domkrets den fasta egendomen är belägen har behörighet.

Tvister som rör sakrätter till flygplan och fartyg (och tvister om leasing av dessa). Domstolen inom vars domkrets det register förs i vilket fartyget eller flygplanet är registrerat har behörighet.

Tvister i samband med eller till följd av rättsliga eller administrativa verkställighetsförfaranden samt tvister i samband med eller till följd av konkursförfaranden. Domstolen inom vars domkrets den domstol som genomför verkställighets- eller konkursförfarandet finns är exklusivt behörig.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Enligt slovensk lag kan parterna i vissa fall avtala om vilken domstol som ska vara behörig i första instans (**avtal om territoriell behörighet**). Parterna kan således komma överens om att en annan domstol än den som anges i lag ska vara territoriellt behörig. Det är dock viktigt att komma ihåg att de inte kan avtala om vilken domstol som ska ha materiell behörighet (***ratione materiae***), det vill säga vara behörig att pröva sakfrågan. Detta kan endast fastställas genom lag (se förklaringen ovan).

Parterna kan komma överens om att en domstol i första instans som annars saknar territoriell behörighet får avgöra tvisten. Grundvillkoret är att den domstol som parterna har kommit överens om är behörig att pröva målet i sak eller har materiell behörighet (se behörighetsavgränsningen mellan lokala domstolar och distriktsdomstolar). En överenskommelse är dock inte möjlig när en domstol har lagstadgad exklusiv territoriell behörighet (se föregående punkt).

Avtalet ska vara skriftligt och avse en särskild tvist eller framtida tvist som uppstår eller kan uppstå genom parternas specifika rättsförhållande. Avtalet ska bifogas den stämningsansökan som inleder förfarandet vid den domstol som parterna har kommit överens om. Det bör noteras att det inte är möjligt att komma överens om territoriell behörighet under förfarandets gång, det vill säga om talan redan har väckts vid domstolen utan att avtalet bifogats.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

I den slovenska rättsordningen finns inga specialdomstolar inom det civil- eller handelsrättsliga området (t.ex. särskilda familjedomstolar för äktenskapstvister eller tvister mellan föräldrar och barn). Alla tvister avgörs i lokala domstolar och distriktsdomstolar, eller i de avdelningar för civilrättsliga och handelsrättsliga frågor som finns inom dessa. Domstolarna har olika avdelningar (för civilrätt, handelsrätt, verkställighet och arvsrätt samt för andra mål än tvistemål). I regel är det specialiserade domare som meddelar domar och beslut vid dessa avdelningar.

Särskilda domstolar finns bara för arbetsrättsliga tvister och socialrättsliga tvister. Deras behörighet och organisation beskrivs i inledningen till detta faktablad.

Länkar

http://www.sodisce.si/

http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov

https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs

http://www.pisrs.si/Pis.web/

Senaste uppdatering: 08/09/2021
De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Slovakien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I princip ligger behörigheten att handlägga civilrättsliga ärenden i första instans hos de allmänna domstolarna, vilket i de flesta fall innebär distriktsdomstolen *(okresný súd)* (§ 12 i civilprocesslagen *(Civilný sporový poriadok)*), och i undantagsfall länsdomstolarna *(krajský súd)* (§ 31 i civilprocesslagen). I vissa fall måste du vända dig till en specialdomstol (se svaret på fråga 3).

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Med materiell behörighet avses normalt vilken av olika typer av domstolar som är behörig att pröva ett mål i första instans. Med andra ord handlar det om att fastställa huruvida en distrikts- eller en länsdomstol ska pröva ett ärende i första instans. I allmänhet är distriktsdomstolarna behöriga att pröva mål i första instans (§ 12 i civilprocesslagen). I vissa ärenden som anges i lag är dock länsdomstolarna behörig domstol i förstainstans (§ 31 i civilprocesslagen). Valet av vilken domstol som är behörig grundas på målets natur.

Grunden för domstolsförfarandet är förhandlingar inför förstainstansdomstolar. Varje ärende måste först prövas av en förstainstansdomstol. De omständigheter som föreligger när förfarandet inleds, dvs. den dag talan väcks/stämningsansökan inkommer till domstolen, är avgörande för att fastställa materiell behörighet. Om omständigheterna ändras under ärendets gång påverkar detta inte beslutet om behörig domstol.

Materiell behörighet är en av de grundläggande förutsättningarna för att en domstol ska kunna pröva ett mål. Domstolen prövar på eget initiativ (ex officio) i alla skeden av förfarandet och i alla instanser om detta villkor är uppfyllt. En särskild invändning om att domstolen saknar materiell behörighet är därför inte nödvändig. Om en domstol konstaterar att den saknar materiell behörighet är den skyldig att hänskjuta ärendet till en annan domstol som har materiell behörighet. Domstolen underrättar käranden/sökanden. Om stämningsansökan redan har delgetts svaranden/motparten måste domstolen även underrätta den parten om att den hänskjutit ärendet till en domstol som har materiell behörighet. En tvist om materiell behörighet kan endast uppstå mellan en distriktsdomstol och en länsdomstol, eftersom Högsta domstolen *(Najvyšší súd)* inte kan ha materiell behörighet i ett ärende i första instans. En tvist mellan en distriktsdomstol och en länsdomstol om vilken av dem som har materiell behörighet avgörs av Högsta domstolen, som är överrätt till båda när det gäller att fastställa behörighet.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Det slovakiska rättssystemet består av tre nivåer, nämligen distriktsdomstolar, länsdomstolar och Högsta domstolen. Distriktsdomstolarna är behöriga att pröva tvistemål i första instans (§ 12 i civilprocesslagen). Länsdomstolar är behöriga i andra instans. Överklaganden av distriktsdomstolarnas avgöranden prövas därför alltid av länsdomstolar. Ett undantag är tvister till följd av en abstrakt prövning i konsumentfrågor där länsdomstolarna (länsdomstolen i Bratislava, länsdomstolen i Banská Bystrica och länsdomstolen i Košice) i sina domkretsar fungerar som förstainstansdomstolar (§ 31 i civilprocesslagen).

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

Territoriell behörighet regleras av civilprocesslagen och lagen om civilprocessen vid ickekontradiktoriska förfaranden (*Civilný mimosporový poriadok*, CMP). Med hjälp av bestämmelserna om territoriell behörighet kan man avgöra vilken förstainstansdomstol, dvs. vilken specifik domstol, av alla domstolar med materiell behörighet, som ska pröva och avgöra ett ärende. I lagstiftningen skiljer man mellan allmän territoriell behörighet och särskild territoriell behörighet. Särskild territoriell behörighet har företräde vid fastställandet av en domstols territoriella behörighet. Om behörigheten inte kan fastställas med hjälp av den metoden tillämpas allmän territoriell behörighet. Territoriell behörighet kan även vara valfri (alternativ/frivillig) eller exklusiv. Om territoriell behörighet är valfritt kan käranden välja om han eller hon vill väcka talan vid den allmänna domstolen på den ort där svaranden bor eller vid någon annan domstol som anges i civilprocesslagen. Vid exklusiv territoriell behörighet anges i vilka mål en annan domstol än den allmänna domstolen på den ort där svaranden bor har territoriell behörighet. Det innebär att en viss domstol är behörig oavsett om en annan domstol är svarandens allmänna domstol och oavsett möjligheten att själv välja domstol i det aktuella ärendet.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Mål som avgörs i ett kontradiktoriskt förfarande

Enligt bestämmelserna i civilprocesslagen har alltid svarandens allmänna domstol territoriell behörighet, om inte annat föreskrivs (§ 13 i civilprocesslagen).

En enskild persons allmänna domstol är den domstol i vars domkrets personen har hemvist (§ 14 i civilprocesslagen).

En juridisk persons allmänna domstol är den domstol i vars domkrets den juridiska personen har sitt säte (§ 15.1 i civilprocesslagen). En utländsk juridisk persons allmänna domstol är den domstol i vars domkrets den utländska juridiska personen har sin filial i Slovakien (§ 15.2 civilprocesslagen).

Om det inte går att fastställa en allmän domstol utifrån ovanstående kriterier är den allmänna domstolen den domstol i vars domkrets den fysiska eller juridiska personen senast hade hemvist respektive sitt säte i Slovakien. Om ingen sådan domstol kan fastställas är den domstol i vars domkrets personen har tillgångar behörig domstol (§ 16 i civilprocesslagen).

Den allmänna domstolen för staten är den domstol i vars domkrets de händelser som gav upphov till talan ägde rum (§ 17 i civilprocesslagen).

Mål som avgörs i ett icke-kontradiktoriskt förfarande

I icke-kontradiktoriska ärenden (§ 3 CMP) har en domstol som anvisas i lagen territoriell behörighet. Om territoriell behörighet inte går att fastställa på det sättet har kärandens allmänna domstol territoriell behörighet.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Alternativ behörighet (fritt val av behörighet) speglar kärandens rätt att i stället för svarandens allmänna domstol välja en domstol som har behörighet enligt § 19 i civilprocesslagen. Förutom svarandens allmänna domstol har även den domstol territoriell behörighet i vars domkrets

a) svaranden har sin arbetsplats, enligt dennes anställningsavtal,

b) en omständighet som gav upphov till en skadeståndstalan skedde,

c) en filial som tillhör en svarande som är en juridisk person är belägen, om tvisten rör den filialen,

d) käranden i egenskap av konsument har hemvist, om tvisten är en konsumenttvist eller om förfarandet rör förlikning i konsumenttvister,

e) käranden har hemvist eller sitt säte, eller vid en utländsk juridisk person, där kärandens organisatoriska enhet är belägen, om tvisten rör ett diskrimineringsärende.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Exklusiv behörighet i **kontradiktoriska ärenden** innebär kärandens skyldighet att i stället för svarandens allmänna domstol välja den domstol som har behörighet enligt § 20 i civilprocesslagen. Det innebär att i följande fall har följande domstolar territoriell behörighet:

a) Domstolen i vars domkrets den fasta egendomen är belägen, i en tvist som rör en sakrätt i fast egendom.
b) Domstolen i vars domkrets det pågår ett förfarande för att reglera ett arv, i en arvstvist.
c) Domstolen i vars domkrets det pågår ett verkställighetsförfarande, om tvisten orsakas av förfarandets särskilda karaktär.
d) Domstolen i vars domkrets det pågår ett konkurs- eller rekonstruktionsförfarande, om tvisten orsakas av förfarandets särskilda karaktär, med undantag av förfaranden som rör reglering av odelbar egendom som tillhör makar.
e) Domstolen i vars domkrets ett skiljeförfarande pågår, vid tvister som rör skiljeförfaranden, men undantag av förlikning i konsumenttvister. Om platsen för skiljeförfarandet ligger utanför Slovakien är den domstol i vars domkrets svaranden har hemvist eller adress till sitt säte eller sin organisatoriska enhet, vid en utländsk juridisk person, behörig att pröva målet. Om svaranden inte har hemvist eller adress till sitt säte eller organisatoriska enhet, vid en utländsk juridisk person, i Slovakien är den domstol där käranden har hemvist eller sin adress eller sitt säte eller sin organisatoriska enhet om det rör sig om en utländsk juridisk person, behörig att pröva målet.
Exklusiv behörighet i **icke-kontradiktoriska mål** innebär att i stället för den allmänna domstolen är följande domstolar behöriga:
Territoriell behörighet i förfaranden om äktenskapsskillnad tillkommer den domstol i vars domkrets makarna senast hade sin gemensamma adress, förutsatt att minst en av makarna fortfarande är bosatt i den domkretsen. I annat fall har den allmänna domstolen för den make som inte väckte talan territoriell behörighet. Om behörig domstol inte går att fastställa på detta sätt är kärandens allmänna domstol behörig (§ 92 CMP).
Territoriell behörighet i förfaranden om att **fastställa att ett äktenskap är ogiltigt** eller om **annullering av äktenskap** tillkommer den domstol i vars domkrets makarna senast hade sin gemensamma adress, förutsatt att minst en av makarna fortfarande är bosatt i den domkretsen. I annat fall har den allmänna domstolen för den make som inte väckte talan territoriell behörighet. Om behörig domstol inte går att fastställa på detta sätt är en av parternas allmänna domstol behörig (§ 101 CMP).
Territoriell behörighet i förfaranden om **rättsligt skydd för minderåriga** tillkommer den domstol i vars domkrets den minderårige har hemvist, i enlighet med en överenskommelse mellan föräldrarna eller i enlighet med lagen vid inledandet av förfarandet (§ 112.1 CMP).
Territoriell behörighet i mål som rör **adoption** tillkommer den domstol i vars domkrets barnet har hemvist, i enlighet med en överenskommelse mellan föräldrarna eller i enlighet med lagen vid inledandet av förfarandet. Om ingen sådan domstol kan fastställas är den domstol i vars domkrets barnet bor behörig att pröva målet (§ 136 CMP).
Territoriell behörighet i förfaranden som rör **rättskapacitet** tillkommer domstolen i vars domkrets den person vars rättskapacitet ska fastställas har hemvist (§ 232 CMP).
Territoriell behörighet i förfaranden som rör **tillåtelse att lägga in och behålla en person på en medicinsk vårdinrättning** tillkommer den domstol i vars domkrets den medicinska vårdinrättningen är belägen (§ 252 CMP).
Territoriell behörighet i förfaranden som rör **utnämning av en förmyndare** tillkommer domstolen i vars domkrets den berörda personen har hemvist. Om ingen sådan domstol kan fastställas är den domstol behörig i vars domkrets personen har sina tillgångar (§ 273 CMP).
Territoriell behörighet i förfaranden som rör **en dödförklaring** tillkommer den allmänna domstolen för den person som ska dödförklaras (§ 220 CMP).
Territoriell behörighet i förfaranden som rör **arv** tillkommer den domstol i vars domkrets
a) testatorn hade hemvist då han eller hon avled,
b) testatorns tillgångar är belägna, om behörighet inte fastställs enligt a,
c) testatorn avled, om behörighet inte fastställs enligt a eller b (§ 158 CMP),
I efterföljande arvsförförfaranden har den domstol som avslutade det första arvsförfarandet territoriell behörighet (§ 159 CMP).
Om en talan från en minderårig arvinge måste godkännas i samband med ett arvsförfarande, är den domstol vid vilken arvsförfarandet pågår behörig att godkänna talan (§ 160.1 CMP).
Territoriell behörighet i mål som rör **notariell förvaring** tillkommer den domstol i vars domkrets den notarie som förvaltar pengarna, egendomarna eller värdepapperen har sitt säte (§ 334 CMP).
Territoriell behörighet i förfaranden som rör **rättslig ersättning av en förlorad säkerhet som ställts av en bank eller en utländsk banks filial** tillkommer domstolen i vars domkrets banken eller den utländska bankens filial har sitt säte. I annat fall har kärandens allmänna domstol behörighet i förfaranden som rör rättslig ersättning av en handling. Om käranden inte har sin allmänna domstol i Slovakien har den domstol i vars domkrets betalningsplatsen är belägen behörighet (§ 311 CMP).

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Nej.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Specialdomstolars behörighet regleras i §§ 22–33 CMP. Framför allt är specialdomstolar behöriga i
a) förfaranden som rör växlar och checkar,
b) arbetsrättsliga tvister,
c) konkurs- och rekonstruktionsförfaranden,
d) tvister rörande industriell egendom,
e) tvister rörande illojal konkurrens och upphovsrättstvister,
f) tvister som uppkommit till följd av ekonomisk konkurrens,
g) tvister rörande skiljeförfaranden,
h) tvister som uppkommit till följd av börsavtal,
i) tvister som rör fastställandet av huruvida ett avtal, koncessionsavtal eller ramavtal är ogiltigt,
j) tvister som uppkommit till följd av en abstrakt prövning i konsumentfrågor,
k) tvister rörande kompensation för nukleära skador,
l) ärenden som rör skyddsåtgärder i civilrättsliga ärenden som förordnats i en annan EUmedlemsstat.

Senaste uppdatering: 22/04/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Finland

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I Finland behandlas tvistemål vid allmänna domstolar. Specialdomstolarna är antingen besvärsinstanser eller behandlar mål som inte väckts av enskilda medborgare.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Allmän domstol i första instans är tingsrätten. Hovrätterna agerar främst som appellationsdomstolar.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Huvudregeln är att talan väcks vid tingsrätten på den svarandes hemort. Det gäller också då svaranden är en juridisk person. Endast ett fåtal av målen behandlas på någon annan ort.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Det är möjligt bland annat i följande fall:

Ansökan om äktenskapsskillnad, upphörande av samlevnad, äktenskapets giltighet eller hemskillnad vid andra omständigheter än att en av makarna avlider, kan lämnas in till tingsrätten i den domkrets där någondera parten har sin vistelseort eller hemvist.

Ansökan avseende verksamhet som bedrivs vid en filial, avdelning, ombud eller ett annat driftsställe för en juridisk person eller verksamheten vid en ensamföretagares driftsställe i ärenden där den juridiska personen eller ensamföretagaren är svaranden kan även inges till tingsrätten i den domkrets där den berörda verksamheten bedrivs.

Konsumenter som väcker talan enligt konsumentskyddslagstiftningen kan även inge ansökan till en domstol i den domkrets där konsumenten har sin vistelseort eller hemvist.

Marknadsdomstolen är domstol i första instans för tvister, ansökningar och klagomål rörande industriell äganderätt och upphovsrätt.

Talan som grundar sig på ett anställningsavtal kan väckas vid tingsrätten i den domkrets där det arbete som avtalet avser normalt utförs. Om arbetet vanligen inte utförs inom samma domkrets kan en anställds talan mot sin arbetsgivare också behandlas av tingsrätten i den domkrets där arbetsgivaren har sitt säte.

Talan om ersättning på andra grunder än avtalsgrunder kan också väckas vid tingsrätten i den domkrets där den handling eller försummelse som gav upphov till talan skedde eller där skadan uppstod. Talan i sådana ärenden kan även väckas i den domkrets där käranden har sin vistelseort eller hemvist om talan grundas på lagen om ansvarsförsäkringar för motorfordon, patientskadelagen, produktansvarslagen, lagen om ersättning för miljöskador och lagen om ansvar i spårtrafiken.

Talan avseende fast egendom kan även väckas vid tingsrätten i den domkrets där den fasta egendomen är belägen.

Talan som rör underhåll kan även väckas vid tingsrätten i den domkrets där käranden eller mottagaren av underhållet har sin vistelseort.

I internationella ärenden kan behörighetsreglerna i EU-lagstiftningen eller internationella fördrag gälla.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Domstolen på den svarandes vistelseort är inte alltid behörig domstol. Exempel:

Talan som gäller fastställande av faderskap kan väckas vid en tingsrätt vars domkrets omfattar den ort där modern eller barnet har sin vistelseort eller hemvist. Talan om att få ett faderskap ogiltigförklarat måste väckas vid tingsrätten i den domkrets där barnet har sin vistelseort eller hemvist.

Talan som gäller vårdnad av barn och umgängesrätt måste väckas vid tingsrätten i den domkrets där barnet har sin vistelseort eller hemvist.

Talan avseende verkställande av beslut om vårdnad och umgängesrätt måste väckas vid tingsrätten i den domkrets där barnet eller svaranden har sin vistelseort eller hemvist, eller där vardera av dem har sin tillfälliga bostadsort.

Talan som gäller utnämning av förmyndare eller avslutande av förmyndarskap, begränsning av en persons rättskapacitet eller upphävande eller ändring av en sådan begränsning måste väckas vid tingsrätten i den domkrets där den person vars rättskapacitet begränsas har sin vistelseort.

Ansökan om godkännande av adoption ska inges till tingsrätten i den domkrets där adoptivföräldern har sin vistelseort eller hemvist.

Talan som gäller arv och egendom måste väckas vid tingsrätten i den domkrets där den avlidna personen hade sin vistelseort eller hemvist.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Parterna i ett tvistemål (men inte i ett ansökningsärende) kan på vissa villkor välja en annan domstol än den som normalt är behörig (tingsrätten).

Rätten för konsumenter, anställda eller individer som begär eller mottar underhåll att väcka talan vid den domstol som anges i rättegångsbalken får inte begränsas av överenskommelser om behörighet, förutom i fall där sådana överenskommelser ingås efter det att tvisten uppstod.

Överenskommelser om behörig domstol måste vara skriftliga och kan begränsas till en viss tvist eller täcka eventuella framtida tvister som kan uppstå till följd av ett visst rättsförhållande.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Marknadsdomstolen är domstol i första instans för tvister, ansökningar och klagomål rörande industriell äganderätt och upphovsrätt. Systemet med specialdomstolar används annars bara i undantagsfall i Finland i tvistemål.

Länkar

Finska domstolar

Senaste uppdatering: 10/05/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Sverige

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Civilrättsliga tvister handläggs normalt vid en allmän domstol. Talan ska väckas vid en tingsrätt som är behörig.

Det finns två specialdomstolar som handlägger vissa tvister av civilrättslig karaktär, Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen. Dessutom finns det vissa tingsrätter som handlägger särskilda typer av mål. Information om dessa domstolars behörighet finns under fråga 3 nedan.

Mer information om allmänna domstolar finns här, och i fråga om specialdomstolar här.

Vissa civilrättsliga tvister handläggs av organ som inte är egentliga domstolar. Genom ett förenklat förfarande inom ramen för den summariska processen kan kronofogdemyndigheterna förplikta en part att betala ett belopp eller att vidta andra åtgärder. Myndighetens avgörande kan överprövas av en tingsrätt.

Vissa typer av hyres- och arrendetvister handläggs av hyresnämnder eller arrendenämnder.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Praktiskt taget samtliga civilrättsliga mål inleds i den lägsta instansen, tingsrätt.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Enligt huvudregeln ska talan väckas där svaranden har sitt hemvist. En fysisk person anses ha hemvist där han eller hon är folkbokförd. Skatteverket kan lämna upplysningar om var en person är folkbokförd (tel: +46 (0)8 56 48 51 60). Juridiska personers hemvist bestäms normalt av var styrelsen har sitt säte. Det kan finnas en möjlighet att vända sig till en svensk domstol trots att personen inte bor i Sverige. Om svaranden inte har hemvist någonstans kan talan väckas där personen uppehåller sig eller, i vissa fall, där personen senast har haft hemvist eller uppehållit sig. I vissa civilrättsliga tvister kan talan väckas i Sverige även om svaranden har hemvist utomlands. Avgörande för dessa behörighetsgrunder är att det finns egendom i Sverige eller att ett avtal har ingåtts i Sverige.

När det gäller internationella förhållanden är det viktigt att komma ihåg att de svenska bestämmelserna om domstolars behörighet bara kan tillämpas om det finns svensk domsrätt. Det finns oftast svensk domsrätt om en svensk domstol är behörig enligt de nationella bestämmelserna om domstolars behörighet. I detta sammanhang är det också nödvändigt att beakta vilka internationella instrument som finns. De viktigaste för svensk del är Bryssel I-förordningen samt Brysselkonventionen och Luganokonventionen, vilka samtliga reglerar domstolars behörighet om svaranden har hemvist i en stat som omfattas av förordningen eller konventionerna. Dessa pekar också särskilt ut att den behörighetsgrund som innebär att talan om betalningsskyldighet får väckas där svaranden har egendom, inte får tillämpas mot en person som har hemvist i en medlems- eller konventionsstat.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Det finns ett antal behörighetsregler som innebär att talan kan väckas även vid en annan domstol än den i den ort där svaranden bor. Dessutom finns det konkurrerande behörighetsregler i olika internationella instrument, som Bryssel I-förordningen samt Brysselkonventionen och Luganokonventionen.

Här följer de viktigaste svenska konkurrerande behörighetsreglerna:

Den som lidit skada får väcka talan där den skadegörande handlingen företogs eller där skadan uppkom. Bestämmelsen är i princip inte tillämplig när det handlar om ett avtalsbrott. Skadeståndstalan med anledning av en brottslig handling kan föras i samband med åtal för brottet.

Konsumenter har möjlighet att stämma en näringsidkare vid sin egen domstol i konsumentmål rörande mindre belopp.

Talan rörande betalningsskyldighet på grund av ett avtal kan i vissa fall väckas där avtalet har ingåtts. Däremot finns det ingen bestämmelse i svensk lagstiftning som innebär att domstolen i den ort där ett avtal ska uppfyllas är behörig.

Talan mot en näringsidkare rörande en tvist som uppkommit i en rörelseverksamhet kan i vissa fall väckas där driftsstället finns.

Talan om vårdnad, boende och umgänge väcks normalt där barnet bor (se även ämnet Föräldraansvar - Sverige).

Talan om underhåll till barn väcks normalt vid svarandens hemvistdomstol, men frågan kan även tas upp av en annan domstol i faderskapsmål, äktenskapsmål eller i mål om föräldraansvar (vårdnad om barn och barns boende).

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Svensk rätt innehåller ett antal exklusiva behörighetsregler som innebär att talan måste väckas vid en viss domstol. Dessutom finns det exklusiva behörighetsregler i olika internationella instrument, som Bryssel I-förordningen samt Brysselkonventionen och Luganokonventionen. Om en talan som omfattas av någon av dessa regler väcks vid en annan domstol än den som är exklusivt behörig, får denna domstol inte handlägga målet.

Här följer de viktigaste svenska exklusiva behörighetsreglerna:

De flesta fastighetsrättsliga tvister måste tas upp av domstolen i den ort där fastigheten är belägen.

Vissa tvister som rör fastigheter ska tas upp av fastighetsdomstol eller av hyres- och arrendenämnd. Även här är det avgörande var fastigheten är belägen.

Talan rörande arvsrättsliga frågor ska prövas av domstolen i den ort där den avlidna personen bodde.

Tvister som rör äktenskap och bodelningstvister ska tas upp av domstolen i den ort där någon av parterna bor.

När Arbetsdomstolen eller Marknadsdomstolen ska pröva en tvist går det inte att vända sig till den allmänna domstol i den ort där svaranden bor.

För tvister som gäller miljörätt, sjö- och immaterialrätt finns det i flera fall särskilda bestämmelser som innebär att endast en domstol är behörig.

Svea hovrätt är exklusivt behörig att ta upp vissa ansökningar om verkställighet av utländska avgöranden.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Parterna kan ingå avtal om att en tvist får eller ska väckas vid viss domstol, prorogationsavtal. Avtalet ska vara skriftligt. Avtalet kan innebära att enbart en domstol är exklusivt behörig. Det är även möjligt att avtala att en annan domstol blir behörig än vad som följer av de normala behörighetsreglerna. Parterna kan också anvisa flera domstolar som behöriga.

Den domstol som parterna har pekat ut som behörig domstol är i princip skyldig att ta upp ett mål som inleds vid den domstolen. Detta gäller dock inte om avtalet strider mot någon exklusiv behörighetsregel. Om någon part invänder att prorogationsavtalet är ogiltigt, måste domstolen också pröva detta, vilket kan medföra att domstolen inte blir behörig.

En domstol, som annars inte är behörig, blir behörig om svaranden inte invänder att talan väckts vid fel domstol, s.k. tyst prorogation. Detta gäller dock inte om det finns exklusiva behörighetsregler, vilka domstolen självmant ska pröva. Däremot ska domstolen inte självmant undersöka om talan väckts i strid med huvudregeln, konkurrerande behörighetsregler eller ett prorogationsavtal. En invändning om att domstolen inte är behörig måste framföras första gången parten yttrar sig i målet. Om svaranden överhuvudtaget inte yttrar sig i målet och domstolen ska meddela en tredskodom, måste dock domstolen göra en viss undersökning av om den är behörig.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Det finns två specialdomstolar som handlägger tvister av civilrättslig karaktär, Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen. Arbetsdomstolen handlägger arbetstvister, dvs. tvister som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Marknadsdomstolen handlägger konkurrensrättsliga och marknadsföringsrättsliga mål och ärenden.

Det finns vissa tingsrätter som handlägger särskilda typer av civilrättsliga mål. Av landets tingsrätter är fem mark- och miljödomstolar. De handlägger mål enligt miljöbalken samt mål som rör expropriation och fastighetsbildning. Sjörättsliga frågor handläggs av sju tingsrätter som är sjörättsdomstolar. Det finns särskilda bestämmelser om immaterialrättsliga tvister, särskilt patent, som innebär att Stockholms tingsrätt är exklusivt behörig.

Senaste uppdatering: 19/05/2014

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - England och Wales

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Tvistens karaktär avgör vilken domstol som är behörig att pröva tvisten. Tvistemålsprocesser inleds antingen i en grevskapsdomstol (*County Court*) eller i *High Court*. Valet av domstol beror på tvisteföremålets värde och hur komplicerad tvisten är. Mål mellan staten och en privatperson, liksom mål som rör vissa bestämda områden (t.ex. arbetsrätt) prövas i regel i specialdomstolar (*tribunals*). Information om olika specialdomstolar finns på justitieministeriets webbplats.
Vissa grevskapsdomstolar har allmän behörighet i civilrättsliga ärenden, medan andra har ”särskild behörighet” som gör det möjligt för dem att pröva mål som rör kanslersrätten (*Chancery*) och handels-, teknik- eller bygglagstiftningen. *High Court* är baserad i London. Den har dock lokala distriktskanslier i många av de större regionerna i landet. Tack vara detta kan mål i *High Court* prövas utanför London av en domare med lämplig kvalifikationer.
Förvaltningsdomstolen (*Administrative Court*) är representerad i vissa av *High Courts* regionala förhandlingscenter.[1] *High Court* beskrivs närmare nedan.
Frågan om behörighet är ofta inte helt tydlig – vissa arbetsrättsliga frågor prövas t.ex. i grevskapsdomstolen i stället för i arbetsdomstolen (*Employment Tribunal*). Därför kan det vara bra att söka juridisk rådgivning innan en rättsprocess inleds. Mer information finns på justitieministeriets webbplats.
[1] Cardiff, Bristol, Birmingham, Leeds och Manchester.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Civilprocessreglerna (*Civil Procedure Rules* (CPR)) stöds av praktiska anvisningar om hur reglerna ska tolkas. I den praktiska anvisningen till del 7 i CPR redogörs för på vilken nivå i domstolssystemet en rättsprocess ska inledas. Den viktigaste skillnaden mellan grevskapsdomstolens och *High Courts* behörighet är tvisteföremålets värde och hur komplicerad tvisten är. Huvudregeln är att en fordran på mindre än 100 000 pund ska prövas i grevskapsdomstolen medan en fordran på högre belopp ska prövas i *High Court*. I del 8 i CPR föreskrivs dessutom ett särskilt förfarande för krav som inte rör pengar. Här avgör tvisteföremålet och hur komplicerat målet är valet av domstol.
Penningfordringar prövas enligt olika förfaranden (spår). En fordran på upp till 10 000 pund prövas t.ex. enligt småmålsförfarandet, medan en fordran på 10 000–25 000 pund prövas enligt det s.k. snabbspåret. Övriga fordringar prövas enligt det s.k. multispåret. Notera att beslut om att ett mål ska prövas enligt ett visst förfarande (spår) fattas av domstol. Inget hindrar därför en domare från att utnyttja sin befogenhet att själv bestämma hur ärenden ska handläggas och besluta att målet ska prövas enligt ett visst förfarande (spår) och i en viss domstol. Mer information finns här.
High Court består av tre avdelningar som prövar olika typer av mål:
Queen's Bench Division – handlägger en rad olika civilrättsliga ärenden, bl.a. skadestånd vid avtalsbrott och skadestånd utanför avtalsförhållanden, förtal, handelstvister och mål som rör sjörätt (t.ex. mål om fartygskollisioner, lastskador och bärgning). Numera ingår även *Official Referees Court*, som lyder under teknik- och byggdomstolen (*Technology and Construction Court*). Via förvaltningsdomstolen (*Administrative Court*) utövar denna avdelning även tillsyn över en mängd allmänna domstolar, specialdomstolar och myndighetsutövande organ eller personer (inklusive regeringens ministrar). Detta sker genom den process som kallas rättslig granskning. Härigenom säkerställs att de beslut som dessa organ eller personer fattar har fattats på ett korrekt och rättsenligt sätt och att de befogenheter som parlamentet har gett dem inte har överskridits.
Chancery Division – behandlar framför allt egendomsärenden, bl.a. förvaltning av dödsbon, tolkning av testamenten, konkurser, skattesammanslutningar, patent samt tvister om bolag och andra sammanslutningar. Den nybildade domstolen för immaterialrättsliga tvister (*Intellectual Property Enterprise Court*) #_ftn1[1] omfattas också av *Chancery Divisions* behörighet.
Family Division – handlägger skilsmässo- och äktenskapsmål, mål som rör barn, såsom adoption, obestridda testamenten och fördelning av kvarlåtenskapen efter personer som har avlidit utan att ha upprättat ett testamente.
Närmare uppgifter om *High Court* finns även på justitieministeriets webbplats.
Om du inte är säker på vilken domstol du ska vända dig till bör du söka juridisk rådgivning eller konsultera justitieministeriets webbplats.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Som påpekats ovan utfärdar grevskapsdomstolarna numera i regel stämningar centralt och vid behov av förhandling skickas de sedan till ett förhandlingscenter. I del 26.2A.2 i CPR föreskrivs att målet ska överföras till grevskapsdomstolens förhandlingscenter för det område där svaranden bor eller bedriver näringsverksamhet. Omvänt har varje part rätt att ansöka om att målet ska prövas vid ett bestämt förhandlingscenter. På grund av behovet av särskild behörighet och kravet på specialistdomare kan det hända att det förhandlingscenter som anvisats inte är någon parts lokala förhandlingscenter. Därutöver kan vissa typer av talan endast väckas lokalt. Detta gäller bland annat en talan om äganderätt till mark, en talan enligt konsumentkreditlagen (*Consumer Credit Act*) eller en talan om återvinning av varor. I dessa fall måste talan väckas där den person som innehar varorna bor eller bedriver näringsverksamhet. Mer information om dessa undantag finns i delarna 55 och 7 i civilprocessreglerna för England och Wales.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Ett av undantagen till huvudregeln är att ärendet ska hanteras av den domstol som är bäst lämpad att hantera ärendet med hänsyn till målets karaktär, tillgänglig domstol och den plats som passar parterna bäst.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Huvudregeln är att målet överförs till grevskapsdomstolens förhandlingscenter för det område där svaranden bor eller bedriver näringsverksamhet. Parterna har dock rätt att själva välja vilken domstol de vill att målet ska prövas vid när de fyller i formuläret om tilldelning av mål. Beslutet fattas dock av domstolen. Vissa stämningsansökningar som utfärdas i *High Court* i London kan prövas i en av domstolens distriktskanslier. Mer information om överföring av mål finns i del 30 i CPR.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Som påpekats ovan är den avgörande faktorn i regel tvisteföremålets värde och hur komplicerat målet är. Även om parterna kan ange var de vill att målet ska prövas i det formulär som de fyller i är det domstolen som fattar det slutliga beslutet. Det är inte upp till käranden att välja vilken domstol som ska pröva målet. Enligt del 2.7 i CPR har domstolen dessutom rätt att helt efter eget skön hantera mål på det sätt som den finner lämpligt. Närmare uppgifter finns i civilprocessreglerna.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Nej.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Ansvarsområdena för *High Courts* olika avdelningar och närmare uppgifter om de domstolar som handlägger familjerättsliga ärenden beskrivs ovan.
Mer information om grevskapsdomstolarna och *High Court* finns på justitieministeriets webbplats.

Länkar

Justitieministeriet

Senaste uppdatering: 16/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Nordirland

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

De flesta civilrättsliga mål eller handelsmål prövas i *High Court of Northern Ireland* eller i en grevskapsdomstol (*County Court*). *Magistrates' courts* har behörighet i vissa civilrättsliga ärenden, t.ex. indrivning av mindre skulder och familjemål.

Det finns en mängd specialdomstolar (*tribunals*) som inrättats genom lag och som handlägger olika ärenden som invandring, skatter, psykisk hälsa, välfärdsförmåner och transport. Vissa specialdomstolar har behörighet i hela Förenade kungariket och information om dessa finns på webbplatsen för det nordirländska domstolsverket (*Northern Ireland Courts and Tribunals Service*). Andra specialdomstolar, t.ex. *Fair Employment Tribunal* och *Industrial Tribunal* , som prövar vissa arbetsmarknadsärenden, har endast behörighet i Nordirland.

Vilken specialdomstol som är behörig är inte alltid helt klart. Därför bör man alltid rådfråga en advokat innan man inleder en rättsprocess.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Du bör alltid be om juridisk rådgivning om vid vilken domstol du ska inleda en rättsprocess.

Om fordran understiger 30 000 pund och avser skador till följd av försumlighet eller avtalsbrott bör talan väckas vid grevskapsdomstolen, såvida man inte har rätts att vända sig till en annan domstol. Varje fordran över 30 000 pund ska väckas vid *High Court*.

Vissa fordringar på högst 3 000 pund kan prövas i grevskapsdomstolen inom ramen för småmålsförfarandet. Detta är ett enkelt och informellt förfarande för att lösa tvister, ofta utan behov av advokat. En informationsbroschyr om småmålsförfarandet finns på det nordirländska domstolsverkets webbplats.

Familjerättsliga ärenden kan prövas i antingen *Magistrates' court,* grevskapsdomstolen eller *High Court,* beroende på omständigheterna i det enskilda målet.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Magistrates' courts och grevskapsdomstolen har behörighet i hela Nordirland. Var ett mål i dessa domstolar vanligtvis prövas avgörs av vilken av domstolens tre administrativa avdelningar målet faller inom. En handbok om de administrativa domstolsavdelningarna kan laddas ned från det nordirländska domstolsverkets webbplats på http://www.courtsni.gov.uk/en-GB/Documents/Single%20Jurisdiction%20Internet%20Info%20Agreed.pdf.

High Court har behörighet i hela Nordirland.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I regel bör en talan väckas vid en domstol i vars domkrets svaranden bor eller bedriver sin verksamhet eller i en domstol i vars domkrets den händelse som gav upphov till talan inträffade (även om talan rent tekniskt kan väckas vid vilken avdelning som helst).

I avtalsärenden beror domstolsplatsen på typen av avtal. En tvist rörande ett anställningsavtal kan t.ex. prövas av grevskapsdomstolen eller *Industrial Tribunal*.

Familjerättsliga ärenden, t.ex. frågor om föräldraansvar, kan prövas i antingen *Magistrates' court,* grevskapsdomstolen eller *High Court*, beroende på omständigheterna i det enskilda målet.

Skadeståndsanspråk prövas i enlighet med de vanliga behörighetsreglerna. Detsamma gäller civilrättsliga fordringar till följd av brottmålsprocesser. Det finns dock även ett system för ersättning till brottsoffer. Mer information om detta finns på den nordirländska brottsoffermyndighetens webbplats (se länk nedan).

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Det finns inte något sådant krav. En talan kan väckas vid valfri administrativ domstolsavdelning oberoende av ämnesområde (även om talan i regel väcks vid avdelningen för det område där svaranden bor eller bedriver sin verksamhet, eller där den händelse som gett upphov till talan inträffade).

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Parterna kan inte överlåta behörighet till en domstol.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Information om specialdomstolar som har behörighet i hela Förenade kungariket finns på webbplatsen för domstolsverket för England och Wales och justitieministeriets webbplats.

Informationsbroschyrer om de flesta av domstolarna i Nordirland finns på det nordirländska domstolsverkets webbplats.

Information om *Industrial Tribunal* och *Fair Employment Tribunal* finns på respektive domstols webbplats.

Länkar

Northern Ireland Courts and Tribunals Service (det nordirländska domstolsverket)

The tribunals (*HM Courts & Tribunals Service* – England och Wales)

Tribunals (justitieministeriet)

Industrial Tribunals and the Fair Employment Tribunal

Compensation Services

Senaste uppdatering: 14/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Skottland

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

De två viktigaste tvistemålsdomstolarna i Skottland är sheriffdomstolen (*Sheriff Court*) (inbegripet sheriffdomstolen för överklaganden (*Sheriff Appeal Court*)) och *Court of session*. Vissa specialdomstolar som *Court of the Lord Lyon*, *Court of Exchequer*, *Election Petition Court*, *Sheriff Personal Injury Court* (som är en del av sheriffdomstolen) och *Scottish Land Court* har dock behörighet i särskilda typer av mål. Det finns även att antal lagstadgade nämnder.

Nämnder (*tribunals*)

Genom *Tribunals, Courts and Enforcement Act 2007* skapades ett enhetligt system för de flesta s.k. *tribunals* (nämnder) i Förenade kungariket. Nämnderna delades in i *First-tier Tribunal* och *Upper Tribunal*. *First-tier Tribunal* och *Upper Tribunal* har separata kammare som behandlar olika ämnesområden och sammanför liknande jurisdiktioner. Närmare uppgifter om nämnderna finns på webbplatsen för det brittiska domstolsverket (*Her Majesty's Courts and Tribunals Service*).

Det finns även att antal decentraliserade skotska nämnder. De flesta nämnder har en egen ordförande och varje nämnd har olika verkställighetsbefogenheter. Behörigheten omfattar allt från överklaganden av parkeringsböter till tvångsvård och bältesläggning av patienter som lider av en allvarlig psykisk sjukdom. Överklaganden av beslut som meddelats av skotska nämnder prövas av de allmänna tvistemålsdomstolarna i Skottland och kan handläggas av en sheriffdomstol (*Sheriff Court*) eller *Court of Session*.

Genom *The Tribunals (Scotland) Act 2014* skapades en enda *First-tier Tribunal for Scotland* och *Upper Tribunal for Scotland* för decentraliserade nämnder. Skottlands högsta domare, *Lord President*, är chef för de skotska nämnderna och har delegerat en mängd uppgifter till *President of Scottish Tribunals*. Systemet liknar det system som har införts i Förenade kungariket (se ovan). *Upper tribunal for Scotland* handlägger de flesta överklaganden av avgöranden som meddelats av *First-tier tribunal*, en uppgift som således inte längre sköts av de allmänna domstolarna. De första nämnderna övergick till det nya systemet i december 2016. De administrativa arbetsuppgifterna vid *First-tier tribunal for Scotland* och *Upper Tribunal for Scotland* sköts av det skotska domstolsverket *Scottish Courts and Tribunals Service*.

Mer information finns på webbplatserna för det skotska domstolsverket (*Scottish Courts and Tribunals Service*) och den skotska regeringen.

Court of the Lord Lyon

Lord Lyon King of Arms är en av Konungariket Skottlands statsämbetsmän och den brittiska monarkens rådgivare i heraldiska, genealogiska och ceremoniella frågor. Han utövar kronans behörighet i alla heraldiska ärenden i Skottland, tillämpar lagen om vapensköldar och avgör frågor om släktnamn, representation och huvudmannaskap för skotska klaner.

Court of Exchequer

Court of Session sammanträder som *Court of Exchequer* när den handlägger skatteärenden. Det rör sig framför allt om överklaganden av taxeringsbeslut från *Special Commissioners of Income Tax*.

Election Petition Court

Denna domstol består av två domare från *Court of Session* och handlägger invändningar mot val av parlamentsledamöter och ledamöter av det skotska parlamentet som grundas på olaglighet eller otillbörlig praxis.

Scottish Land Court

Denna domstol prövar framför allt tvister som rör jordbruksarrenden och småjordbruk. Ordföranden och biträdande ordföranden är lagfarna domare och övriga två ledamöter lantbrukare. Domstolen kan uppmanas att fastställa arrende för jordbruksföretag och småjordbruk och handlägger överklaganden från det organ som reglerar små jordbruk. Den handlägger även överklaganden av den skotska regeringens beslut om att bötfälla lantbrukare som mottar bidrag inom ramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik, liksom överklaganden i vissa miljöfrågor.

Lands Tribunal for Scotland

Denna nämnd besår av en ordförande och tre ledamöter med erkänd fackkunskap inom juridik och lantmäteri. Nämndens ordförande är även ordförande för *Scottish Land Court*.

Nämnden arbetar främst med frågor som rör
godkännande och ändring av äganderättsvillkor,
hyresgästers rätt att köpa sina offentliga bostäder,
bestridd ersättning för expropriering av mark eller marks värdeförlust på grund av offentliga arbeten,
värderingar av lokaler som inte är bostäder,
överklaganden av beslut som meddelats av *Keeper of the Registers of Scotland*,
överklaganden av värdering av mark vid förhandsköp,
frivilliga eller gemensamma hänvändelser där nämnden agerar skiljedomare.

Sheriff Personal Injury Court

Sheriff Personal Injury Court fungerar som ett nationellt centrum med sakkunskap i frågor som rör personskador. Talan i personskadeärenden kan väckas vid den särskilda skadedomstolen i Edinburgh om det belopp som yrkas i ersättning överstiger 5 000 pund. Parterna har även möjlighet att framställa personskadeanspråk, oavsett belopp, vid den lokala sheriffdomstolen. Särskilda bestämmelser gäller för arbetsskador: vid arbetsskador där anspråken överstiger 1 000 pund kan talan väckas direkt vid *Sheriff Personal Injury Court*, medan ärenden som rör arbetsskador där anspråken understiger 1 000 pund kan hänskjutas till denna domstol om den lokala sheriffdomstolen anser att ärendet är tillräckligt betydelsefullt eller komplicerat. *Court of Session* handlägger inte längre personskadeärenden som rör belopp under 100 000 pund.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

I Skottland fungerar både sheriffdomstolen (underrätt) och *Outer House of the Court of Session* (överrätt) som förstainstansdomstolar i tvistemål. Sheriffdomstolen har omfattande behörighet i civilrättsliga ärenden och dess behörighet omfattar alla mål om skulder eller skador utan något ekonomiskt tak. En talan vars värde, exklusive ränta och utgifter, inte överstiger 100 000 pund måste väckas vid sheriffdomstolen. Från september 2015 utsträcktes sheriffdomstolens exklusiva behörighet från 5 000 pund till 100 000 pund.

De ärenden som undantas från sheriffdomstolens behörighet, och där *Court of Session* har behörighet, är rättslig prövning av förvaltningsbeslut, avgöranden (skapande av en säkerhetsrätt i egendom), nedsättningar (men endast i samband med ogiltigförklaring av beslutets verkan) och ansökningar om likvidation av företag vars kapital överstiger 120 000 pund. Mål som omfattas av Haagkonventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn prövas i *Court of Session*.

På begäran av en part i målet kan ett mål återförvisas till *Court of Session* från sheriffdomstolen, om sheriffdomstolen anser att målet är så viktigt eller komplicerat att så bör ske. *Court of Session* kan i sin tur godkänna att målet återförvisas till den med stöd av de grunder som anförts.

På samma sätt kan vissa mål återförvisas till sheriffdomstolen från *Court of Session*.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

I de flesta tvistemål regleras behörighetsfrågor av 1982 års lag om behörighet och domar (*Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982*). Huvudprincipen i de skotska behörighetsreglerna är att personer, både juridiska och fysiska, ska stämmas i domstolen i vars domkrets de har sin hemvist.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Utöver ovannämnda huvudregel är det i bland möjligt att välja vilken domstol som ska pröva målet.
Exempel:

Avtal

En person kan stämmas i domstol på den ort där den aktuella förpliktelsen ska fullgöras.

Brott och mindre förseelser

En person kan stämmas i domstol på den ort där händelsen inträffade eller kan inträffa.

Underhåll

En domstol har behörighet i underhållsfrågor om den underhållsberättigade har sin hemvist eller vanliga vistelseort i den domstolens domkrets eller om underhållskravet är knutet till ett mål om en persons status som prövas av denna domstol och domstolen är behörig på området.

Tvist till följd av drift av en filial, agentur eller annan etablering

Här ligger behörigheten hos domstolarna på den ort där filialen/agenturen är belägen.

Familjerätt

I frågor som äktenskapsskillnad, umgängesrätt med barn och var barn ska bo efter äktenskapsskillnaden samt föräldrars skyldigheter och rättigheter följer man i regel reglerna för territoriell behörighet i Skottland, dvs. målet prövas vanligtvis i sheriffdomstolen på den ort där barnet har sin hemvist. Det finns dock undantag till detta, särskilt om en eller båda parterna har anknytning till en annan jurisdiktion än Skottland. Du bör alltid överväga att be om juridisk rådgivning i sådana behörighetsfrågor om du tror att så är fallet.

Personskada

Sedan september 2015 gäller nya behörighetsregler för *Sheriff Personal Injury Court*, sheriffdomstolen och *Court of Session*. Se information på andra ställen i detta faktablad för närmare detaljer.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I vissa typer av förfaranden har en domstol exklusiv behörighet oavsett en persons hemvist eller andra behörighetsregler. Detta gäller i följande fall:
I förfaranden som rör sakrätter i eller hyra av fast egendom, där domstolarna på den ort där egendomen är belägen har exklusiv behörighet. Om egendomen tillfälligt hyrs för privat bruk i högst sex månader är dock även domstolarna på den ort där svaranden har sin hemvist behöriga, om hyresvärden och hyresgästen är fysiska personer med hemvist i samma land.
I frågor som rör bildande av företag, ogiltigförklaring eller avveckling av företag eller andra juridiska personer eller sammanslutningar av fysiska eller juridiska personer har domstolarna på den ort där företaget, den juridiska personen eller sammanslutningen har sitt säte exklusiv behörighet.
I förfaranden som rör giltigheten av poster i ett offentligt register har domstolarna på den ort där registret förs exklusiv behörighet.
I förfaranden som rör verkställighet av domar har domstolarna på den ort där domen har verkställts eller ska verkställas exklusiv behörighet.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Behörigheten kan utsträckas om en person själv vänder sig till en domstol, antingen genom uttryckligt samtycke eller genom att närvara inför domstolen som svar på en stämning utan att invända mot behörigheten.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

I Skottland används specialdomstolar endast i mycket liten utsträckning. I svaret på fråga 1 anges vilka typer av mål som sådana domstolar prövar. I många fall prövas ett tvistemål antingen i sheriffdomstolen eller i *Court of session*. Under alla omständigheter bör man be om juridisk rådgivning när det gäller att väcka talan vid domstol, inbegripet om en specialdomstol är lämpligt forum.
Allmän information om domstolarna i Skottland finns på det skotska domstolsverkets webbplats.

Länkar

Scottish Courts and Tribunals Service (det skotska domstolsverket)

Senaste uppdatering: 13/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Vilket lands domstol är behörig? - Gibraltar

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I de flesta typer av tvistemål ska talan väckas vid *Supreme Court of Gibraltar*. *Supreme Court* är indelad i olika jurisdiktioner, men på grund av Gibraltars storlek finns det endast ett kansli. (*Magistrates Court* har begränsad behörighet i vissa familjemål.)
I vissa frågor som rör arbetsrätt kan talan väckas vid *Industrial Tribunal*. Andra specialdomstolar har inrättats inom områden som psykisk hälsa, överklaganden i inkomstskatteärenden och överklaganden i socialförsäkringsärenden.
Närmare uppgifter kan fås från Supreme Court Registry, 277 Main Street, Gibraltar, tfn: +350 200 75608.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

I princip är det endast *Supreme Court* som behandlar civilrättsliga frågor. (*Magistrates Court* har begränsad behörighet i vissa familjemål.)

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Gibraltars begränsade yta gör frågan om geografisk behörighet irrelevant.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Det finns endast en *Supreme Court* i Gibraltar.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Det finns endast en *Supreme Court* i Gibraltar.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Det finns endast en *Supreme Court* i Gibraltar.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Specialdomstolar inrättas genom lag. Om du anser att det finns grund för att väcka talan i en specialdomstol bör du kontakta en lokal advokat (*solicitor*) eller vända dig till *Citizens Advice Bureau*.

Senaste uppdatering: 15/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.